

מורן ורנשטיין

סוף טוב

ס פ ר י ת פ ו ע ל י ם ♦ ס י פ ו ר ת ♦ מ ק ו ר

בעריכת נגה אלבלך, גדעון טיקוצקי ויואב רוזן

מורן וורנשטיין

סוף טוב

ליקט, ערך והוסיף אחרית דבר: יוחאי מיטל

ספרית פועלים ♦ סיפורת

Moran Vorenshtein
A Good Ending

ליקט וערך מתוך יומניה: יוחאי מיטל

עורכת הספר: נגה אלבלך
עורכי הסדרה (מקור): נגה אלבלך, גדעון טיקוצקי ויואב רוזן

עיצוב הסדרה, עטיפה, סדר: דוד בן הרא"ש

הציטוט בפרק 14: מתוך אן למוט, "ציפור ציפור", כתר, 2007, בתרגום יואב כ"ץ, עמ' 45.
הציטוט בפרק 15: לאה גולדברג, [האמנם], בתוך: 'שירים', עורך: טוביה ריבנר, ספרית פועלים, 1973 ואילך, כרך ב, עמ' 77.

אין להעתיק, לשכפל, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו בשום צורה ובשום אמצעי - אלקטרוני, אופטי או מכני (לרבות צילום והקלטה) - ללא אישור בכתב מהמוציא לאור.

מסת"ב 978-965-02-1100-4

הספר רואה אור בסיוע
קרן יהושע רבינוביץ לאמנויות תל אביב (ע"ר)
בתמיכת משרד התרבות והספורט - מינהל התרבות

© כל הזכויות שמורות ליוחאי מיטל
ולהוצאת הקיבוץ המאוחד בע"מ - ספרית פועלים
ת"ד 2104, בני ברק 5112002
טל' 03-5785810

© All rights reserved by Yochai Mital
and Hakibbutz Hameuchad Publishing House Ltd.
P.O.B. 2104, Bnei Brak 5112002
Tel: 03-5785810

נדפס בתל אביב, תשפ"ב, 2021
Printed in Israel, 2021
www.kibutz-poalim.co.il

תוכן עניינים

7	פרק ראשון: אבא
18	פרק שני: בני
22	פרק שלישי: איציק
33	פרק רביעי: האדמה רעדה
38	פרק חמישי: עד אחרי החגים
46	פרק שישי: אימא, או: לשכוח ולהמשיך
54	פרק שביעי: עליות ומורדות
69	פרק שמיני: ניתן למנף את הסבל
73	פרק תשיעי: יוני
78	פרק עשירי: אשפוז ראשון
82	פרק אחד-עשר: מאניה
87	פרק שנים-עשר: אשפוז שני
92	פרק שלושה-עשר: הופ
95	פרק ארבעה-עשר: תל אביב
104	פרק חמישה-עשר: גיבורה
110	פרק שישה-עשר: שגרה
112	פרק שבעה-עשר: התביעה
117	פרק שמונה-עשר: כאב
126	פרק תשעה-עשר: דיגניטס
134	פרק עשרים: פרק אחרון
146	אחרית דבר מאת יוחאי מיטל

פרק ראשון: אבא

אני רוצה לעמוד על במה ענקית שתחלוש על העולם כולו ולזעוק. אני רוצה שכל העולם יתבונן ויאזין ויאסוף אותי אליו ויערסל אותי בחיקו. אני רוצה שאימא שלי תטפל בי. אבל לא האימא הזאת. החלטתי ליטול לעצמי במה. ועל הבמה הזאת אני יושבת עכשיו. העולם כולו חשוך ושקט ומקשיב לי. יש לי סיפור לספר. אני לא מספרת עליו בדיעבד. הוא לא נגמר. אני חיה אותו. אין לו סוף. לא עובר יום בלי שאחשוב לשים לו סוף.

נולדתי בשנת 1980, בישראל, במושבה קטנה בשם נס ציונה. זה היה מקום שקט. בתי קרקע לצד בניינים, וביניהם הרבה מגרשים פנויים עם חול. אהבתי ועודני אוהבת שטחים חופשיים יותר. גרתי עם הוריי ואחי המבוגר ממני בחמש שנים. אמי, ילידת ישראל, עבדה כמורה לאנגלית. אבי, יליד רומניה, עבד כהנדסאי אלקטרוניקה. כשנתיים לפני הולדתי חלה אבי בווגנר-גרנולומוטוזיס, מחלה אוטואימונית קשה. אני זוכרת שתמיד אהבתי אותו יותר מאשר את אימא שלי, ותמיד שאלתי את עצמי אם זה בגלל שהוא חולה וידעתי שהוא ימות קודם. אני חושבת שזה לא בגלל זה. אני חושבת שזה בגלל שהוא היה סבלני יותר. למרות שהוא פעם הרביץ לי בתחת, ופעם אחרת גרר אותי על הרצפה לצחצח שיניים, לא הסכמתי. אבל חוץ מזה הוא היה הכי סבלני בעולם כולו. אולי הוא לא קשור לכל העניינים שבאו אחר-כך, אבל אני כועסת עליו. על זה שהוא ידע שהוא לא הולך להיות שם כמו שצריך ובכל זאת הוא הביא אותי לעולם.

יומן:

פעם, לפני הרבה שנים, גרתי בבית. גם עכשיו אני גרה בבית.
הכי שלי מאי פעם.

מה זה בית?

חשבו.

האם בזמן שחשבתם עבר בראשכם שכית אומר בהכרח גם
עוד אנשים מלבדך?
אז פעם גרתי בבית כזה. הוא היה שלי. כעת הוא גם שלי.
ב"טאבו". בית המשפט העניק לי אותו.

אז הוא היה שלי כי גרתי בו עם אימא, אבא ואח.
אחרי שחיברו אותנו ל"קו", זה קרה כשהייתי בת שמונה,
הטלפון היה מצלצל. היום אני מקפידה שהחיבור לקו יהיה
מנותק, אלא אם אני רוצה לדבר. זה לא קורה כל יום.
אז, כשהייתי מרימה ואלה היו חברים של ההורים, השאלה
הראשונה הייתה: "מה שלום אבא?"
אוי זה היה כזה מעצבן. לא ידעתי אף פעם אלו מילים לומר
כדי לחלוף כבר על הקטע המעיק וחסר המשמעות הזה. מה
כבר יש להגיד.

אני לא יודעת אם אתם יודעים איך נראית יד של אדם שעושה דיאליזה.
פעם אחת, כשיצאנו מהמעלית בדרכנו להיכנס הביתה, האמה שלו,
שהייתה מכוסה בליטות מעוותות, מחרירות – נגעה בפה שלי. "איכס"
פלטתי ורצתי הביתה ושטפתי את הפה שלי בכיור במקלחת. במשך
דקות ארוכות שפשפתי את השפתיים בסבון. אבא בטח נפגע, אבל הוא
לא הראה סימן.

סליחה, אבא, על שהתביישתי בך, מה יש להתבייש באדם
חולה? וסליחה שאמרתי איכס אחרי שבטעות היד שלך

נגעה לי בפה. כבר אז חשתי בושה אבל לא ביקשתי סליחה. המחשבה עברה לי בראש אבל לא גיליתי די גבורה. זה אכל אותי, והאמת – עדיין. וסליחה שהקבר שלך כל-כך מוזנח וכל האדניות מסביב, עם הקקטוסים, מראות עד כמה לאף אחד כבר לא אכפת ממך.

אמצע השבוע היה בסדר. הלכתי לבית ספר, לחוגים ולחברות. אבל סופי השבוע היו נוראיים. לא יצאנו מהבית. לפעמים הייתי נוסעת עם טלי, החברה הכי טובה שלי, ועם ההורים שלה לחוף הים בתל אביב, ואז יום שבת היה יותר נסבל. הנסיעה לקחה שעות, כי הדרכים היו פקוקות, וכל הדרך היינו מאזינות לשירים שמשרדים בגלי צה"ל, אוכלות במבה וענבים. טלי ילדה זעירה עם שיער שחור וגוף לבן ורזה, שלדי ממש. בהשוואה אליה גופי גדול ומפותח. באחת הנסיעות, איך שהגענו לחוף רצנו למים. ברגע שצללתי עם כל גופי התפשט בי רוגע וחיוך עלה על פניי. הים היה סוער, נאבקנו בגלים וחזרנו סחוטות, מפלסות דרך בין הרוחצים. אנשים הביטו בי מוזר אבל התעלמתי. אני שונאת שמביטים בגוף שלי. הגענו להוריה. אימא של טלי ישבה על מחצלת קש גדולה, שערה הכתום פזור על כתפיה, ואבא שלה ישב על כיסא פלסטיק כחול נמוך וקרא ידיעות אחרונות. הוא הרים את עיניו מהעיתון והביט בי גם הוא במבט מוזר, אך לא אמר דבר. אימא של טלי סימנה לי באצבעה להסתכל על עצמי. השפלתי מבט לעבר גופי, שתמיד אני מרגישה שהוא גדול מדי. שד אחד יצא מהגופייה השחורה שלבשתי. מיהרתי להחזיר אותו פנימה, נכלמת. תחושת השפלה קשה זרמה בעורקיי. רציתי לקבור את עצמי בחול החם ולא לצאת ממנו לעולם. זאת הייתה שבת אחת. אבל ברוב השבתות לא יצאתי מהבית ומצב הרוח שלי היה מחורבן עד שהגיע יום ראשון.

בסביבות גיל תשע, התחלתי לחשוב על כך שאבא שלי ימות לפני אבות של ילדים אחרים מהכיתה, אבל חשבתי שזה ייקח עוד הרבה שנים. כשהייתי קטנה אהבתי לגשת אליו למיטה ולשוחח איתו.

אם אימא הייתה כועסת עליי הייתי הולכת אליו להתנחם. רצייתי שהוא ייקח אותי לגן. רצייתי שהוא יכין לי כריך. בשנות בית הספר הראשונות, כשירדתי קבוצה בחשבון, הוא היה יושב איתי עד שהייתי חוזרת לקבוצה הגבוהה. בשבתות היה הולך איתי ל"גן הנדנדות", שם הייתי יושבת ומתנדנדת שעות על נדנדה והוא לידי. לקראת גיל עשר אבא שלי הלך ונחלש והקשר התחיל להתרחק. הוא הפך להיות יותר פאסיבי וכבר לא היה הדמות הדומיננטית בבית.

כל הסבים והסבתות שלי נפטרו טרם לידתי או בסמוך אליה. יש לי זיכרון דהוי רק מסבי מצד אבי. הוא היה חולה. אני לא בטוחה מה היה לו, ייתכן שזה היה אלצהיימר. היינו נוסעים לבקר אותו בשבתות. הוא התגורר בבית פרטי עם חצר גדולה. אבי היה דופק בחזקה על דלתו, משכנע אותו שזה בנו שדופק. סבי לא הסכים מעולם שניכנס פנימה. הוא גר בבית פרטי והיינו יושבים איתו בחצר. אני לא בטוחה אם הוא זיהה את אמי, אחי ואותי, אבל הוא היה מתקשר איתנו. אני זוכרת שהייתי שואלת את אימא מה יש לסבא. היא הייתה אומרת שיש לו "ציפורים בראש", וכילדה דמיינתי שהראש של סבא חלול ובתוכו חגות ציפורים.

בתחילת כיתה ד' נפתח חוג כדורסל. נשכיתי. עזבתי את שאר החוגים והתחלתי ללכת כל יום לשחק כדורסל. ההתפתחות הפיזית שלי הייתה מהירה והייתי גבוהה וחסונה. אחרי שנה, למרות גילי הצעיר, העלו אותי לנערות. הכדורסל השתלט על החיים שלי. שיחקתי בשתי קבוצות, היו לי ארבעה אימונים ושני משחקים בשבוע. לא רצייתי ללכת לשום חוג אחר כי רצייתי ללכת כל היום לכדורסל. הפסקתי את הכול ונהייתי ממש שחקנית כדורסל קטנה. הייתי כמובן הקפטנית וכמובן ששיחקתי בכל העמדות, התבלטתי, כי בגיל הזה איזה בת יודעת לשחק כדורסל?

בכיתה ו' החליפו לנו מאמנת. באימון הראשון איתה התאמנו בריצה אחורה ונפלתי ובלמתי את עצמי בעזרת כפות הידיים. קמתי מיד, אף

אחד לא ממש שם לב. אבל כאב לי נורא. הידיים שלי רעדו. ניגשתי אל המאמנת ושאלתי אם אפשר לשבת בצד. זו הייתה אולי הפעם הראשונה שביקשתי לשבת בצד באימון. אבל היא לא הכירה אותי. היא אמרה לי ללכת לשטוף ולחזור.

כשבאתי הביתה סיפרתי לאימא. למחרת הלכנו לרופאה. היא מיששה לי את שורשי כפות הידיים, זה כאב רצח, אבל אני לא ידעתי להגיד. לא ידעתי להביע כאב, לא ידעתי מה זה לבכות. היא אמרה שאם היה לי משהו רציני כבר הייתי צורחת. כל אותו השבוע לא הייתי מסוגלת להזיז את האצבעות. לא הצלחתי לכתוב ובטח שלא לשחק כדורסל, אבל הלכתי לכל האימונים וישבתי בצד. אחרי שבוע התעקשתי שאימא שלי תיקח אותי שוב לרופאה. הרופאה עשתה טובה ושלחה אותי לצילומים. כשהגעתי לאורתופד הוא אמר שיש לי שבר בשתי הידיים אבל כבר עברתי את השלב הקשה ולא צריך לגבס, אני כבר אתגבר על זה לבד. הצטערתי. רציתי שיהיה לי גבס, רציתי שיראו שכואב בלי שאצטרך לספר.

בשנתיים האחרונות לחייו, בזמן שניסיתי להיבלע בכדורסל, מצבו של אבא שלי החמיר. הוא התאשפז ואימא הייתה איתו כל היום וחזרה הביתה רק בלילות. היא לא הסכימה שאבוא לבקר. המשכתי את חיי היום-יום שלי כרגיל. אחרי בית הספר הייתי עולה לשכנה ואוכלת שם ובערב הלכתי לחברים של ההורים במושבה.

מכתב לאבא:

לאבא היקר,

שלום!

מה העניינים? אני מאוד רוצה שתחזור הביתה, אפילו מחר. אל תדאג בקשר לאוכל, כל יום אני אוכלת ארוחת צהריים אצל מלכה וערב אצל חביבה. אסתר קונה לנו ירקות ופירות. בלימודים אני ממשיכה כרגיל, התקדמתי בחשבון הרבה.

אבא, אתה מאוד חזק ואמיץ
באמת נחמד למרות מחלתך
לא צועק ולא מתפנק.
מבתך האוהבת,
מורן

אחרי כמה שבועות אימא הסכימה שאני ואחי נבקר. לפני הביקור התקלחתי, הסתרקתי ולבשתי חולצה כחולה עם הדפס של ספיידרמן ומכנסיים לבנים כדי שאבא יהיה גאה בי. חברה קרובה של אימא אספה את אחי ואותי מהכניסה לבניין. בדרך חלמתי בהקיץ, דמיינתי איך החיים יהיו אחרי שיעשו לאבא השתלת כליות. ניסיתי לא לתת לקוצים של ההתרגשות להשתלט עליי. אחרי עשרים דקות של נסיעה הגענו לבית החולים. בכניסה ראיתי אמבולנסים, אלונקות וכיסאות גלגלים. חטפתי בחילה. נשמתי עמוק וניסיתי להשתלט על ההרגשה הרעה. נכנסנו למבנה הראשי והלכנו במסדרונות ארוכים, קודרים ואפורים. ריח של חולי עמד באוויר. חיפשנו את פנימית ג'. הייתי מלאת התרגשות. לא ראיתי את אבא כבר שבועיים.

אבא שכב במיטת בית חולים, גופו שמוט על המזרון, פניו חיוורות ועיניו עצומות. שאלתי את אימא אם אפשר להעיר אותו והיא אמרה לי שנותנים לו תרופות שמרדימות אותו והוא לא מסוגל להתעורר עכשיו. התחילה להיווצר לי גולה מכאיבה בגרון והעיניים החלו להיות נוצצות אבל חנקתי את הבכי חזק-חזק. אני אף פעם לא בוכה ליד אנשים. עמדתי ליד המיטה כמה דקות, הרגשתי כאילו עברו שעות. אימא שלי ואחי יצאו למרפסת. אבא שלי הושיט את ידו לתוך המכנסיים וגידר בביצים. הייתי נבוכה נורא, רציתי לקבור את עצמי בבור עמוק מתחת לאדמה. אולי באמת היה עדיף שלא אבוא.

אחרי כמה שבועות הוא חזר הביתה חלש מאוד ועל כיסא גלגלים. אותי זה החריד. לא יכולתי לראות את הכיסא הזה בבית שלנו. החברים שלי היו יושבים עליו ומשתעשעים. אני לא הייתי מסוגלת לגעת בכיסא. לא הייתה לו בעיה ברגליים. הוא פשוט היה חלש מכדי

ללכת או לעמוד. בכל פעם שהוא היה צריך ללכת לשירותים אימא שלי הייתה מרימה אותו מהכיסא לאסלה. היום, כשאני במצב דומה וזקוקה לכיסא גלגלים כדי להתנייד, אני מאחסנת אותו במחסן מחוץ לדירה.

יומן:

בזמן האחרון אבא שלי אומר שהוא נָטָל, שאולי כדאי שהוא יתאבד, שאולי הוא ייקח את הסובארו ולא יחזור. אני חושבת שאני יודעת מה זו התאבדות, זה כשאדם הורג את עצמו. למה הוא מתכוון? איך הוא חושב לעשות את זה לעצמו? למה הוא צריך לנסוע רחוק? הוא בטח סתם אומר, הוא אוהב אותי, הוא לא ישאיר אותי פה לבד. אחרי כמה ימים שאלתי את אימא מה זה התאבדות. היא אמרה שאין מילה כזאת.

אבא הפסיק לעבוד ולנהוג. שנה לפני מותו גם אימא הפסיקה לעבוד והקדישה את עצמה לטיפול בו. מצבו הלך והחמיר, גופו התמלא פצעים פתוחים, כאב לו ללבוש בגדים. כל יום אימא הייתה מסיעה אותו לטיפול דיאליזה. פרט לנסיעות האלה לבית החולים, הוא שכב במיטה מאחורי דלת סגורה.

מעולם לא התאונן. היה מאופק מאוד בסבלו. לעתים היה קורא לי מעבר לדלת, מבקש שאקרא לאמי. ממנה היה מבקש כוס מים. מעולם לא ביקש ממני. זה הכעיס אותי. הייתי אומרת לו שהוא יכול לבקש גם ממני, אבל הוא בחר לשמור את הכול על המינימום האפשרי, בינו לבינו. לפעמים הייתי מתעוררת ורואה פתק שאימא השאירה על הפסנתר – אבא הרגיש רע בלילה, נסענו לבית החולים. אני לא זוכרת את עצמי נסערת או מודאגת בבקרים האלה. הייתי מתארגנת והולכת לבית הספר כרגיל.

למרות שהמציאות אולי נשמעת קשה, אני הייתי מרוצה מהחיים. היה לי טוב. לימודית. חברתית. תמיד הייתי "מקובלת". לא יודעת,

הייתי פשוט ילדה שאהבה את החיים, נכון שמוזר להגיד? אבל באמת הייתי כזאת, גם אחרי שאבא שלי מת. כל היום הייתי בחוץ. אחת הפסיכולוגיות שטיפלה בי בבגרותי טענה שלא רציתי להיות בבית. שלא היה לי טוב שם. לכאורה, זה הגיוני. אני לא חושבת שזה נכון. אהבתי את המשפחה שלי, אבל מה יש לילדה בריאה לעשות כל היום בבית כשבחוץ יש עוד הרבה ילדים, בריכה, ואפשר לרכוב על אופניים.

יומן:

זה קרה בשבת. בשישי בערב הלכתי לישון אצל חברה, שכנה שגרה בדירה מעליי. למחרת ירדתי מהשכנה בוכה כי לכלכתי את הסדין בדם והתביישתי להגיד, אז באתי לקרוא לאימא. באתי בוכה, בבכי של ילדה קטנה. נכנסתי הביתה. אתה צרחת, אף פעם לא שמעתי אותך צועק או בוכה, אבל הפעם אתה צרחת. צרחת כל מיני דברים ברומנית. היית צריך לקבל זריקת אינסולין אבל לא הבנת מה עושים והשתוללת נורא. רציתי לראות אותך. באתי לחדר, רציתי להיכנס אבל פחדתי, פחדתי ממך. הצצתי מעבר למשקוף, אתה גם הסתכלת עליי. רציתי לבוא ולחבק אותך ולהרגיע אותך, אבל קפאתי במקום. עיניך היו גדולות ומלאות פחד, כמו איזה ילד קטן ומבולבל. אני לא יודעת אם זיהית אותי מבעד לעיניים אלה, אני חושבת שלא. אחרי כמה דקות בא אמבולנס, עלו שניים או שלושה אנשים לבושים בלבן, הם באו עם כיסא כזה וקשרו אותך אליו ואז הם יצאו וירדו איתך במעלית, גם אימא ירדה איתכם. אני הלכתי לחלון לראות מה עושים לך. הם הכניסו אותך לאוטו ואתה אבא, אתה... לא חזרת.

אחי ואני הלכנו יחד למכונת סרטים והבאנו שניים. אחד מהם מעולם לא שכחתי, "איש הגשם". אימא שלי חזרה הביתה בערב. לא זוכרת אם היא ישנה בבית או רק באה לכמה שעות. נראה לי שהיא ישנה בבית ונתנה לו למות ככה לבר. שם בקפלן. אני לא מאשימה. אני מצטערת בשבילה שזה

יצא כך, ממש לא הוגן, ממש מגעיל, המלל, אבל לא בא לי למחוק. זה לא כל-כך משנה. הוא ממילא היה על מורפיום. בכל מקרה, באותו הלילה, בשבת, לפני שהלכתי לישון, באתי לחדר, לחדר שעוד היה שלהם, ושאלתי אותה אם אבא ימות עכשיו. ידעתי שכן. רציתי לשמוע משהו אחר. "נקווה שלא," ענתה. כדיעבד התברר שהייתה לו דלקת קרום המוח. הוא התלונן בימים האחרונים על כאבי ראש קשים, אבל הרופאים לא עלו על זה.

למחרת אימא לא העירה אותי לבית הספר. התעוררתי ושמעתי אותה משוחחת בטלפון. הבנתי שהיא מודיעה. קמתי והלכתי לסלון ופתאום הרגשתי שאין לי כוח לעמוד ונשענתי על הדלפק והתחלתי לבכות חזק ובקול. אחר-כך באו אלינו דודים שלי ובני דודים שלי. ואז באו עוד כל מיני אנשים. וחברות טובות שלי, ובהמשך עוד אנשים רבים. מצב הרוח שלי כבר לא היה רע, התאוששתי, או שלא הבנתי, יותר הגיוני שפשוט לא חשבתי. הלכתי להשתין או משהו, ועברתי ליד החדר של אח שלי והדלת שלו הייתה פתוחה והוא ישב שם לכד, והעיניים שלו היו נורא אדומות, וזה נתן לי מין בום כזה. הרגשתי לא בסדר, שאני לא עצובה, שאני לא בוכה והוא כן. באיזשהו שלב ירדנו למטה והיו אינסוף אנשים, ואני לא הייתי בטוחה שכולם שם כי אבא שלי נפטר. הוא היה שקט כזה, צנוע, מופנם, בלי הרבה חברים. בכלל לא היה לו כוח לתקשר. לא חשבתי שכל-כך הרבה אנשים מכירים אותנו. הרבה מהם לא ידעו שאני אחת מ"כלות השמחה".

לעסתי מסטיק. אריק החייט בא אליי ואמר לי שזה לא מכובד ללעוס עכשיו מסטיק. זרקתי את המסטיק לפח. אבל זה עצבן אותי. אבא שלי מת היום, תן לפחות ללעוס מסטיק. בבית הקברות היו עוד אנשים, וחשבתי שאולי יש לוויה נוספת, לא יכול להיות שכולם באו בגלל אבא שלי.

ה-8 במרץ 1992 היה יום סגרירי. גשם דקיק טפטף לסירוגין.

אני זוכרת מה לבשתי - סוודר של אבא שלי. הוא בכלל לא היה גדול עליי. אבא שלי כבר היה כל-כך קטן. חנינו בכניסה לבית הקברות וחיכינו שכל האנשים יבואו. אני נשענתי על האוטו. לא ממש בכיתי, אבל העיניים שלי היו אדומות. כמעט כל הבנות מהכיתה באו, גם כאלה שלא היו חברות קרובות. לאורך הלוויה לא היה לי כל-כך קשה. בהתחלה עמדנו בכניסה והרב והאנשים של חברה קדישא התפללו. אבא שלי שכב על אלונקה, מכוסה בסדין לבן, קטן כל-כך. אימא בכתה מאוד והיה לה קשה לעמוד. אחי גם. אני לא יכולתי לבכות כשכולם סביבי. אחרי שהסתיים העניין הטקסי הלכנו לאט לכיוון חלקת הקבר. עמדנו שם שעות, הרב שוב התפלל, ובאיזשהו שלב הפילו את אבא שלי לתוך הבור.

בשבעה הציקו לי. אני רציתי להיות לבד, אבל כל הזמן באו אליי ילדים מהכיתה. גם כאלה שבכלל לא היו חברים שלי. היה ילד אחד שאמר לי: "נו, מורן, תבכי, איך את לא בוכה? אני רוצה לראות אותך בוכה. תבכי כבר." החדר היה מלא בילדים, גם בסלון היו הרבה אנשים, ואני פשוט הלכתי לחדר של ההורים שלי, נשכבתי על המיטה, בצד של אבא, וניסיתי לבכות. כל-כך העיק עליי שיש כל-כך הרבה אנשים. רציתי שכולם ילכו כדי שאוכל לבכות באמת.

בזמן השבעה היה לי חשוב ללכת למשחק של הקבוצה שבה הייתי קפטנית, אבל אימא לא הסכימה. ידעתי שזה בגלל שזה "לא נראה טוב" ושאינן שום סיבה אמיתית. זה עצבן אותי נורא. זה אבא שלי שמת, לא? אני אקבע מה מותר ומה אסור לי לעשות בהקשר הזה! למי יש זכות להכתיב לי איך להתנהג?

אבא שלי נפטר ביום ראשון. בשבת שלאחר מכן, נכנסתי בבוקר להתקלח. עמדתי תחת זרם המים הרותחים המון זמן. כל האמבטיה התמלאה באדים סמיכים. לקראת הסוף הרגשתי חולשה, התמונה בעיניי התערפלה ונהייתה שחורה ושמעתי צפצופים באוזניים. התעלפתי. נפלתי אחורה על הראש. אימא שלי ישבה במטבח עם

חברה, ששאלה מה זה הבום הזה. אימא אמרה לה שבטח סתם דלת נטרקת. הן בכל זאת באו לברוק, ומצאו אותי. הן עטפו אותי במגבות ולקחו אותי למיטה. אבי נפטר עשרה ימים לאחר שמלאו לי שתים-עשרה שנים. כמה ימים אחר-כך, קרובת משפחה שלי הביאה לי מתנה: ספר עבה, ויומן. התחלתי לכתוב.

פרק שני: בני

בחופש הגדול בין כיתה ו' ל-ז', כחצי שנה לאחר שאבא נפטר, טסנו - אמי, אחי ואני - לטיול מאורגן באירופה. בשבילי זו הייתה הפעם הראשונה בחו"ל.

יומן:

אנחנו בשדה התעופה עכשיו. אנחנו ניגשים למדריך להוריע לו שהגענו. אני לוחצת את היד של בני, היד שלו חמה. יש לו שיער שחור, פנים כהות ועיניים כחולות טובות. אני עדיין לא יודעת עד כמה אוהב אותו ועד כמה נפשי תהיה תלויה בו. אנחנו באיטליה, שטים לעבר האי קפרי. הים סוער מאוד, הגלים גבוהים, והרחפת שבה אנחנו שטים מתנדנדת בצורה איומה. עולה בי בחילה. אני יוצאת אל הסיפון, מנסה לעקוב אחרי תנועת הגלים אבל כלום לא מקל עליי. הבחילה רק מתחזקת. בני, המדריך, ניגש אליי.

"תישעני אחורה ותנשמי עמוק."

זה לא כל-כך עוזר לי. בני לוקח שקית, נעמד מאחוריי, כורך את ידיו סביב צווארי ופותח את השקית.

"אחרי-כך תגידי לכולם שהמדריך שם עלייך יד."

אני מחייכת, אבל פתאום הקיא מעוות לי את החיוך ואני משפריצה הכול אל תוך השקית.

באחד הערבים הראשונים של הטיול אנחנו הולכים לאכול במסעדה עממית בפרבר של טיבולי. כולם אוכלים ושותים ורוקדים חוץ ממני, אני לא רוקדת. בני שותה כוס ועוד כוס,

והופך להיות אדום כולו. אני דואגת לו נורא. אני מרגישה שהדאגה שלי לא הגיונית, מה כל-כך אכפת לי מבני? אני רוצה שהוא יהיה אבא שלי. אני דואגת לו כמו שדאגתי לאבא שלי. למחרת אנחנו מטיילים בעיר רומא. אנחנו מגיעים למזרקת המשאלות פונטנה דה טרבי ושם עוצרים למנוחה. בני פונה אליי:

"מה שמעתי, שספרת לי אתמול כמה כוסות אני שותה?"
"דאגתי לך, אני משיבה.

בני שואל את אימא שלי אם מותר להודות לי ואז הוא נותן לי שתי נשיקות, אחת על כל לחי, ומחבק אותי חזק. אני מסמיקה. בפנים אני חשה אושר, מצאתי לי אבא חדש. בהמשך הערב אנחנו ממשיכים לטייל ועוצרים בפירת הרחובות וייה דל קורסו ורחוב קונדוטי כדי לחכות לכל הקבוצה. בני ניגש אליי ומתיישב על ידי.

"איך הטיול?"

"הכול מצוין."

"הציפיות שלך מהטיול היו גבוהות יותר או נמוכות יותר?"

"לא היו לי שום ציפיות. הכול מצוין, באמת."

מי בכלל תיאר לעצמו שאמצא אבא חדש.

כל לילה, לפני שכולם היו נפרדים, הייתי ניגשת לבני והוא היה מחבק אותי ונותן לי נשיקה על כל לחי. לא הייתה דרך טובה יותר לעשות אותי מאושרת.

אנחנו בדרך לפריז עכשיו. אנחנו נוסעים כבר שמונה שעות. זה יותר מדי זמן למחשבה בשבילי ואני חושבת על אבא. הלוואי שהוא היה יכול להיות איתי עכשיו. הגעגועים מעציבים אותי. אני מנגבת את הדמעות כדי שאימא לא תראה ותהיה עצובה בעצמה, אני לא רוצה להזכיר לה את אבא. אני ניגשת אליה ומבקשת ממנה שתגיד לבני שאני רוצה לשבת לידו. בנסיעה למלון הדמעות מתחילות לנזול לי בקצב. בני

מנסה לעודד אותי, הוא מלטף לי את הראש ומנגב לי את הדמעות באצבעותיו ואומר לי שאף אחד פה לא עבר דבר כזה כמו שאני עברתי, ושאם אני עצובה זה בסדר שאלך לצד ואבכה. אני מתנחמת מעט.

אני נחשפת בטיול לנופים שמעולם לא ראיתי. הכול מדהים, אבל אותי לא מעניינים הרבה דברים. אני כל הזמן עסוקה בלקבל תשומת לב מבני. הימים עוברים בציפייה לערב, לרגע שלפני הפרידה מהקבוצה, שבו אני מקבלת חיבוק חם ושתי נשיקות.

היום נוסעים ליורודיסיני. אנחנו מגיעים ואני מסתובבת עם אימא שלי, אבל אני משתעממת כי רוב המתקנים לא מעניינים אותה. אנחנו פוגשים את הלל ועוד כמה ילדות מהטיול ואני הולכת איתם ומשאירה את אימא לבר. אנחנו עולים על כל מיני מתקנים. הפארק עמוס וצפוף ואני מאבדת את כולם. אני לא נלחצת, אלא תרה בין האנשים אחר בני. אני רואה אותו נוהר לעברי. לפי הבעת הפנים שלו נראה לי שהוא נלחץ מאוד מזה שנעלמתי. את שאר היום אני מבלה רק עם בני ואני מאושרת, מכל הילדים בקבוצה הוא מקדיש תשומת לב רק לי. הוא משכנע אותי שאעלה איתו לרכבת הרים. אני חוששת, אבל לא רוצה שיידע שאני כזאת פחדנית. אנחנו עומדים בתור, בני מספר לי שהרכבת עושה שלושה לופים ברציפות. אני מקבלת כאב בטן מרוב פחד אבל אני לא מראה. הגיע תורנו. אנחנו עולים. אני בכזה היי מכך שאני ובני ביחד לבר, שאני שוכחת מהכול ואני לא מפחדת בכלל. המסע ברכבת מדהים. מלבד שלושת הלופים, עוברים במנהרות חשוכות ואחר-כך ליד מפלים שמשפריצים עלינו ואני נהנית מאוד.

היום האחרון לטיול הגיע. נסענו לבקר בטירת יוריק. עלינו על אחד הצריחים. נשקף לעיניי נוף יפהפה, אבל אותי זה לא

מעניין. אני חושבת רק על כך שנגמר הטיול ואני אבודה. בעוד אנחנו עומדים ומתבוננים בנוף מגיע לשם בני. הוא ניגש אליי, מחבק אותי ונותן לי את מספר הטלפון שלו ואומר שאני יכולה להתקשר מתי שאני רוצה. אני נוצרת את מספר הטלפון בזיכרוני. אנחנו יורדים מהמגדל והולכים לאוטובוס ומשם לשדה התעופה. בטיסה הביתה אני מנסה להידבק לבני כמה שרק אפשר, אבל אני לא היחידה שרוצה את תשומת לבו. אחרי שאנחנו נוחתים בשדה התעופה בן-גוריון, אני ניגשת לבני ונפרדת ממנו. אנחנו מתחבקים והוא מזכיר לי שאני יכולה לטלפן מתי שיתחשק לי. בדרך הביתה, במונית, אני מרשה לדמעות לנזול, כי חשוך ואף אחד לא יראה.

החופש הגדול נמשך ואני חושבת יום-יום על בני. אני כותבת לו מכתבים ארוכים ומספרת לו מה שלומי. הוא לא שולח מכתבים בחזרה. פעמיים ניסיתי לטלפן, אבל בני תמיד עסוק נורא, כי בשנה הבאה הוא מתחיל לנהל בית ספר תיכון ברחובות. אני לא מתכוונת להתקשר יותר. זה משפיל אותי שאני מנסה והוא עסוק. אני לא כועסת, החיים ממשיכים, אבל אני מתוסכלת.

אני מתגעגעת אליו יותר ממה שאני מתגעגעת לאבא שלי. אבא שלי מת ואי-אפשר להחזיר אותו, אבל בני חי והוא יכול להיות איתי ולכן זה כואב יותר. ערב אחד אני שוכבת על הרצפה בחדר שלי ואני חשה ריקנות מזעזעת. אני חושבת שהתגברתי על כך שאבא מת, השלמתי עם כך שהוא איננו. אבל בני חי ואני לא יכולה לשאת את העובדה שהוא רחוק ממני.

פרק שלישי: איציק

בחופש הגדול שבין כיתה ז' לכיתה ח', אמי ואני טסנו שוב. הפעם אחי לא הצטרף. זה היה שבועות אחדים לפני גיוסו לצה"ל והוא רצה להיות לבד.

יומן:

הגענו לשרה התעופה וחיפשנו את המדריך כדי לומר לו שהגענו. ברגע שעניי נתקלו בו התאכזבתי. ברור, רציתי לראות מישהו שייראה בדיוק כמו בני. במקום זה עמד שם בחור זקן יותר, מכוער, שעיר וקירח. לבי נפל. רציתי לראות מולי מישהו שארצה שיהיה אבא שלי.

באחד הערבים הראשונים של הטיול הוא מנסה לפתח איתי שיחה אבל אני עדיין מתביישת, כי אני עדיין לא מכירה אותו, וגם בטוחה שהוא לא יכול להיות מדהים כמו בני. הוא מספר לי המון דברים, על הצבא, על תחרות הליכה של מאה קילומטר שהוא השתתף בה והגיע במקום השלישי. אני מתחילה להעריץ אותו. הוא מכריז שהוא מתכוון לקחת אותי לרכבת הרים בטיבולי. אני אומרת לו שאני נורא נודניקית ולא כדאי לו, אבל הוא בכל זאת רוצה לקחת אותי. אני חושבת שעלינו לפחות על שבע רכבות הרים. עלינו גם על מתקן נורא מפחיד. היו בו הרבה כיסאות, כמו בספינת פירטים, אבל זה היה הרבה יותר מפחיד כי זה עשה סיבוב שלם, לא לופ, אלא שהראש תמיד למעלה. אחרי שירדנו מהמתקן הוא אמר לי שאם הייתי הבת שלו, הוא היה נותן לי נשיקה על

אומץ לב. אני מתביישת, מחייכת, ואז הוא נותן לי נשיקה.
נשיקה ראשונה.

היינו בסקנדינביה והמראות שם הפעימו את הלב הרעב שלי. פעם ראשונה בחיים על קרחון, בין פיורדים, קרני שמש נשברות על מפל ויוצרות קשת. המדריך החדש, איציק, מבוגר מעט מאמי, נתן לי המון תשומת לב מהרגע הראשון. חיבק ונישק. זה היה לי נעים.

יומן:

היום נסענו באזורים מושלגים. צדי הכביש היו מלאים בשלג צחור ומדהים. זו פעם ראשונה שאני רואה שלג. בדרך עצרנו כדי לשחק בשלג. את אימא שלי זה לא עניין. היא לא הרשתה לי ללכת לשלג לבד כי היה צריך לחצות כביש מסוכן. עמדתי ליד האוטובוס ועשיתי פרצוף מצוברח בכוונה. איציק ניגש אליי, זו הייתה מטרתי, ואמרתי לו שאימא שלי לא מרשה לי ללכת לשלג. הוא אחז בידי והלכנו. נגעתי בשלג בפעם הראשונה בחיי. זה היה מדהים! הידיים שלי קפאו אבל לא היה לי אכפת בכלל. הייתי מאושרת. רציתי לזרוק עליו שלג, אבל לא ירעתי אם זו חוצפה או לא. החלטתי להעז. איציק נראה מבסוט מכך שאני משחקת איתו ומילא אותי בשלג בחזרה. לפני שעמדנו לחזור לאוטובוס לקחתי גוש שלג ענקי והסתרתי אותו מאחורי הגב. חצינו את הכביש ואז משכתי לו את החולצה מאחור והכנסתי לו את גוש השלג לתוך החולצה!

בערב אחר, התכוננו לצאת לסייר בעיר שטוקהולם, איציק, אימא ואני. אימא עלתה רגע לחדר, להביא כדורים נגד כאב גרון, ואיציק ואני נשארנו בלובי ודיברנו. הוא אמר לי שמקנאים בי פה, או יותר נכון מקנאות בי. לא הבנתי על מה הוא מדבר. הוא לא הסביר את עצמו. שאלתי אותו במה מקנאים? הוא אומר שהם מקנאים כי אני צעירה

ויפה ובגלל שהוא אוהב אותי. עדיין לא הבנתי אבל ירדתי מהנושא. בבוקר הרגשתי לא טוב, לא אכלתי. באוטובוס הרגשתי בחילה. איציק לקח אותי הצידה ושאל אם קיבלתי. אמרתי לו: "באמת שלא, שלא יחשוב שאני מתביישת. המשכנו לטייל ברובע הדיפלומטים וגן הפסלים על שם מיילס. אחר-כך הלכנו לאכול המבורגר. במסעדה הלכתי לשירותים וגיליתי שקיבלתי. מיד הלכתי לאיציק וסיפרתי לו שהוא צדק באבחנתו. למחרת שוב לא הרגשתי טוב. איציק ראה שאני לא אוכלת, אז הוא לקח צלחת עם יוגורט והתחיל להאכיל אותי בכפית. לא נתתי לו כי התביישתי, אבל הוא הכריח אותי.

נסענו למכרה נחושת בעיירה בשם פלון. במכרה היה קר נורא, ארבע מעלות צלזיוס. האף שלי קפא, ואיציק חימם לי אותו כל הזמן. המכרה היה חשוך ולא עניין אותי במיוחד, אבל העיקר שאיציק היה לידי. משם נסענו למלון, התקלחתי וישנתי עד שאימא שלי העירה אותי כדי לרדת ולאכול ארוחת ערב. אימא ואני ישבנו לשולחן עם איציק ועוד אנשים מהקבוצה. כשהתיישבנו היה על השולחן דג סלמון, ואני לא אוהבת דגים. במקום הדג היה אפשר להזמין מרק. איציק הזמין מרק לעצמו והשאיר לי חצי, אבל הוא גם הכריח אותי לאכול חצי מהדג, שבלשון עדינה לא היה לי טעים. לא הייתי רעבה בכלל, אבל ניסיתי לדחוס מזון לתוך הקיבה שלי, שכנראה הצטמקה במהלך הטיול. מתישהו החלטתי שיותר אני לא יכולה להכניס, אז הפסקתי לאכול. כולם ניסו לשכנע אותי לאכול, אני לא מבינה למה, אבל הם ניסו. אני לא רציתי.

"אתם לא רואים שהיא עושה את זה בשביל למשוך תשומת לב?" אמרה אחת מהסועדות בשולחן.

הייתי בהלם. קפאתי על מקומי. התחילה להיווצר לי גולה בגרון אבל בלעתי והחזקתי אותה בפנים. אימא שלי התחילה לבכות. איציק נתן לי יד מתחת לשולחן. נשארתי לשבת שם קפואה. הוא סימן לי שאצא איתו החוצה. ידעתי שאם אצא החוצה לא אוכל להתאפק מלבכות אז אמרתי לו שאני לא רוצה. הוא סימן לי בשנית, ונכנעתי.

"מורן, את יותר לא מתלוננת לאימא שלך על כלום. אם את לא מרגישה טוב את באה אליי."

”טוב.”

”אני במקומך כבר הייתי בוכה אם היו יורדים עליי כך, ואני מעריץ אותך על הדרך שבה התנהגת.”

ואז הוא חיבק אותי חיבוק דוב ואני הזלתי כמה דמעות, אבל עדיין לא הוצאתי את מה שהיה בפנים. אחרי זה חזרנו לחדר שבו ישבו כולם. ישבתי שם חצי שעה, העמדתי פנים שאני בסדר. אחרי זה ביקשתי מאימא את המפתחות לחדר. נשכבתי על המיטה ובכיתי בקול עד שנרדמתי.

במהלך הטיול נוצר קשר מיוחד בין איציק וביני. מלבד ברגעים שבהם דיבר במיקרופון של האוטובוס והסביר לקבוצה מה אנחנו רואים או מה אנחנו עומדים לעשות, הוא ישב לידי. הוא היה בא למושב שלנו ואימא שלי הייתה עוברת לשבת במקום אחר. נהניתי מאוד מתשומת הלב. קיבלתי אפילו יותר תשומת לב ממה שקיבלתי מבני בטיול הקודם. איציק חיבק ונישק וליטף אותי כל הזמן. זה היה יכול גם להישאר מגע תמים. אבל באחת הפעמים שירדנו מהאוטובוס, לפני שהמשיך למשימת ההדרכה שלו, הוא חיבק אותי ואז נשך לי את תנוך האוזן. זה לא היה נעים פיזית, זה כאב, והייתה לי גם תחושה שזה לא תקין, אבל הבלגתי. העיקר שאיציק שלי.

יומן:

היום זה היום שהכי חיכיתי לו בטיול. אנחנו אמורים לעלות על קרחון. אף פעם לא הבנתי איך עולים על קרחון, חשבתי שצריך לטפס בשלג. עכשיו התברר לי איך עולים. הולכים בבוץ ובסלעים. אחרי ארבעים דקות של עלייה הגענו לקרחון. זה מדהים. הקרח צבוע בצבע טורקיז מהמם. זה די קשה ללכת על הקרח. ניסיתי והחלקתי. בדרך חזרה למטה היה מדרון תלול, איציק רץ, הגיע למטה ואני התחלתי לרוץ אחריו. כשהוא הגיע למטה ואני הייתי באמצע הירידה, הוא פשט ידיו לצדדים, כדי שארוץ למטה ואחבק אותו. צעקתי לו

שיזון, כי רצתי מהר, ולא רציתי מדריך פצוע בשאר הטיוול.
כמובן שהוא לא זו, זה עבר בשלום, אבל כשהגעתי אליו
למטה הוא התנדנד.

ניבה מקנאת בי כי היא אוהבת את איציק, ואיציק אוהב אותי.
היא העירה לו בכמה בקרים על זה שהוא מחבק אותי יותר
מדי, כנראה גם הבוקר. איציק אמר לי שניבה ובעלה העירו
לו שוב, ולכן אם הוא מחבק אותי פחות זה לא אומר שהוא
פחות אוהב אותי. כעסתי על ניבה ובעלה, נפגעתי ושאלתי
אותו:

“אני לא מבינה, למה כולם נגדי?”

“הם לא נגדך, הם נגדי.”

הטיוול עומד להסתיים. עוד רגע אנחנו עולים לאוטובוס
שייקח אותנו לשדה התעופה. הייתי עצובה כי חשבתי שאחרי
הטיוול אני לא אראה יותר את איציק. הוא הבחין בי, ניגש
אליי, חיבק אותי בחזקה, הרחיק את פניי ושאל:

“מה קרה לך?”

“אני עצובה בגלל שהטיוול עומד להיגמר.”

לא רציתי להגיד לו שאני עצובה בגללו.

עלינו לאוטובוס. בהתחלה ישבתי לכו, אבל אחר־כך עברתי
לשבת לידו, החלטתי שאין לי במה להתבייש, אני ממילא לא
אראה אף אחד מהקבוצה הזאת עוד לעולם. ישבנו כל הדרך
בשתיקה, ידינו אחוזות.

במטוס בדרך חזור איציק סידר שאשב לידו. בכיתי כל הדרך. הוא אמר
שיבוא לבקר אותי ושדברים טובים אף פעם לא נגמרים, ואז הוא נרדם.
חשבתי לעצמי שדברים טובים כן נגמרים, אבל תוך שבוע בערך הוא
באמת בא לבקר. הוא ישב על ספה, על הקצה, ואני שכבתי ושמתי
עליו את הראש ואימא שלי ישבה מולנו. הוא שם את היד על השד
שלי, חפן אותו דרך הבגדים. אימא שלי ישבה שם וראתה. הזזתי לו

את היד לבטן. הוא שוב החזיר ושוב הזזתי והוא שוב החזיר. אמרתי לו, "למה אתה שם את זה דווקא שם?" "כי זה הכי נוח," הוא אמר, ולא התווכחתי. ככה זה התחיל.

הוא התחיל לבוא אלינו באופן קבוע. בביקור השלישי שמתתי לב שהוא חיבק את אימא שלי בצורה שונה. לא כמו ידידים. כמו שגבר מחבק אישה. משהו בפנים זע. זה היה לי מוזר, אבא ואימא שלי אף פעם לא נגעו זה בזה לידנו. שמחתי. ידעתי שאם הם יהיו חברים זה ישרת את המטרות שלי. שהוא יוכל להיות אבא שלי וזה מה שהכי רציתי בעולם כולו.

איציק היה גרוש ובתקופה שהתחיל לבוא אלינו עמד לפקוע חוזה השכירות בדירה שבה גר, אז הוא קנה דירה בנס ציונה, ממש קרוב אלינו, בבניין של עמידר. ואז הוא התאשפז בקפלן בגלל איזה אולקוס. נלחצתי נורא. הייתי בטוחה ששוב הולכים להיעלם לי. אבל אחרי כמה ימים, כשהשתחרר מבית החולים, הוא בא ישר אלינו. ככה. בלי לשאול שאלות. פשוט עבר לגור איתנו.

שנה וחצי חייתי בלי אבא, ופתאום הופיע אבא חדש. חייתי איתו שנתיים, ובמובנים מסוימים אלה היו השנתיים היפות בחיי. אויביי ייתלו במשפט הזה אבל אני מפחדת מפניהם, וכן, אני מעיזה לכתוב זאת. הוא היה רואה איתי סרטים. לוקח אותי לטיולים. קונה לי ספרים. אני הייתי מאושרת.

במובנים אחרים, מהותיים יותר, שולטים יותר, אלה היו השנתיים שהרסו את חיי, ששרפו את נשמת לי. ואין דרך חזרה, לפחות אני איני מוצאת אותה. מזה שני עשורים אני מגששת בתהום אפילה שגבולותיה הם העולם כולו.

אהבתי מאוד את איציק והייתי קשורה אליו. כל שבת היינו יוצאים לטייל, הוא, אמי ואני, הוא היה לוקח אותי לקולנוע וגם בבית היינו מבאים יחד, מדברים, שומעים מוזיקה. היה לי כיף איתו, היה גם הרבה רע.

הוא היה דיקטטור. הדברים התנהלו כמו שהוא רצה. רק כמו שהוא

רצה. הוא אהב שאני אחכה לו כשהוא חוזר מהעבודה, בסביבות ארבע, ואשב איתו בזמן שהוא ואימא שלי אוכלים. אם הייתי הולכת לחברות לפני כן הוא היה עושה לי פרצופים. בכלל, כל דבר חייב היה להיעשות בדרך שלו. אם לא, טרור.

הייתי תלמידה מצוינת, לא היה לי ציון נמוך מ־90. אימא ואבא שלי בחיים לא היו בודקים אם עשיתי שיעורים וכאלה, מקסימום היו שואלים וסומכים על התשובה. אבל הוא היה נכנס לחיים.

ערב אחד, לפני מבחן, הוא אמר לי ללכת ללמוד. אני התמהמהתי קצת והלכתי לקחת במבה מהמטבח. הוא התעצבן נורא ואמר שהוא לא ידבר איתי שבוע. כל פעם שהיה קורה משהו שלא מוצא חן בעיניו הוא היה אומר שהוא לא ידבר איתי שבוע. רציתי למות. לא חשבתי שאני יכולה לשרוד שבוע בלי לדבר איתו. אמרתי לו שאם הוא רוצה לחנך אותי אז הוא דווקא צריך לדבר איתי ולהסביר לי מה לא בסדר. הייתי מתחננת והוא קרא עיתון, עשה כאילו אינו שומע. בכיתי עד שלא יכולתי לנשום עוד. רציתי למות. פעם אחת הוא עשה כאילו הוא עוזב את הבית בגלל ריב כזה ביני לבינו ואני פחדתי שהוא לא יחזור לעולם. תוך כמה שעות הוא חזר. בסופו של דבר היינו מתפייסים. במיטה. והתפייסות תמיד כללה... התפייסות.

הכול היה מלווה במגע מיני. זה לא הניצול המיני הכי מזעזע שהיה, כי זה לא היה אלים כמעט. לאט־לאט הוא נגע בי ביותר ויותר מקומות. הוא התחיל לעשות לי עיסויים בגב. השרירים שלי תמיד כאבו כי הייתי קורעת לעצמי את הצורה בספורט. פתאום הוא אמר שאי־אפשר לעשות עיסוי דרך החולצה וביקש ממני להוריד אותה. לא הסכמתי. אז הוא פשוט הפשיל אותה מעלה ואמר להסתובב. הוא היה אומר שהוא אוהב להרגיש את השריים שלי עליו. הוא היה מוציא את עטרת הפין מחוץ לתחתונים שלו ואני הייתי מכסה אותה חזרה. הוא שוב היה מוציא. אני שוב הייתי מכסה. וכמו עם היר על השר, בסוף זה נשאר כמו שהוא רצה.

לאט־לאט הוא נגע לי ביותר ויותר איברים. הוא ליקק לי את השריים, מצץ את הפטמות. הוא אהב שאשכב עליו בלי חולצה כשהוא

היה בתחתונים. נשיקות אירוטיות היו כבר שגרה עוד מאז שהוא בא רק לבקר. את זה שנאתי. לא הייתי רוחפת אותו. לא היו התנגדויות כאלה בחיים, אבל כן הייתי סוגרת נגיד את השפתיים חזק כזה והלשון שלו בכל זאת הייתה חודרת. נגעלתי מזה. מעיסויים בחזה הוא ירד לירכיים, משם לתחת, ומשם לשיער הערווה שלי. יום אחד, כשהוא חזר מהעבודה, הלכנו לחדר שלו ושל אימא. הוא הוריד את המכנסיים והתחתונים. הזין שלו היה שם. "רוצה לגעת?" שאל. "לא", השבתי. הוא לקח את היד שלי והניח אותו עליה והאיבר התחיל להתנפח. כשהייתי יוצאת מהמקלחת בתחתונים וחזייה הוא היה מביט בי ואומר "אין גבר שלא היה מקבל זקפה ממראה כזה."

פעם הוא שאל אותי אם אני רוצה שהוא יראה לי איך לשטוף את הפות היטב. היינו נושכים זה את זה, מין משחק כזה. פעם אחת נשכתי אותו והוא החטיף לי סטירה. הוא היה עושה לי איקים והבנות מהכיתה היו שואלות. כמוכן, לא אמרתי שהם מאיציק, אבל אני גם אדם שלא מסוגל לשקר. הייתי מחייכת ושותקת.

בקין הבא, שוב טסנו לטיול - הפעם לא טיול מאורגן. רק אני, אימא ואיציק. לפני שטסנו הלכנו שלושתנו לחנות ספרים בנס ציונה כדי לקנות מתנה לאחי. איציק קנה לו את הספר "לוליטה" וכתב לו בפנים הקדשה: בתקווה שתבין את הרמז. לא ידעתי מה יש בספר הזה. אחי היה ביישן עם בנות והבנתי שלוליטה זה שם של בת, כך פירשתי את זה.

יומן:

הבוקר קרה משהו שאני לא חושבת שאשכח לעולם, וגם מקווה שלא יקרה עוד פעם. לאחר שקרה הדבר המסוים והלא כל-כך נעים הזה הלכנו לקונצרט. כשנגמר הקונצרט הלכנו למלון אימפרייל ואכלנו עוגות. איציק ביקש ממני להגיד מה הרגשתי ואני לא רציתי כי אני לא אוהבת להגיד דברים כאלה, זה מביך אותי. איציק התרגז נורא נורא נורא. אחר-כך נסענו לאלשטאט, בתחילת הדרך כאבה לי נורא הבטן,

אבל לא ביקשתי שיעצרו כי איציק היה ברוגז איתי. לבסוף עצרנו בשביל אימא. כל הדרך, שארכה יותר מחמש שעות, איציק לא הסכים לדבר איתי. הייתי עצובה וחסרת אונים כמו שבחיים לא הרגשתי, שאלתי את אימא אם איציק כבר לא כל-כך אוהב אותי, אז היא אמרה "אני לא יודעת מה להגיד לך". כשאומרים דבר כזה, זה סימן לא טוב. לבסוף כשהלכנו לאכול ארוחת צהריים איציק אמר לי שהוא כן אוהב אותי, ואז כבר חזרנו לדבר. אמרתי לאימא ולאיציק שאף פעם לא הרגשתי כל-כך נורא. הם לא האמינו לי. אמרו לי שעברתי דברים הרבה יותר קשים. אבל כשאבא שלי מת ידעתי שהפרידה ממנו היא לא באשמתו של אף אחד. לעומת זאת, להרגיש שאדם שאני אוהבת לא אוהב בחזרה, זו ההרגשה הכי נוראה שאפשר לדמיין. לאחר מכן חזרנו לאכסניה, איציק ואני התמזמזנו קצת והלכנו לישון.

באופן כללי, שום דבר לא נעשה באונס. חוץ מדבר אחד. הדבר ששכחתי לכמה שנים. אני חושבת שהדחקתי. כשנזכרתי, סיפרתי אותו לעצמי ביומן:

יומן:

זה היה בבית מלון מפואר בבודפשט, חמישה כוכבים. הוא לקח אותי בבוקר, כשרק התעוררתי, וזרק אותי על המיטה, ראשי נחבט בעץ שבצדי המיטה. הייתי מטושטשת, לא הבנתי מה קורה ופתאום הוא הוריד את בגדיי, חשף את ישבני, והכניס לתוכו את האצבע שלו. נבהלתי. זה לא נכנס עמוק כי כיווצתי, אז הוא דחף יותר חזק. הכול היה יבש, זה כאב נורא. צרחתי וצווחתי ובכיתי בכל כוחי, אך הוא לא חדל. לאחר דקות מעטות אמרתי נואש ופשוט שכבתי שם בשקט. ואימא? אימא עמדה בצד, הסתכלה ולא עשתה דבר.

והוא אמר לי, "אל תגידי לי שלא נהנית מזה קצת."
והיום, היום זה אפילו עוד יותר כואב.

אימא שלי הייתה שם בחדר. זה היה חדר אחד. חדר עם שירותים. הם היו במיטה זוגית ואני ישנתי במיטה מתקפלת כזאת. היא מעולם לא הסכימה להודות. הכחישה את זה בכל מקום. על האירוע הזה לא דיווחתי בהתחלה כשהגשתי את התלונה במשטרה. אני לא יודעת למה. אולי כי התביישתי, אולי כי הדחקתי, אולי לא הבנתי שמדובר באונס, אולי כי אימא והוא אמרו לי שזה דבר רפואי, או אולי כי הכול היה גדול ממה שילדה בת חמש־עשרה יכולה בכלל להכיל.

היו עוד כמה מקרים שבהם איציק הכניס לי אצבע לפי הטבעת. כשאמרתי שיש לי עצירות הוא אמר ש"אצבע בתחת" היא הטיפול. אני העדפתי כדורים משלשלים, אבל הוא אמר שכדורים זה לא בריא. אז ככה יצא בסוף שאני זאת שביקשתי ממנו לקבל את ה"טיפול".

שנה אחרי שהגשתי את התלונה הראשונה במשטרה, הגשתי תלונה נוספת על המעשים שביצע בי בכודפשט. זה כבר היה אחרי החקירה ואחרי שהוגש נגדו כתב אישום. איציק ואמי הכחישו את האירועים. אני מניחה שלאור העובדה שהיה מדובר במילה נגד מילה ועדות יחידה שלי כנגד שניהם, התביעה לא ניסתה כלל להאשים אותו במעשים הללו. ההכחשה של אמי, שהייתה עדה לאירועים, שברה אותי וקורעת אותי עד היום.

במהלך השנים ניסיתי לדבר איתה על זה. הייתי אומרת לה שבינה וביני היא לא יכולה להכחיש את זה, אבל היא סירבה לדבר על כך, זה מאוד כאב לי וכואב לי אולי עדיין.

הניצול המיני הפך להיות אינטנסיבי יותר ויותר. הוא היה נוגע בי כמה פעמים ביום, גם לעיני אמי. היא הייתה מודעת לכל הנעשה ולא אמרה דבר כמעט. פעם אחת היא עשתה לי פרצוף כשראתה אותי משחקת באיבר המין של איציק דרך הבגדים. הפעמים היחידות שבהן העירה לנו מפורשות היו כשהיינו עושים איקים זה לזה. היא גם ביקשה שליד אנה, העוזרת, לא נתנהג כמו שאנחנו רגילים.

פעם אחת היא הייתה שותפה מלאה למעשים. שכבנו שלושתנו במיטה שלהם ואיציק נגע בשדיה ובשדיי בו זמנית. לפעמים הייתי שואלת את עצמי אם זה בסדר מה שקורה. לא היה לי עם מי לדבר על זה. אמי לא הייתה כתובת לעניין וכשהייתי שואלת את איציק הוא היה נותן לי הסברים למה זה בסדר, ואומר - "יש גבול מאוד ברור שאותו אנחנו לא חוצים." לא הוצאתי את זה ולא דיברתי על זה עם אף אחד בעולם, עד הטיוול למערת קשת.

פרק רביעי: האדמה רעדה

בגיל שתיים-עשרה, בערך באותו הזמן שאיזיק נכנס לחיים שלי, נרשמתי כחברה בחברה להגנת הטבע והצטרפתי לחוגי סיירות. אהבתי את הפעולות השבועיות ואת החברים החדשים שהכרתי. הפכנו להיות חבורה מגובשת, בלינו יחד בהפסקות, נפגשנו בערב ועשינו מדורה, נסענו יחד לים. תמיד אהבתי להיות בחוץ, בשטח, ועכשיו התחלתי להיות טיילנית רצינית. יצאנו למסעות מפרכים של עשרות קילומטרים ביום בכל סוגי התוואים - טיפוסים, טיולים שבהם נשאנו הכול על הגב. אחת לכמה שבועות יצאתי לטיול עם לינה בשטח.

יומן:

היה לילה קר, התכרבלתי עם מתן מתחת לשק שינה. התחבקנו בשביל שיהיה חם. פתאום שיר באה וקראה לי שנלך להשתין. הלכתי איתה. השתנו, ואז היא אמרה לי שלדעתה אני לא צריכה לתת למתן לחבק אותי ככה, כי אנחנו סתם ידידים. אם היינו מאוהבים זה משהו אחר, אבל אנחנו סתם ידידים, היא אמרה. בסך הכול שכבנו מחובקים, לבושים, בלי נגיעות ספציפיות, מתחת לשק"ש. אמרתי לעצמי בראש, הרי אני ממילא נגועה, כאילו כולי, אז מה זה משנה?
אמרתי לשיר שאני לא חושבת שזה מזיק, אבל היא אמרה שאני לא צריכה לתת לאף אחד לגעת בי בשום מקום, אלא רק למי שאני באמת אוהבת. אמרתי לה שאני חושבת שזו גישה די ילדותית, אבל בכל זאת, ברגע שהיא אמרה את זה משהו בלבי ניצת.

לא חזרתי למתן. הלכתי לשבת לכד ליד המדורה. הרגשתי שכל הכוחות עוזבים אותי, כאילו שזהו, שאין עוד אדמה מתחת לרגליי, למרות שישבתי על אדמה ממש. לא הייתי רגועה, לא יכולתי לשבת בשקט, הרגשתי שאני חייבת לספר לה שהמקומות האלה כבר ממילא ננגעו, וזה לא משנה, אבל פחדתי. פחדתי לספר לה מי נגע בהם, ועוד יותר פחדתי לספר שמרוב הדברים האלו נהייתי. פחדתי שאם תדע, היא כבר לא תרצה להיות חברה שלי.

ישבתי ובהיתי בלהבות, הרגשתי שאני עומדת להתפוצץ, הרגשתי שאני חייבת לספר לה. ויחד עם זאת ידעתי שאני צריכה לשקול היטב, שכן אחר־כך לא אוכל להכחיש.

הכרחתי את עצמי לקום, וקראתי לשיר הצידה. "שיר, תקשיבי, יש לי משהו להגיד לך בקשר למה שדיברנו, משהו גדול." לא ידעתי איך לספר לה. בגלל שגם אני, מבחינתי, רציתי את כל מה שאיציק עשה לי. גם אני באתי וביקשתי מגע, שיתפתי פעולה, ולכן כשסיפרתי לה התחלתי בעדינות. אמרתי, "זה קשור לאיציק," התחלתי ככה, קצת, והיא ישר התחילה לבכות, כי היא ידעה. ומיד אחר־כך גם אני.

סיפרתי לה בהתחלה חצאי דברים, התביישתי לספר לה הכול ופחדתי שהיא לא תדבר איתי יותר. כל הזמן הרגשתי שנהייתי, ושגם אני רציתי. סיפרתי שהוא מנשק אותי עם לשון, ושהאיקים שהיו לי על הצוואר היו ממנו. סיפרתי לה גם שנגעתי לו בזין. כי הוא רצה, אבל אני הסכמתי. ככה ראיתי פעם ראשונה איך זין נעמד, את הזין שלו, הוא הראה לי. בסוף סיפרתי גם שהוא ליקק ומצץ לי את הפטמות. אמרתי לה שזה לא כמו כל הסיפורים האלה שבעיתון, כי גם אני רציתי וגם אני נהייתי. שאלתי אותה מה רע בזה בכלל. היא אמרה לי שהיא לא יודעת, אבל יש בזה משהו רע מאוד שאנחנו עדיין לא מבינות. היא אמרה לי שאנחנו חייבים להפסיק עם זה, אבל אמרתי לה שאני

חושבת שאני מכורה, שזה נעים לי, בטוח שזה לא בסדר? ואיך זה יכול להיות, כי מה, הוא לא אוהב אותי? ואם הוא אוהב אותי אז מה, הוא רוצה לעשות לי משהו רע? היא אמרה שהיא לא יודעת להגיד מה לא בסדר. אבל זה לא בסדר. השבעתי אותה לא לגלות. היא אמרה שהיא לא תספר, אבל אם הוא שוב ינסה שאגיד לה. אמרתי לה שפחדתי שאם היא תדע היא כבר לא תרצה להיות חברה שלי. היא אמרה שלהיפך, היא רק תהיה חברה קרובה יותר. אמרתי לה שאני לא מסוגלת להפסיק בבת אחת וסיכמנו שבתור התחלה אני לא אגע לו יותר בזין והוא לא ייגע לי יותר בשדיים.

חזרנו לכולם. הטיול מכאן ואילך היה סיוטי. לא זוכרת איך עבר הלילה, אבל מתן היה בטוח שהכול קשור אליו. בדרך חזור התלבטתי מה לעשות, אם להגיד לאיציק כבר היום, או לחכות למחר. ידעתי שנגיע מאוחר בלילה וזה לא עיתוי טוב. מה גם שאם הוא יזהה שזה כל-כך לחוץ לי הוא יחשוד שדיברתי על זה עם מישהו. הוא אף פעם לא אמר לי לא לדבר, אבל זה היה ברור. רק שאני טיפוס כזה שישר חייב לחשוף את האמת כולה, אם לא, אני מרגישה שאני משקרת.

הגעתי הביתה קצת לפני חצות. לא יכולתי לשמור בבטן. היום אני יודעת רק לשמור. אמרתי לו שאני צריכה לדבר איתו ואמרתי לו את המשפט ששיננתי בראשי – "אני לא רוצה יותר שתיגע לי בשדיים ואני לא רוצה יותר לגעת לך בזין." הוא שאל עם מי דיברתי. נשבעתי שעם אף אחד, שפשוט חשבתי על זה.

למחרת, כשהוא חזר מהעבודה הוא אמר שהוא החליט שמעכשיו הוא לא ייתן לי אפילו נשיקה במצח, שאו הכול או כלום. שאלתי למה. הוא אמר שהוא כבר לא יודע מה אני אגיד אחרי זה, ואני השבתי שאף פעם לא אגיד "כלום", כי אני אוהבת אותו ולא ארצה לפגוע בו. זה לא היה נכון בסוף. זאת אומרת, פגעתי בו.

זה מאוד קשה להגיד לא. ידעתי שזה מה שאני צריכה לעשות, אבל מה אם באמת אקבל כלום? אפס יחס? "ישנתי" על זה לילה, אבל היה לי ברור מה אני צריכה להגיד, אלא שפחדתי לאבד אותו, אפילו שבעצם כנראה כבר איברתי.

למחרת בבוקר אמרתי לו: "כלום." באותו לילה שניהם ניסו לשכנע אותי שלמעשה אני רוצה שזה יימשך. אימא שאלה, "למי סיפרת?" ואמרה, "אף אחד לא יכול להבין את זה מהצד, יש כאן משהו מיוחד שאף אחד מבחוץ לא יכול להבין, אבל אנחנו יודעים שזה טוב, הוא אוהב אותך כמו אבא. זה לא כמו כל הסיפורים האלה בעיתון." אני התעקשתי.

בשלושת החודשים הבאים חייתי עם אימא ואיזיק בבית. הוא ניסה עוד כמה פעמים "להתעסק". בהתחלה הייתי קופאת, אבל אחר-כך התחלתי להתנגד. היה לי קשה לעצור את זה, אבל ביקשתי שיפסיק. הוא הפסיק, והיחסים התערערו. איזיק לא דיבר איתי. גם אימא לא דיברה איתי. לא הייתה אופציית ביניים. זה או שאני נותנת לו לגעת בי, או שזה המצב, הם לא מדברים איתי.

יומן:

אתמול הלכתי לספריית וידאו, בחרתי סרטים וניגשתי לדלפק, נתתי את הכרטיס, כי אני לא זוכרת את המספר וגם לא רוצה לזכור אותו. הקופאית הייתה צעירה, מעט מעל גילי. היא הסתכלה על המספר וקראה את שמו, איזיק... במין טון כזה וחיך, ואמרה: "תמסרי ד"ש לאבא שלך." אמרתי לה: "הוא לא אבא שלי." הייתה שתיקה. לאחר כמה שניות היא אמרה: "אז לפחות תמסרי ד"ש, טוב?" אמרתי לה: "לא." כאב לי שכינתה אותו "אבא". לא כי חשבה שהבן זונה הוא אבא שלי, אלא בגלל שאני בעצמי כמהתי לקרוא לו "אבא". קראתי לו אבא פעם אחת. קשה לי לחשוב על כך. זה גורם

לי לסלוד ולהיגעל מעצמי. הייתי כל-כך תמימה ועיוורת.
המחשבה על כך גורמת לי לעיוות פנימי שמעלה בי חלחלה.
יש לי רגעים של מעין שנאה עצמית כזו. זה בא בגלים קטנים.
פעם הם בכלל לא היו.

פרק חמישי: עד אחרי החגים

בחופש הגדול בין כיתה ט' ל-י', הלך ונרקם קשר ביני ובין בחור שעבד כמציל בכריכה. הוא היה בן עשרים ושלוש, אני הייתי בת חמש-עשרה. בילינו את חודשי הקיץ הסוערים יחד. רוב הזמן בסתר, מחביאים את היותנו נאהבים. איציק לא אהב אותו, הוא אמר שאינו מסכים "שידרוך בביתו", על אף שהבית הזה בכלל לא היה שלו.

הייתי בחורה צעירה. נערה. לא נבהלתי ממגע. לא נרתעתי מנשיקה. לאחר שאפנים מה אירע לגופי, לא אדע עוד עונג ממגע, לא אחוש שוב תשוקה. אך בהיותי עוד תמה, נהנית. הזהרתי אותו שישמור את הזין שלו מחוץ לגופי, אך היו רגעים שנסחפתי, שהובלתי, שירדתי, שנתתי לעצמי ליהנות ממגע לשונו באיבריי.

בדיעבד אני חושבת שגם הוא קצת ניצל אותי, אבל לא נורא, כאילו בקטנה. זה לא נמשך אפילו חודשיים. מפה לשם, סיפרתי לו. הוא אמר שאני חייבת להתלונן. קצת התלבטנו, כי גם הוא לא היה ממש "נקי". הוא שכנע אותי שנלך יחד. בתחנת המשטרה אמרתי שאני לא רוצה להגיש תלונה, אני רוצה קודם לדבר עם מישהו. הפנו אותי ללשכת הסעד של נס ציונה.

יומן:

אמש סיפרתי את הסיפור לפקידת הסעד, והיא הורתה לי להתייצב למחרת בצהריים בתחנת המשטרה. בערב סיפרתי לאימא ולאיציק. הם אמרו לי להיעלם להם מהעיניים. ארזתי תיק וברחתי מהבית. הלכתי לים. שיקעתי את גופי תחת מימיו המרגיעים, החמימים של הכחול הגדול. אט-אט נרפו

שריריי העייפים, כמו קרח הנמס והופך למים המתמזגים עם מי הים והופכים לנוזל אחד. עיניי הירוקות עצומות. שריריי רפויים. אצבעות רגליי עוד רגע ינשקו לקרקעית החולית הנעימה, להרף עין יתנוסס בה חותמי, ואילו ברגע העוקב יימחו כלא היו. אט־אט עולה גופי אל פני המים, ונפשי היכן? הרוח חמימה, אך אני רטובה ועורי סומר חידודיך־חידודין, חשה כאילו אלפי סיכות קטנות ננעצות בכשרי.

לאחר דקות אחדות יצאתי והתיישבתי על סדין שפרשתי זה מכבר. נשכתי על הגב. התעטפתי בשמיכת צמר ישנה, והעמדתי פני נמה. בראש שלי קרחו מחשבות. לאן אלך? חשתי ייאוש אשר החליש את גופי. וכך, נרדמתי.

השחר הפציע. התהפכתי על הגב. קרני השמש שנשלחו אליי סנוורוני ועפעפיי החלו לעלות ולרדת. פקחתי את עיניי. יום חדש אותו יש לעבור, הרהרתי. איחלתי לעצמי שאהיה חזקה היום. מרחוק ראיתי איש צועד לעברי. הרהרתי: האם בכל זאת, על אף כל הקשיים שמציבים לי חיי, יש מישהו שם למעלה ששומר עליי? התיישבתי ישיבת חצי לוטוס והבטתי בים. ההלך כבר היה קרוב והבחנתי כי דייג הוא ושני כלבים מלווים אותו. האחד לבן וגדול, זאבי. השני שחור משחור.

"שלום ילדה יפה." רעד עבר בי. שונאת שגברים מכנים אותי כך. השפלתי מבט. הוא המשיך בהליכתו. לאחר מטרים ספורים נעצר, הניח את כליו, הוציא את חכתו והצמיד אליה את פיתיונו.

השחר רק הפציע, ועליי לשרוד את כל אותן שעות עד החקירה. ניערתי את השמיכה, את הסדין. אספתי את מעט חפציי וארזתי אותם בתרמיל. הידקתי את רצועות התיק. הנפתי אותו על הגב, והתחלתי צועדת.

המכונית הראשונה שעברה עצרה לי. למרבה ההפתעה הייתה זו בחורה שישבה מאחורי ההגה. שמחתי. מיד עליתי בלי לשאול שאלות. התיישבתי בכיסא. לרגע, הרגשתי בטוחה.

אני ועוד בחורה יושבות לבדן בתוך קופסה סגורה, אני מוגנת.
הרשיתי לעצמי להימתח לאחור, לנשום לרווחה.
"לאן את צריכה?" שאלה אותי הסרן הממושקפת, בחורה
בעלת פרצוף מחודד וחיזור, עיניים חומות. לרגע הזיתי.
רציתי להשיב שאסע כל עוד היא נוסעת, רציתי להישאר
ברכב כל עוד אפשר, להאריך את הדקות הבטוחות. אבל
התעשתתי והזכרתי לעצמי שאין לסמוך על אדם. הלא גם
אימא היא אישה, הלא גם עליה סמכתי. "לצומת הקרוב",
עניתי. מבוהלת מכך שהזיתי, שחלמתי, שהתמהמתי בתשובה.
הנסיעה ארכה כחמש דקות, חמש דקות של חסד. ירדתי מן
המכונית והתחלתי לצעוד לכיוון מרכז העיר. צעדתי אל תוך
חדר החקירות האפל. הקירות אפורים, חשופים, מאיימים.
צינה חדרה אל תוך לבי. במרכז החדר ניצב שולחן ולצדו
שני כיסאות, יתומים.
"שבי."

בכך שפניתי לעובדת הסוציאלית בעצם גזרתי את דיני. החוק מחייב
אותה בדיווח. מכאן ואילך איברתי שליטה על העניינים. כשהגשתי
תלונה חשבתי שאם זה יהיה מוצהר כל-כך, אימא שלי תוציא אותו
מהבית לבקשתי. אבל היא לא הסכימה. לא יודעת מה גרם לי לחשוב
כך. זה לא מאוד הגיוני. היא הרי ידעה על המעשים, ראתה אותם,
וכשאמרתי שאני לא מסכימה יותר עודדה אותי להמשיך. אני יצאתי
מהבית, ואז הייתי לבד בעולם. יותר גרוע מלבד בעולם, ידעתי שכל
מה שלמדתי עד עכשיו לא היה בהכרח נכון.

כשהגשתי בסוף תלונה רשמית, בא שוטר לראיין אותי, או יותר נכון
לחקור. אני לא אשכח לו את אחד המשפטים שהוא אמר. הדגשתי כל
הזמן שגם אני רציתי – זה היה קורה גם שלוש פעמים ביום הדברים
שהיו קורים, זה היה לכאורה הדדי, והוא אמר לי משפט לכאורה נכון,
הוא אמר – "מדברייך עולה כי כל המקרים שקרו בבית הם מרצונך?"
"כן", השבתי, וגוש התולעים התנפח בבטני, שקי האשמה מחצוני אל

תוך האדמה. הרגשתי צורך עז לצופף על מים. לא יכולתי לשאת את משקל גופי על פני היבשה.

יומן:

לא התאפקתי. ואני תמיד הייתי ילדה מאופקת. פעם אחת הרשיתי לעצמי להיסחף. רק פעם אחת. פעם אחת יותר מדי. נסחפתי. הלכתי בעקבות חושיי וטעיתי. יותר לא מסוגלת להיסחף אחרי דבר. פסיכולוגים אמרו לי במהלך השנים שבשביל להצליח להיסחף שוב אני צריכה להעביר אליו אשמה. ונניח שאצליח להעבירה אליו, האם היא תרד ממני? האשמה היא מה שמשתקף בבבואה במראה. מי יכול לקחת את האשמה? אימא שלי. היא יכולה. היא מאשימה אותי שאולי אני ניצלתי אותם. היא אמרה שניצלתי אותו בגלל סקרנותי, אמרה שאם אני רוצה להפריד ביניהם עליי לדעת שלא אצליח.

אחרי שהגשתי תלונה, הזמינו את איציק ואת אימא שלי לחקירה. הם הודו בכול והוא קיבל צו הרחקה זמני. גרתי בבית רק עם אימא שלי. אז עוד הייתי תמימה. היה נדמה לי שאוכל להעביר אותה ממנו אליי. ניסיתי, אבל ראיתי שאני לא מספיק משפיעה. חשבתי – בסדר, אוקיי, אני רק ילדה. אז החלטתי לדבר עם חברים טובים שלה. חשבתי שאולי הם יצליחו להסביר לה את המציאות כמות שהיא.

קבעתי פגישה עם זוג חברים שלה. הם גרים לא רחוק. קבענו שהחבר יבוא וייקח אותי אליהם ונדבר. כשאסף אותי, בדרך, הוא שאל למה אני חושבת שמה שהיה הוא ניצול מיני. כשניסיתי להסביר את עצמי קטע אותי, ואמר: "ומה שחבר שלך עשה לך זה לא ניצול מיני?" בלעתי.

הגענו אליהם הביתה. דיברתי עם האישה וחשבתי כבר שהנה, היא מבינה. היא אפילו בכתה. אבל בפועל, לא השתנה כלום. כל פעם שהייתי מנסה לדבר עם אימא שלי על הדברים היא הייתה בוכה ולא

מבינה ואני הפכתי להיות הרעה בסיפור הזה. היא הייתה הולכת אליו כל ערב, ורצתה שנשוב לגור יחד שלושתנו. בשלב מסוים הבנתי שאימא שלי מוותרת עליי, שהיא בוחרת באיזיק על פניי. זו הפגיעה הגדולה.

יומן:

נכנסתי לבניין. פניתי אל מחלקת הרווחה. הלכתי אל חדרה של פקידת הסעד שקיבלה אותי בפעם הראשונה, הדלת הייתה סגורה. דפקתי על הדלת. שמעתי את קולה מורה לי להיכנס. פתחתי את הדלת והתיישבתי על כיסא פנוי.

"אפשר לעשן פה?"

"וודאי", השיבה, והציתה סיגריה בעצמה. שנאתי את המעמד, יושבת בכיסא מול עובדת סוציאלית של העירייה. משפיל. שאיפת העשן המרגיע הקלה במעט את תחושת ההשפלה.

סיפרתי שאתמול ארזתי תיק ועזבתי את הבית.

"למה?" היא שאלה בחוסר רגישות מזעזע.

"הרי את עם אמך לבד עתה. הוא קיבל צו הרחקה לעשרה ימים. האם הפר את הצו?" שאלה. "לא", השבתי בייאוש על שצריך להסביר לה דברים כה בסיסיים.

"החיים במחיצת אימא בלתי נסבלים, ומלבד זאת, היא רק מחכה שיחלפו אותם עשרה ימים ואז הוא הרי יחזור. אני חייבת למצוא לעצמי פתרון אחר."

"מה את מציעה?" שאלה.

שנאתי אותה. הרי היא זו שאמורה להציע פתרונות.

"אני מציעה שאלך לישון אצל קרובי משפחה בינתיים."

התארגנו ועזבנו את המשרד. נסענו במכונית שלה אל בית הקרובים. התדפקנו על דלתם.

"הי", אמרתי לקרובת המשפחה בפנים מושפלות.

"אני צריכה מקום לישון בו."

היא הסתכלה עליי בפליאה, לא ידעה דבר. העובדת

הסוציאלית התערבה.

"שלום, אני פקידת סעד לחוק הנוער. אני מלווה את מורן. היא לא רוצה יותר להישאר בביתה ועלינו למצוא לה סידור זמני, האם היא יכולה לישון כאן כמה לילות?"
"כן," השיבה קרובת המשפחה באי רצון.

אימא שלי וגם איציק הפכו להיות משהו אחר ממה שהם היו עד אותה נקודה. הם ודאי לא השתנו, אלא שאני פתאום הבנתי מי הן הדמויות האלה באמת ובתמים. מאותו רגע ואילך הם נשארו ואבדו בו בזמן. בניגוד למשל, לאבא שלי, שהדרך שבה הוא אבד הייתה הרבה פחות כואבת והרבה יותר טבעית וברורה ואפילו הרמונית ביחס לאבדן של אמי.

מתישהו התקיים דיון בענייני בבית המשפט לנוער. נסעתי לשם עם אימא שלי ועם העובדת הסוציאלית. ישבתי במכונית, במושב האחורי, וחשבתי על הצירוף ההזוי של האנשים שיושבים באוטו אחד. בזמן מתן העדויות של אימא שלי ושל העובדת הסוציאלית, הייתי צריכה לחכות בחוץ.

בית משפט השלום לנוער

בתל אביב, 27/08/95

מורן: "אני בת חמש-עשרה וחצי. אני יודעת למה אנחנו נמצאים פה היום. אני לא רוצה לחזור הביתה. אני יודעת שאני אחזור הביתה ואחר-כך גם הוא יבוא כי כך אימא שלי רוצה. היה בעבר ניסיון כזה שאני אישאר בבית ואני ואימא לא הסתדרנו. אימא חושבת שזה היה בתום לב ואני לא חושבת שזה היה כך. אני חושבת שהיה בזה גוון מיני. אני מרגישה טוב אצל הקרובים שלי. הם גרים באותו אזור שלנו. עוד מעט מתחילה שנת הלימודים ואני רוצה לחזור לבית הספר. אני רוצה להתחיל את שנת הלימודים כי זה לא בסדר אם לא אתחיל אותה.

אני חושבת שלא עשו מספיק כדי לתת לי אלטרנטיבות. אני מבינה שאימא רוצה שאני אחזור הביתה אבל היא רוצה שעוד מישהו יחזור הביתה. אני לא רוצה לעולם לחזור לגור איתו.

אני לא חושבת שאני אוכל להמשיך לגור איתה. אולי לטווח הארוך כן, אבל לא בשלב זה שכל הזמן יש בינינו ויכוחים. אני מבינה שהשאיפה היא לשקם את היחסים ביני לבין אימא, אך לא מגיע לה כל-כך בגלל מה שהיא עושה. היא בסופו של דבר מעדיפה אותו עליי. היא לא מבטיחה לי שהיא לא תכפה עליי.

ניסיתי לגרום לה להבין שזה כן היה בגוון מיני ולא בתום לב ולא הצלחתי. חשבתי שאם היא תבין היא תזרוק אותו, אבל היא לא הבינה.

הקרובים שלי מסכימים שאני אמשיך לגור אצלם וגם אני מעוניינת. אני מסכימה בהחלט שאימא שלי תראה את הדברים שאמרתי, היא יודעת עליהם ודיברנו עליהם.

לכאורה, כשעברתי לבית הקרובים, אז לראשונה התגלו להם הדברים. אלא שכמה ימים אחר-כך הם עצמם סיפרו לי שחשדו. שראו שאיניק "מתעסק" איתי יותר מדי בזמן שהיינו אצלם. הם החליטו לא להתערב. הם אירחו אותי יפה אך הרגשתי שם אורחת.

יומן:

פעמים רבות אני חושבת ומנסה להבין למה כל-כך קשה לי לכעוס עליה. אולי זה בגלל שפעם היא הייתה טובה. אבל למה אני צריכה להידפק מכל הכיוונים? זו לא אשמתי שהיא טיפלה בבעלה החולה כמעט מיום שנישאה לו, ואחרי ארבע-עשרה שנה הוא מת. אין לי אבא. לה כבר יש תחליף. אני מרגישה שאני יותר מבוגרת מאימא שלי. מחשבתי צלולה משלה. אבא שלי היה עד יומו האחרון בעל דעה צלולה.

ביומו האחרון, גם דעתו שלו נטרפה עליו. אך אימא שלי בשנות פריחתה ודעתה כבר נטרפת עליה. היא איבדה את כל כוחה, היא תלויה עכשיו באהבה, ובעד אהבה זו, ובעד האדם שאותו היא אוהבת וכו היא מאמינה, היא מוכנה למכור את בתה.

אבל ילדה בת שש־עשרה אף אחד כבר לא רוצה לקנות.

אחרי שבועיים שאלתי אם אוכל לעבור לגור אצלם באופן קבוע כי מאוד רציתי להישאר בסביבת המגורים שלי. היה לי טוב מבחינה חברתית; אהבתי את הקבוצה שלי בחוג הסיירות. זה היה בחופש הגדול, ובעוד שבועיים הלימודים עמדו להתחיל. שובצתי בכיתת המצטיינים. לא רציתי לאבד את כל זה. אמרתי לעובדת הסוציאלית שאני הכי רוצה להמשיך לגור בנס ציונה, להישאר קרובה לחברים שלי. היא דיברה עם קרובי המשפחה. הקשבתי בסתר לשיחה. הם אמרו שהם מוכנים להמשיך להחזיק אותי עד אחרי החגים. העובדת הסוציאלית הפנתה אותי לפנימייה מטעם הרווחה אבל לא רציתי ללכת לשם. לא רציתי להיות בפנימייה של ילדים בלי בית. שני חברים שלי עמדו לעבור לפנימייה בשדה בוקר – תיכון לחינוך סביבתי ברמה גבוהה ביותר. התקבלתי לשם ואמי הסכימה לשלם. בינתיים, המדינה תבעה את איציק והמשפט נגדו התקדם בעצלתיים.

פרק שישי: אימא או: לשכוח ולהמשיך

יומן:

הגעתי למדבר. הנוף העירוני שבו גדלתי הוחלף בנחלים יבשים, הרים, קונגלומרטים, בולדרים, מצוקים ושקיעות מרהיבות. בכל לילה אני רואה את שביל החלב וכוכבים נופלים. יעלים מסתובבים בפנימייה כפי שבנס ציונה הסתובבו סביבי חתולי רחוב.

היו מעט מאוד אנשים בסביבה – בעיקר מורים ומדריכים בתיכון וכמה חוקרי טבע. רק עובדי המקום יכלו לגור שם, מה שיצר סביבה מאוד קטנה ובטוחה. אבל למרות זאת, הרגשתי אבודה. כל חיי חייתי באותו בית, היו סביבי הוריי, בהמשך איציק, אחי, קרובים, שכנים, הייתי מוקפת באנשים וחברים שחיו איתי תמיד באותה המושבה. פתאום נזרקתי למקום אחר. חוויתי את זה כרע וקשה ואכזרי אבל ידעתי שאין לי ברירה אלא לדאוג שיהיה לי טוב. כבר הבנתי שאף אחד אחר לא ידאג לי, ובאותן שנים לא סמכתי על אף אחד בעולם. ודאי לא על המבוגרים.

יועצת בית הספר עודכנה פחות או יותר בסיטואציה הפרטית שלי. היא קראה לי לפגישות מפעם לפעם. היא הייתה חביבה ושיתפתית פעולה למרות שבזמנו לא הרגשתי צורך. דיברתי באופן ספונטני על ה"בעיות" שלי, הקשיים שלי, המכאובים הנפשיים. אחרי כמה זמן היא הפנתה אותי לפסיכולוגית בית הספר. זה ממש לא מצא חן בעיניי. לא היה לי עניין בשיחות טיפוליות, אבל הכריחו אותי להמשיך. שתקתי עד שבאין ברירה נתנו לי "שחרור". מתן והילה, החברים מנס ציונה

שעברו איתי לפנימייה, היו התלמידים היחידים שידעו. למרות שהסוד גרם לי להיות מרוחקת מעט, השתלכתי בסביבה החדשה. אמרתי לעצמי שאין לי ברירה, שזו האופציה הכי טובה בשבילי. כיתה י' הייתה השנה הראשונה שלי בפנימייה. השנה הראשונה אחרי שהבנתי מה בעצם קרה לי. הייתי מעורערת, אבל שמרתי על פסון. תמיד אני שומרת על פסון.

יומן:

בשבת היה יום הורים. מגיעות כל המשפחות של כל הילדים, לעתים הן חוצות את כל ארצנו הקטנה כדי להגיע. אין חובה שההורים יגיעו. אימא שלי רצתה, אבל ביקשתי שלא תבוא. זה היה סופ"ש מאוד עמוס בפנימייה, וכיוון שהצוות עסוק זאת הזדמנות טובה לעשות דברים שאסורים על פי הנהלים. מתן ואני החלטנו לעשות טיול לילי. יצאנו מהמדרשה לכיוון עין עקב. מרחק של שמונה קילומטרים, רובם בתוואי נוח וקל להליכה. צעדנו לאור הירח ואני, כאמור, הייתי "קשוחית". אלא שבאותו זמן הייתי שבורה. פתאום, לכאורה משום מקום, התיישבתי על החול והתחלתי לבכות. מתן לא היה רגיל לראות אותי בוכה ומיד עטף אותי בכל החום והאהבה שהיו לו. הסברתי לו שמכאיב לי שאמרתי לאימא לא לבוא, שזה כאילו שאני לא נותנת לה להיות אימא שלי. "מורן, הוא אמר, "היא זו שלא נותנת לך בית." ידעתי הרי יותר מכולם עד כמה הוא צודק. הוא גם הכיר אותה, וגם את איציק, כי הוא היה חבר טוב שלי והסתובב בבית עוד לפני שחשפתי את הסוד הנורא. איזה שעתיים רק ישבתי ובכיתי, ואחר־כך הייתי חסרת כוחות. לא המשכנו למעיין. חזרנו למדרשה. בסוף יש מדרון תלול. הייתי עייפה מכדי לסיים את הטיפוס ובאמצע פרשנו שקי שינה ונרדמנו. כשעלה השחר התעוררנו והמשכנו. הורים הגיעו, ואני נכנסתי לנוח במיטה. אחרי שעתיים אימא שלי

הופיעה בחדר! הייתי המומה. התברר לי שאיציק הסיע אותה והוא מחכה לה ברכב במקום קרוב. אמי נשארה כחצי שעה, רבנו כל העת. אז הלכה.

אחרי שעזבה ישבתי ופרמתי את סערת הרגשות ביומני.

יומן:

זה קשה מנשוא.
אני תוהה עד מתי אחזיק מעמד.
עד מתי אהיה מסוגלת לחיות בעולם שכזה,
בינתיים הצדק לא נעשה.
ובן־אדם בנוסח היטלר קטן מסתובב חופשי, ומסמם אנשים,
ובראש ובראשונה את אימא שלי...
וזה הכי קשה, אימא שלי, שבחרה שאהיה, שמפרי בטנה
באתי אל העולם הזה,
זונחת אותי ומעדיפה את ההיטלר הקטן הזה על פניי.
עובדה זו לא מפסיקה להסתובב בראשי,
אשר כאב של ייאוש נפשי שורר בתוכו.
אני מנסה למצוא נחמה, ואין לי למי לפנות.
אני הולכת אליה ושומעת את אותן התיאוריות שהמנוול סינן
באוזניה.
אני חושבת שאולי כדאי להעיר את העולם
לפעמים אני חושבת לעשות צעד קטן ולקפוץ...
אולי אז יבינו את מצוקתי. ברקע אני שומעת רעמים,
אני חושבת שאולי אלה רעמיו של אבי.
אבא, קח אותי אליך...
כולם אומרים שאני חזקה, אבל אף אחד לא
יודע איך אני מרגישה באמת, מה שהנכם
רואים זה את הקליפה החיצונית שלי, אבל,
בפנים, הכול מרוסק.

כעת, כשאני קוראת, מתבוננת בטקסט - איני מרגישה שהוא מבטא במדויק את מה שאני רוצה לומר. באותה תקופה עוד הייתי חוזרת מהפנימייה פעם בשבועיים, זה עוד היה בהתחלה, ומה אני אגיד לכם, להגיד שהרגשתי שאני חוזרת הביתה - כבר לא היה יותר הביתה. הייתי חוזרת בתחושה כבדה. מהתחנה המרכזית, שם הורידה אותי ההסעה, הייתי צועדת בלאות "הביתה". אל "אימא".

יומן:

פעם בשבועיים אני חוזרת למקום שבו השפילו אותי וניצלו אותי. אני נכנסת הביתה ומקבלת מאימא נשיקה שורפת. ואז היא מתחילה לשאול מה להכין לאכול ומה צריך לקנות. כן, היא מוכנה לקנות לי כל מה שאני רוצה. אבל את מה שאני צריכה אי-אפשר לקנות בכסף. אחרי שלושה ימים אני נוסעת, ובמקום להרגיש אחרי מנוחה, אני מרגישה פצועה ומוכה.

בזמן שהייתי בבית, איציק, שחיכה לגור הדין במשפט שהתנהל מולו, היה מחויב לעזוב. היה לי קשה לראות סביבי את חפציו, שפופרת הטלפון הדיפה את ריח האפטרשייב שלו. זה היה קורע לי את הלב. והתקשורת עם אימא הייתה מייסרת.

יומן:

זה באמת מאמלל אותי לבוא לפה. הביתה. הוא איתי במקלחת, הוא איתי על יד שולחן האוכל, הוא איתי כאשר אני עם אימא שלי, ריחו מלווה אותי כשאני מדברת בטלפון, הוא בחדר שלי, בסלון, הוא איתי בגופי, מתי אוכל להיות לבד? ואז אימא מתחילה עם השאלות, ומה תרצי לאכול, אולי את זה, אולי את זה? להכין לך פירה? אני אומרת לה שתעזוב, אני כבר אכין לבד, כי זה ממילא לא בשעות שנוח לה להיות פה, אז שתלך. והיא... היא מקבלת את תשובתי. וזהו. אני נשברת. זה יותר מדי כואב. ואחרי כמה דקות, אימא

מתקשרת אל אחי, ואז אני צריכה לדבר איתו, אבל אני לא מסוגלת, אז אני ממלמלת כמה משפטים, והוא מבין שקרה משהו. אז הוא שואל, מה קרה, אבל באמת שאין לי מה לענות לו, מה הוא רוצה שעוד יקרה?

ואז הוא שואל אותי מה עוד יש לי לספר, ואני עונה שאתקשר מאוחר יותר. ומה שאני עושה בשעה-שעתיים הבאות זה לשכב ולכבות.

אימא חושבת שהלכתי לישון. אני רוצה שתראה את פניי, אבל גם לא רוצה, כי היא ממילא לא מבינה כלום, ואז גם היא מתחילה לכבות, ובסוף, בסוף אני הרעה, כי מה היא עשתה? אז אני פשוט שמה מוזיקה על חזק, ובוכה, בוכה חזק. בוכה עד שהנימים בעיניים מתפוצצים ומתחילות להופיע נקודות אדומות. ואז, אני ממשיכה בכל זאת לחיות, אין לי מושג למה. אחרי שלושה ימים אני חוזרת לפנימייה ובמקום להרגיש אחרי מנוחה, אני מרגישה פצועה ומוכה.

איפשהו הייתה שם אהבה ואיפשהו הייתה שם כוונה להראות אהבה, שהרי משהו דחף אותה להשאיר לי על השולחן מדי פעם שוקולדים יוקרתיים, אני יודעת שהיא רצתה לעשות לי טוב - אבל כל דבר שבא ממנה, כל דבר שקשור אליה - עשה לי רע.

יומן:

היום היינו במסעדה, לכבוד יום ההולדת שלי. אימא נתנה לי מתנה נדיבה, שלוש מאות שקלים, וכתבה ברכה קצרה, ובסופה חתמה: "מאימא האוהבת מאוד מאוד מאוד". ברגע שאני קוראת את זה, דמעות גדולות זולגות מעיניי. כשאימא שלי אומרת לי שהיא אוהבת אותי, אני בוכה. הלוואי שלא הייתה אוהבת אותי בכלל, הלוואי שהייתה שונאת אותי. היא חייבת לשנוא אותי, הרי המטרה היחידה העומדת לנגד עיניי היא להכניס את בן זוגה לכלא. הלוואי שתשנא אותי. אם

תשנא אותי, אולי ייתן לי גם לבי שלי לשנוא אותה. כן, עדיף לי לשנוא אותה.

כשחזרנו מהמסעדה, עוד לפני שנכנסנו הביתה, רק יצאנו מהמעלית, שמענו את הטלפון מצלצל. מי היה בצדו השני של הקו? הנבלה כמובן. אימא והוא דיברו בטלפון, והיא סיפרה לו כמה נהנית, ושהיה טעים – שתשתוק! הוא צריך לדעת אם נהנית או לא? אין לו זכות לקבל דיווחים עליי.

ההרגשה הזאת, שבין אהבה לשנאה לאישה שילדה אותך, קשה לתאר אותה. אני חושבת שאדם שלא עבר חוויה כזאת, לא יכול לתאר לעצמו עד כמה זה נורא. הלב מתחיל להיפרד לשני חלקים, וזה כואב, אלוהים, זה כואב. אם הייתי אומרת משהו שקשור לכל המצב הזה, אימא שלי הייתה מתעלמת, או שהייתה אומרת שאני יפה וחכמה וכלום לא חסר לי. "את צריכה לשכוח ולהמשיך."

בגיל שבע-עשרה נודע לי שאימא הכחישה במשטרה שראתה את אירוע האונס. הכחישה שהוא התרחש בכלל. התקשרתי אליה ואמרתי שאם היא לא חוזרת בה מהכחשתה, אני לא חוזרת הביתה. היא התעלמה. לא חזרתי הביתה, אבל גם לא היה לי לאן ללכת. לפעמים הייתי נוסעת לבתים של חברות אבל לרוב נשארתי במבנה הפנימייה הנטוש.

יומן:

הניתוק ממנה עוזר לי לראות אותה, את ההתנהגות שלה, בצורה אובייקטיבית יותר. אבל עדיין, אני הרבה פעמים נזכרת בה ואוהבת אותה, וכואבת אותה, ומרחמת עליה, וחושבת, האם אהיה מסוגלת לעצום את רגשותיי ולפגוע בה? ולדרוש בכזאת אלימות את המגיע לי? ואומרת לעצמי, שכך, שאני חייבת לעשות את זה, כי היא, היא זו שהורגת אותי. נשיקות כפויotes עם לשון, מציצת פטמות רכות במקלחת, התחככות של זין עומד וחשוף בילדה בת ארבע-עשרה, אלה

לא הורגים אותי, אותם אני לא מרגישה, אבל אותה, את אימא שלי, הגוף שממנו יצאתי, אני לא מפסיקה להרגיש.

באותו זמן אני ומתן התחלנו לצאת והוא רצה שאבוא אליו. בהדרגה עברתי לגור אצלו. משפחתו קיבלה אותי כבת משפחה. ביתו הפך להיות ביתי. עדיין דיברתי עם אמי בטלפון אחת לכמה שבועות. לעתים רחוקות גם נפגשנו. כשהייתי חוזרת למושב הייתי מבקרת את הקרובים. לא מתוך רצון אמיתי, אלא מתוך אסירות תודה על שנתנו לי בית למשך כמה שבועות. תמיד קיבלתי מהם את ההרגשה שהיו מעדיפים שלא אחשוף את מה שקרה לי בבית. שאמשיך לשתוק. שזו בושה למשפחה. עם השנים למדתי להיות נאמנה לרצונותי האמיתיים, להבדיל מלרצות את האחר, וזה שנים אין לי כל קשר עם אף אחד מבני משפחתי. איני מצטערת על הבחירה לנתק את הקשרים. ברטרסופקטיבה, אני יודעת לומר שזו הייתה ההחלטה הנכונה לי. לא קל להיות חסרת משפחה אבל אני מעדיפה להיות חסרת משפחה מאשר לנהל קשרים של העמדות פנים.

יומן:

איזה עולם זה.

כל אחד לבד.

לבד.

לאף אחד לא אכפת מאף אחד. את קמה פתאום וחושבת, נו

אז מי באמת אוהב אותי? למי באמת אכפת ממני?

אבא - כבר מת מזמן.

אימא - נטשה והלכה לחבר שאנס אותי.

משפחה - אכפת להם רק כשזה מתקרב לבושה.

ושאר האנשים - הם סתם סקרנים, או שאולי מחפשים הזדהות

לרגע ואחר-כך נעלמים. תמיד יש משהו חשוב יותר ממך.

ואז יש כל מיני אנשי מקצוע, החל באנשי משטרה וכלה

באנשי רפואת הנפש - הם גורמים לך להרגיש שבאמת אכפת

להם ובהתחלה את מאמינה – אבל אחרי זה מגיע השלב שבו
את מבינה שאת רק חלק מהתפקיד שלהם ותו לא.
ובאמת באמת – את לבד.

ברבות השנים אספתי סביבי אנשים שהקשר שלי איתם הוא כמו
משפחה. ויותר. כי אני אוהבת אותם באמת וחזק והם אוהבים אותי
אהבה כנה וחזקה. תמיד הרגשתי שאם אימא שלי עזבה אותי, אז
כנראה גם כל אדם אחר יעזוב אותי. זו תחושה, המציאות שוב ושוב
הוכיחה לי שאינה נכונה. אני אהובה ויקרה להרבה אנשים, וכשאני
במצב רע, הם עוטפים אותי ככל יכולתם. כעת אני בת שלושים ושש,
וכל חבריי נשואים ויש להם ילדים קטנים, סדר יומם ומחויבותם הוא
בראש ובראשונה למשפחה שהם בנו. ולכן, כן, עתים אני לבד, הרבה,
כי הם עסוקים. אבל יש בינינו קשר אמיץ ואוהב – לשם מה לי משפחה
לא אוהבת? אני לא זקוקה למשפחה כזאת אפילו אם אין לי אף אחד
בעולם. על אחת כמה וכמה, אם יש סביבי אנשים אוהבים.

פרק שביעי: עליות ומורדות

יומן:

אני מתעדת להעיד על עצמי. מרחפת בחלל האוויר איזושהי תחושה שאין זה הולם לומר על עצמך דברים טובים. אבל תמיד עלינו לזכור לשים לב מהי מטרתנו. ובהתאם למטרתי, זה בסדר.

אני חושבת על עצמי; המראה שלי יפה, מעניין, צד את העין. הן פניי, הן גופי. אני מאוד סקסית בלי כל מאמץ. זו נקודת הפתיחה. אני יודעת שיכול היה להיות אחרת. בעיות האכילה יכלו להשפיע לרעה, או הצלקות שנותרו מעשרות חתכים ויותר שחתכתי אני את עצמי בסכין, בזכוכית שניפצתי על קיר, או המחבת הרוחת שהנחתי על ירכיי וגרמה לעורי להיראות כמו מסטיק בזוקה לעוס, המצתים שהחזקתי צמוד לעור עד שהשחיר והתכלה לעד. יכולתי להתכער ולהתעוות בצורה נכבדת כשקפצתי מקומה רביעית אל מרצפות שיש. איכשהו, אנשים שלמדו איתי בחטיבה ופוגשים אותי היום אחרי שלא ראו אותי שמונה-עשרה שנה, אומרים לי: "מורן וורנשטיין, את נראית בדיוק אותו הדבר!!"

על כך אני מודה.

אני חכמה, חדה.

אין לי מחסור בחברים.

מיד אחרי שהוצאתי את הדברים, אחרי התלונה במשטרה, התחלתי

לפגוע בעצמי. אבל אז הייתי עושה בקטן כי הייתי מסתירה. אף אחד לא ראה את זה. הייתי עושה כוויות עם מציתים בעיקר, כי חתכים זה פחות כואב, כשאת חורכת את העור שלך עד שהוא נאכל ונהיה שחור זה הרבה יותר כואב. כל מי שנכווה יודע שאפילו כווייה פיצית כואבת נורא, אז שלא לדבר על להחזיק מצית עד שלא יוצא ממנו גז. התחלתי להבין שמהו דפוק איתי, אבל כלפי חוץ יצרתי רושם תקין לחלוטין, גם כשהייתי רוצה אחרת. איזושהי בושה וחוסר יכולת לחשוף חולשה לעין רואים.

באיזשהו שלב במהלך השנה הראשונה בפנימייה גיליתי שעומדים להגיע לפשרה עם איציק - הוא יודה באשמה ויקבל חצי שנת עבודות שירות.

הרגשתי את הזעם מתהווה בתוך גופי.

כולם אמרו לי: "מה, מורן, באמת חשבת שהוא ייכנס לכלא? עד עכשיו יש לו גיליון נקי."

בכל פעם שמשפט כזה הושמע באוזניי, הכעס התפשט לכל איברי, שהתקשו בבת אחת למוצקות של סלע. רתחתי. אני לא נדרשתי להעיד ולא הייתי צד במשפט. החלטתי שאני רוצה לפנות ישירות לשופט. המדריכה שלי בפנימייה, גלי, שהייתה בין היחידים שהכירו את הסיפור שלי, עזרה לי לנסח מכתב ובעזרת המועצה לשלום הילד, הגשתי אותו לבית המשפט.

יומן:

כבוד השופט,

יש לי הרבה דברים להגיד, אך מעולם לא ניתנה לי הבימה לכך. חשוב לי שתשמע את הדברים מפי, למרות שאתה בטח יכול להבינם לבד.

אנשים ששודדים מיליוני דולרים - נכלאים במהירות. אבל כסף אפשר להחליף בכסף אחר, ואף אחד לא ירגיש בהבדל. גוף, נשמה ואימא, זה קצת קשה. אין לי אבא, לא אימא, לא בית ואף לא חיים וגוף משלי. הוא לקח הכול. זיכרונו של

אבא שלי נדחק לשוליים, אימא שלי הפכה לכלי בידיו, גופי ונפשי טמאים.

אימא שלי מוכנה לעשות הכול בשביל להחזיק אותו בין אצבעותיה, גם אם המחיר היה לראות איך במשך שנתיים תמימות הוא מלקק את פטמותי ונהנה ממגע ידי על איבר מינו. הדבר היחיד שהרגיז אותה היה שהוא עושה לי סימנים סגולים על הצוואר.

חשוב לי להבהיר לך שהדבר שעליו הוא נשפט, הוא הדבר הפחות חמור שהוא עשה. הנבל הזה סימם ועיוור את אימא שלי עד שהיא זנחה אותי והעדיפה את ההיטלר הקטן הזה על פניי. אני מרגישה קצת מיותרת בסיפור הזה. נכון, רוב הדברים לא נעשו בכפייה, ואני יכולה להגיד שגם אם הוא היה דורש יותר הוא היה מקבל. פעם אחת שאלתי אותו אם אנחנו מתנהגים בסדר, אז הוא אמר לי: "זה בסדר, יש קו ברור מאוד שאותו לא עברנו." כל־כך רצייתי שיהיה לי אבא, ולא חשוב באיזה מחיר, עד כדי כך שאפילו שהייתי כבר בת שלוש־עשרה וחצי, האמנתי וקיבלתי את תשובתו. אתה מבין, הוא אנס את התת מודע שלי ולא את גופי, ולכן רק עכשיו אני מרגישה את האונס במלוא עצמתו.

על המקרה שהיה בכפייה ובאונס לא דיווחתי בתלונה הראשונה. אני לא בדיוק יודעת למה, אני חושבת שפשוט כל־כך התביישתי בו עד שגרמתי לעצמי לשכוח אותו. רק שנה אחרי שהגשתי את התלונה נזכרתי בו, ואז הלכתי והגשתי תלונה נוספת, אבל עליה הוא לא נשפט.

אני מרגישה שהמשטרה ומערכת המשפט שיחקה בי לא הרבה פחות ממנו. התלונה הוגשה לפני יותר משנתיים, ואני חושבת שזה ביזיון לעשות מזה כזו סחבת, זה הרי תיק כל־כך פשוט. אפילו לא צריך לעסוק בשלב ההוכחות. הנאשם הודה במעשיו עוד בתחנת המשטרה. ולגבי המעשה שעליו הוא לא הודה, הוא לא נשפט, ולפי מה שנאמר לי, הסיבות

הן שנזכרתי מאוחר מדי, והוא ואימא שלי מכחישים, ולכן זה יכול להתפרש כאילו שהמצאתי את זה כדי לנקום. יש לי הוכחה לכך שזה אכן התרחש. וגם בלי ההוכחה, אני בטוחה שאם יופעל קצת לחץ על אימא שלי, היא תישבר. ההשתקה ואי ההתייחסות לתיק השני זה עניין מסריח עוד יותר מהסחבת של התיק הראשון.

העובדה שהוא יישב מאחורי סורג ובריח לא תפתור לי את בעיות החיים, אבל זה המעט שאתם, מערכת המשפט, יכולים לעשות למען קרבנות שאולי לא יהיו קרבנות אם תואילו בטובכם להרתיע קצת יותר, ולא תמירו בכזו קלות והנף יד את העונשים לעבודות שירות אומללות.

לפי מיטב ידיעתי יש תיקון חוק לגבי פגיעה בקטינים האומר: "אם היה לאדם יסוד סביר לחשוב כי זה מקרוב נעברה עבירה בקטין או בחסר ישע בידי האחראי עליו, חובה על האדם לדווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד הסעד או למשטרה. העובר עבירה זו דינו מאסר של שלושה חודשים". נראה לי שאימא שלי נכנסת לקטגוריה של "אם היה לאדם יסוד סביר", אתה לא חושב? ומה אתה אומר, היא נכנסת לקטגוריה של "אחראית" עליי? אז איך תסביר את זה שאין נגדה אפילו תיק במשטרה, למרות שהיא הודתה?

אני לא רוצה שלאימא שלי יהיה תיק במשטרה, לא זו המטרה, אבל נראה לי שלפי סעיף החוק הזה היא ראויה לכך, אז זה קצת מגוחך שהוא ייצא בלי מאסר בפועל, אתה לא חושב? אני בטוחה שאם הייתי מנסה להזיק לעצמי קצת יותר, אולי לחתוך את הוורידים, אולי להיעלם לקצת זמן, הוא היה נכנס לכלא, ובכלל העניינים היו זזים יותר מהר. בינתיים, תמיד גבר הרציונל ברגע האחרון ונמנעתי מלדפוק את עצמי מעבר לדפיקות שבה אני כבר שרויה.

אני יודעת שאני לא המקרה היחיד בעולם, ובטח שלא החמור בעולם, ובכל זאת אני מקווה שתתייחס למקרה הזה בכובד

הראש הראוי לו. ואולי אף תחליט לשפוט את המניאק על
התיק השני.

בכבוד,
מורן וורנשטיין

השופט דחה את עסקת הטיעון וגזר על איציק חצי שנת מאסר.
במחצית שנת 1998, כשהייתי בכיתה י"ב, הוא החל לרצות את תקופת
המאסר שנגזרה עליו. לאחר שיצא מהכלא, הוא שב להתגורר עם אמי
בדירתה.

הפנימייה היא מסגרת מאוד צפופה, כל הזמן רואים אותי, ואני פחדתי
שיגלו שאני פוגעת בעצמי. בכיתה י"א התחילו לי בעיות שינה קשות.
נעדרתי משיעורים רבים וסבלתי מעייפות נוראית כל הזמן. החלטתי
לצמצם את כמות המקצועות לבגרות. הפסקתי ללמוד ארכיאולוגיה
וגיאולוגיה. בכיתה י"ב הפסקתי לגמרי ללכת לשיעורים. לימודים
תמיד היו כיף בשבילי, אבל חוסר השינה גרם לכל מחויבות להפוך
לנטל. בהתחלה המורים ניסו לדבר איתי אבל לא שיתפתי פעולה. רק
למדריכה שלי, גלי, הסברתי את הסיטואציה והיא גילתה רגישות רבה
והניחה לי. כשבוע לפני כל מבחן בגרות חברים בפנימייה היו נותנים
לי סיכומים, למדתי לבד והוצאתי תעודת בגרות מלאה.

מועד הגיוס שלי לצבא נקבע והיה חודש וחצי בלבד לאחר תום
הבגרות. לפני הגיוס הייתה לי מוטיבציה גבוהה ומטבעי הייתי
קרביית. רציתי להיות מדריכת חבלה בחיל הנדסה והנתונים שלי
התאימו, אלא שצה"ל קובע את ייעודך ראשית על פי צרכיו. שיבצו
אותי לחיל האוויר כפקידה. עבודת ניירת זה הדבר הכי הפוך לטבע
שלי. התלבטתי אם לבקש שחרור, אבל לא רציתי שהחברה תתייג
אותי כסוג ב'. אני כבר סוג ב', אז אמרתי לעצמי – אני אוכלת את
החרא הזה עד הסוף. הוגדרתי כחיילת בודדה לכל הצרכים. הייתי

זכאית לסיוע, בין השאר המשכורת הצבאית שלי הייתה מעט גבוהה מהרגיל. הסתדרתי עם המפקדים ויצרתי חברות קרובה עם שתי בנות ששירתו איתי, מה שצבע את האפרוריות המשרדית בגוונים נעימים יותר והקל מאוד לעבור את הימים הארוכים. הוצבתי בפלמחים, קרוב לבית הוריו של מתן. הייתה לי אפשרות ללינה בבסיס אך בימים שהעבודה במשרד הייתה נגמרת בשעה סבירה, הייתי נוסעת להיות עם מתן בבית הוריו. היה לי נעים בין בני משפחתו. בימי שישי היינו עושים ארוחות, ובחגים הצטרפתי אליו, אל משפחתו המורחבת, שקיבלו אותי ואהבו אותי כאילו הייתי מאז ומתמיד חלק מהמשפחה. הקפדתי לעזור במטלות הבית יום־יום, מתוך הכרת תודה. בזמן הצבא ניגשתי לפסיכומטרי מבלי ללמוד הרבה, והוצאתי ציון גבוה. אחרי שנתיים, בתום שירות החובה, השתחררתי וחודשים ספורים אחר־כך מתן השתחרר.

בארבע או חמש השנים הראשונות שלנו יחד, מערכת היחסים של מתן ושלי הייתה בסך הכול טובה ובריאה. גרנו יחד בבית הוריו. את הזמן הפנוי בשעות היום בילינו יחדיו, ובשבתות תמיד נסענו לטייל. בחלקים ניכרים של שנים אלו לא פגעתי בעצמי, לא היו לי בעיות אכילה, שינה או דיכאונות, הצלחתי לתפקד באופן מלא. התחלתי לעבוד בחנות לציווד מחנאות במשרה וחצי. הייתי חדורת מוטיבציה לחסוך כסף כדי שאוכל לבנות את עתידי. בשנת 2001 נרשמתי ללימודי מכינה באוניברסיטת תל אביב. רציתי ללמוד משפטים או פסיכולוגיה, תחומים שבהם תנאי הקבלה קשים ביותר וציוני הבגרות שלי לא היו טובים מספיק לשם כך. במכינה, בין השאר הרחבתי לימודים באנתרופולוגיה, סוציולוגיה ופסיכולוגיה, והם ריתקו אותי. סיימתי בהצטיינות והכול נראה טוב. אבל אז מתן ואני נפרדנו לכמה חודשים וכיוון שגרתי אצל הוריו, שוב מצאתי עצמי ללא בית. שרצתי כמה שבועות אצל חברים, ואז טסתי עם חברה אחרת לטיול תרמילאות בן חודש בצפון איטליה. כשחזרתי, נרשמתי והתקבלתי ללימודי משפטים באוניברסיטת תל אביב.

יומן:

החלטתי מה אני רוצה לעשות בחיי, טוב, לא בפרוטרוט אבל פחות או יותר. רוצה לעסוק ולטפל בנערות/ילדות שנאנסו, או עברו חוויה דומה. למה? לא יודעת. מין אינטואיציה פנימית כזאת שהאמת היא שאני לא ממש סומכת עליה. אבל ניתן לה לנסות להוביל אותי קצת. בימים אלו, שלושה חודשים לאחר שהשתחררתי, אני צריכה לתת לאינטואיציה למשוך אותי קצת, לתת לה לרחף מעליי ולמגנט אותי לכל מיני מקומות ולהתעלם מהביקורת.

עכשיו השאלה היא מה הולכים ללמוד בשביל לעסוק בדבר כזה. אבל קודם כול תנו לי להבהיר משהו, אני לא רוצה להיות סתם איזה עובדת סוציאלית שיושבת בחדר בעירייה. לא בגלל שאני מזלזלת בהן חלילה, אלא משום שאני רוצה לבוא מעל. תראו, את הניסיון האמיתי בנושא רכשתי על בשרי, את החוויה שהבנות האלה חוות חוויתי - ואני חווה כל יום מאז, והכאב רק מתגבר - בצורה די מעמיקה. לכן, אין מה לדאוג, ירדתי אל העם, הדרך נסללה בפניי. עכשיו אני רוצה לבוא מלמעלה, להיות הראש שבעסק, לנהל, להשפיע, להיות גורם מחליט ומעצב ולא רק בורג במערכת.

שכרתי דירה עם שותפה בסמוך לאוניברסיטה וחזרתי לעבוד בריקושט בקניון רמת אביב. המצב שלי התדרדר אקוטית. נכנסתי לדיכאון מכאיב עד אין קץ. שכבתי במיטה רוב היום, עישנתי הרבה סמים קלים ועישנתי הרבה בכלל. הרעבתי את עצמי עד שאיבדתי את המחזור. שרפתי את עצמי במידה חמורה מאוד. ללימודים הפסקתי ללכת תוך חודש. לבחינות הסיום ניגשתי כשהשלפוחיות שלי מגירות כמויות של מוגלה. גם בעבודה לא החזקתי יותר מדי. חזרתי ללכת לטיפול פסיכולוגי ובהמשך גם פסיכיאטרי, הפסקתי ללכת ללימודים ולראשונה התחלתי לקבל טיפול תרופתי.

יומן:

לא יעזרו כל הכדורים שבעולם, זה הרצון הפנימי האמיתי שרוצה למות, כל-כך רוצה למות, כל-כך רוצה למות עד שאני מפחדת להראות עד כמה, אז אני מסכימה לבלוע את כל הגיפה הזו, מסכימה לשחק את המשחק כדי שיתאים יותר לכולם. כי אני לא כמו שמתאים. רציתי היום לזרוק את כל כדורי ההרגעה הכבדים האלה, אלה שרשום עליהם לסכיזופרנים, לפסיכופתים, כבר הרמתי את חלקם, כבר רציתי להגיד לעצמי שאני לא צריכה אותם יותר, אבל אני יודעת שעדיף שהם יהיו פה. יכול להיות שזה לא יהיה אחראי מצדִי.

בשבועות הראשונים ללימודים הספקתי ליצור קשר עם כמה אנשים מהכיתה והם לחצו עליי להמשיך, העבירו לי סיכומים באופן שוטף ובזכותם, על אף שנעדרתי מהשיעורים, הגשתי את כל העבודות, ניגשתי לכל המבחנים וסיימתי את שנה א' בהצלחה. אבל אז פרשתי. אחרי שעשיתי לעצמי שלוש כוויות גדולות ועמוקות נורא, התקשרתי למתן וביקשתי ממנו שיבוא לקחת אותי לבית משוגעים. הוא בא ולקח אותי חזרה לבית של ההורים שלו, הוא אמר שאני אהיה שם וזה יהיה כמו להיות בבית משוגעים, אני לא אצטרך לעשות כלום ויטפלו בי. שכבתי שם במיטה ומדי פעם אימא שלו הייתה דופקת בדלת ושואלת אם אכלתי, ומביאה לי קצת דברים. הייתי מחביאה בחדר כך שייראה שאכלתי חלק ואחרי זה מפנה וכל הזמן יצאתי לעשן. באיזשהו שלב, הכוויות שלי, שלא ראו רופא – כי לא רציתי שיירשם איפשהו שהזקתי לעצמי – הזדהמו. מתן דיבר עם דודה שלו שהיא רופאה והיא באה וחיטאה ונתנה לי משחות וגם צעקה עליי ובכתה ואמרה שבא לה לתת לי סטירה. בינתיים, הלכתי ונחלשתי. המחזור שלי בקושי זרם אבל עדיין הראה סימני קיום. הייתי מחורפנת לגמרי ולקחתי מלא כדורים (היום זה לא נראה לי הרבה, אבל כך זה נראה לי אז).

יומן:

רוצה לא להרגיש. רוצה לא לחשוב. רוצה להיות קשורה למיטה ומסוממת עד נטרול החושים ויכולת החשיבה. שאיפות קצת עצובות בשביל בחורה בת עשרים ושתיים, שיש לה כל החופש שבעולם. אבל בפנים, אני כלואה ביותר מדי חרא. אני לוקחת כדורים כדי לשמור על מצב רוח ראוי לחיים, כזה שישמור עליי מפני המוות. אני נרדמת בעזרת כימיקלים. אני לא מצליחה לחרבן בלי לעשן. איזה מין חיים אלה? אבל אני אישאר כאן. אני רוצה לחיות. אני רוצה לחוות.

למרות מצבי החלטנו לטוס לחו"ל לטיול תרמילאים ממושך בדרום אמריקה. מתן היה משוכנע שזה יעשה לי טוב. הפסקתי את הטיפול התרופתי ובזמן הטיול מצבי הנפשי היה במגמת עלייה. לעתים, כשהרגשתי פחות טוב, הייתי נשארת לכד בזמן שמתן היה מטייל, אבל לרוב השתדלתי לא לוותר לעצמי. כתבתי המון בתקופה הזאת.

יומן:

טורס דל פיינה. חניון לילה. החושך קרב. הקמנו את האוהל בזריזות, עשינו מתיחות. הייתה שם מקלחת. לא היו לי שמפו, מרכך, מברשת שיער. רק סבון מוצק. אנחנו אחרי ארבעה ימי הליכה. אבל המים חמים. יצאתי מהמקלחת בתחושה עילאית. בישלנו ארוחה חמה. בבוקר התעוררתי מאוחר. בשעה שתים-עשרה בצהריים. אחרי שגמרתי לארוז את התיק, הלכתי והתיישבתי לכד על שפת האגם. הייתי הכי שלוה בעולם. היה לי טוב. אחר-כך חזרתי לקמפינג וביקשתי ממתן שיבוא לצלם אותי. לא אמרתי לו למה. רציתי להנציח את הרגע הזה. זה היה אחד הרגעים השלוים בחיי. ישבתי על אבן, המים היו בצבע טורקיז מדהים, שמעתי את הגלים. היה כל-כך מרגיע. היה נעים. לבשתי חולצה קצרה. הבטתי באגם, והרגשתי טוב. וחשבתי, איך יכול להיות שעכשיו אני מרגישה כך, כל-כך

טוב, שהחיים הם דבר כה טוב, שיש כל־כך הרבה דברים נעימים להרגיש, וברגעים אחרים אני מרגישה שהכול מעוות, שאני מזוהמת. הרגשתי כה נקייה אחרי המקלחת, לא ייאמן שאני מסוגלת להרגיש כה נעימה. אחר־כך ישבנו באוהל, מתן בישל ואני ישבתי לידו, הרגשתי כל־כך טוב, הרגשתי כאילו אני על גראס. אחרי שאכלנו שכבנו, כבר המון־המון זמן לא שכבנו. כאב לי. אבל נהניתי. אני לא יכולה לגמור, ואני גם כבר לא מנסה, כך שאין תסכול מצדי. אני פשוט נהנית קצת, ואחרי שזה מעט יורד, אני לא מנסה שוב. אני מתפנה לפנק. הוא מתפלל איך אני לא רוצה להתענג יותר, ואם אני לא רוצה להתענג, אז למה שארצה לשכב. היו לי כמה ימים ממש טובים בטַרְק. צחקתי כמו שלא צחקתי כבר חודשים, שנים. השלמתי עם הרבה דברים, קיבלתי אותם כמו שהם.

כשחזרנו לארץ, בסוף 2003, התחלתי לעבוד כמדריכה בפנימיית צפית, אליה זורם נוער מקיבוצים ויישובים קטנים באזור. נוער מאוד איכותי. הדרכתני את שכבה י"א. אהבתי מאוד את העבודה – העברתי פעילויות חברתיות, דאגתי שצורכיהם של בני הנוער בפנימייה ימולאו. חלקם יצרו איתי קשר משמעותי.

יומן:

עכשיו קצת אחרי שמונה בערב, יום חמישי. אני בצפית, לבד. יש מחר אירוח של הצופים, ולקחתי על עצמי להיות האחראית לו. אחריות גדולה מדי בשבילי. אין לי כוח לעמוד בה, אבל כבר התחייבתי. זה מפחיד נורא. אני לא מסוגלת להפסיק להרוס את עצמי, אבל גם לא ממש רוצה להתאבד, לא ממש רוצה למות, לא לגמרי רוצה להגיד להתראות לכל מה שקורה בעולם הזה. כי יש גם דברים טובים, יש גם דברים מעניינים. יש גם דברים נפלאים. יש

סביבי כל-כך הרבה חיים. כל הילדים האלה, שהם קצת שלי, לא יותר מדי שלי, אבל קצת. ויש ביניהם כל-כך הרבה נפלאים, כל-כך הרבה חיים. הראיתי לחניכים שלי את הסרט "רקוויאם לחלום". בעיקר בשביל הרגע שבו מראים את הגיבור מתעורר מהניתוח, עדשת המצלמה מתרחקת והוא מגלה יחד איתנו שקטעו לו את היד. שיידעו שיש דברים שלא שבים אליהם לעולם, וזה בלתי הפיך. רציתי להנחיל להם את זה.

היו לי שם מגורים במשך השבוע ובסוף השבוע הייתי נוסעת לבית הוריו של מתן. להשלמת הכנסה נתתי שיעורים פרטיים לילדים בפנימייה. מתן התחיל לעבוד כסאונדמן, ומדי פעם תקלט בחתונות ואירועים. שנינו שבנו לפעילות מיד אחרי הטיוול, אבל הלחץ של האווירה הישראלית אל מול מה שספגנו בחו"ל, חנק אותנו. בשנה שאחרי הטיוול, היינו יורדים מדי כמה חודשים לשבוע בחופי סיני.

יומן:

חוף. יושבת מול הים. קרני שמש חמות.
אני כל-כך עייפה.

"אל תעזבי אותי, לחש אמש מתן כשהתחבקנו בחושה.
נעים פה בחוף. אני לא מצליחה לנשום. ההתפרצויות יותר ויותר תכופות. כמעט לא נותרו בי איים של שפיות. מהלכת על חבל דק. לא מסוגלת להפסיק לחפש את שאינו קיים.
עורגת לשלווה מתוקה. עוד זוכרת את הפעם האחרונה שחשתי בה.

הרגשתי את הכאב שאי-אפשר להכיל. הייתי חייבת להמיר אותו בתחושה אחרת, אבל לא מצאתי דרך. אז גמרתי מצית על השוק. שלוש כוויות גדולות, עמוקות, שחורות. עשיתי מקלחת ארוכה. התקשרתי למתן. שכבתי ימים ארוכים במיטה שלו. לא הטריד אותי דבר. מילאתי חללים ריקים בטושים.

ועכשיו אני שוב רוצה. אבל מתן אומר שאם זה יקרה שוב
נצטרך להיפרד.

חזרתי לטיפול פסיכולוגי אצל אפרת. פעמיים בשבוע. הקליניקה שלה
הייתה ממש ליד הבית של אימא שלי בנס ציונה.

יומן:

אתמול הייתי אצלה. כשהתיישבתי מולה, ראיתי אותה
במעורפל. בפגישה דיברתי הרבה, אמרתי המון דברים שלא
הכי נוח להגיד. הטשטוש עזר. פשוט, באותו הבוקר עישנתי
ג'וינט, לא אכלתי, וגם כבר כמה לילות לא ישנתי. בקיצור,
הייתי בערפול חושים, ומבחינתי זה היה טוב. בסוף הפגישה
היא אמרה לי שאני צריכה לחשוב למה באתי. למה אני מצפה.
מה אני רוצה. גם במהלך הפגישה דיברנו על זה, ואמרתי לה
שאני חושבת שאני רוצה שתהיה עדות לסבל שלי.

בהמשך גם חזרתי לטיפול פסיכיאטרי במרפאה. כל פעם פגשתי
פסיכיאטר אחר, לא היה אחד קבוע שטיפל בי. חזרתי לקחת אנטי
דיכאוניים. במהלך השנה מצבי הנפשי התדרדר שוב, נכנסתי לדיכאון
והפסקתי לאכול.

יומן:

אתמול נכנסתי למשרד בצפית, ועל השולחן היה מונח לו
האקדח של אלי. פחדתי נורא. התבוננתי בו. כל-כך קטן,
כל-כך פשוט, כל-כך בר השגה. בהיתי. יצאתי ואמרתי לאלי
שאסור שדבר כזה יקרה. הוא שאל: "למה, יש לך חניכים עם
נטיות אבדניות?" זה זה זה.

לקראת סוף שנת העבודה עם הנוער הגעתי להתמוטטות גופנית
ונפשית וקראתי. נעדרתי חודש ימים מהעבודה. שכבתי חסרת כוחות

בבית הוריו של מתן. כשחזרתי הצוות שמח לקראתי ואילו הנוער היה מעט מסויג.

יומן:

היום הייתי בצפית. לא עברתי, רק ביקרתי. הם שאלו מה יש לי ואמרתי אמבה, מין חיה כזו בכטן. הם שאלו איך מוציאים. אמרתי שאי-אפשר להוציא. רק להרדים עם תרופות, עד הפעם הבאה שהיא תתעורר. התולעת. לא ממש שיקרתי, נכון?

למרות האפיזודה הזאת, ביקשו שאמשיך להדריך שנה נוספת. מתן התכוון להתחיל ללמוד פסיכולוגיה במכללת תל חי והתלבטתי אם להמשיך לעבוד בפנימייה או להצטרף אליו לאותו מסלול לימודים. אני אוהבת מאוד ללמוד וידעתי שאקנא בו. חוץ מזה, כל התחום של מדעי ההתנהגות ריתק אותי. את תחום הפסיכולוגיה, הכרתי מהשטח, מהצד של המטופלת. רציתי לדעת עוד והחלטתי להצטרף אליו.

יומן:

אני הולכת ומתרחקת ממתן. החלטתי, במודע או שלא במודע, אני לא בדיוק יודעת להגיד, שאני לא משתפת אותו יותר במוות שלי, כי הוא אוהב אותי, ולשתף אותו במה שבאמת קורה לי ועובר עליי פירושו להכאיב נורא, להכאיב עד איבוד השפיות. אבל בשבת המצב קצת השתנה. התעוררתי באותו הבוקר, והרגשתי לא כל-כך רע. הייתי רעבה נורא. הלכתי למטבח, חתכתי ירקות, הכנתי רוטב, ערכתי שולחן, מזגתי שתייה, הוצאתי לנו ג'חנונים מהתנור, קילפתי וחתכתי ביצים, והערתי אותו לארוחה נעימה של שבת בבוקר. אכלנו, והיה בסדר. ואז הלכנו לחדר, והוא שאל אותי מה אני רוצה לעשות היום, ואמרתי שאני רוצה לנסוע לים, לטיילת בתל אביב. הוא גם רצה. הרגשתי לא רע, באמת, היה לי נעים וכיף, ופתאום הרגשתי קצת יותר

קרובה אליו, ורציתי לספר לו עליי, אז אמרתי לו שאני עוד מעט אמות. הוא ביקש שאסביר את עצמי, ואני לא רציתי. הוא אמר שהוא רוצה שהחיים שלו יהיו כיפיים, אבל אי אפשר כשאני ככה, ושכדאי שאני אתחיל לדבר איתו, לספר לו עליי. הוא אמר שהוא מבין שכרגע אני לא רוצה לחיות, ושאני לא יכולה לדמיין שאי פעם ארצה, אבל מתישהו, מתישהו החומרים במוח שלי יתאזנו ולו במעט, ואז ארצה, ואז אצטער על כל מה שכבר הרסתי לעצמי. אצטער שהשנים עברו כמו שהן עוברות, אצטער שהרגל שלי שרופה, ובגיל עשרים ושבע ארצה ילדים, אבל כבר לא אוכל לעשות, כי אשקול חמישים קילו ולא אהיה מסוגלת כבר להביא ילדים לעולם. שתקתי. לא יכולתי לומר שאתמול נשקלתי, והמשקל הראה חמישים. שאלתי אותו מה אני בכלל מעניקה לו, והוא אמר שהוא מקבל אהבה ולא מצא עוד דברים לומר. אמר שהוא יודע שכואב לי נורא. אמר שיש המון דרכים להוציא את זה, שאני לא צריכה להוציא את זה על עצמי. שאכתוב, שאצייר, שאטפל בחיות, שאעשה דברים שממילא אני אוהבת לעשות, שאפתח אותם כך שאוכל להביע בהם את הכאב הנורא.

אחרי שהוא הלך לעבודה קראתי במיטה. לא באמת הצלחתי לקרוא, אבל העיניים רפרפו על המילים. הייתי מטושטשת, שרפו לי העיניים, הרגשתי את העיגולים הולכים ומעמיקים סביבן. גם הרגשתי אהבה גדולה למתן, אהבה עד כדי חוסר אונים. הרגשתי בעצמה חזקה עד כמה הוא יקר לי ועד כמה הוא מתוק. אבל רציתי לסיים עם הכול. נאבקתי בתוכי, התאבדות, חיים, אהבה.

ואז התקשרתי לעורך הדין שלי ואמרתי לו שאני רוצה לתבוע אזרחית. אני רוצה. הוא חושב שיש לי הרבה מה להפסיד. אבל אין לי מה להפסיד.

מאז שאני בת שבע-עשרה היו לי מחשבות לתבוע את אמי ואת איציק במשפט אזרחי. בגיל שמונה-עשרה הלכתי עם מתן וחתמתי על חוזה מול עורך דין. מעבר לחתימה לא נעשה כלום כיוון שלא יכולתי לקבל החלטה, היה לי קשה נורא לפגוע באמי כל-כך. בתיקים מסוג זה במדינתנו, מגיל שמונה-עשרה יש פרק זמן של שבע שנים שבו אפשר לתבוע, אחר-כך נכנס לתוקף חוק ההתיישנות. כל השנים הייתי אמביוולנטית מאוד לגבי האקט הזה. הוא יהיה הרסני לאמי. קשה לי לעשות לה את זה. זה גם לא הכסף שמניע אותי כלל וכלל. מה שמניע אותי הוא שאימא שלי, אף-על-פי ששוב ושוב ניסיתי, מעולם לא נתנה לי הזדמנות לדבר איתה על הדברים, להתעמת איתה על מה שהיא מכחישה, לספר לה על הכאב הרב שהיא גורמת לי בכל רגע ורגע. מכיוון שלא נתנה פתח, ידעתי שאני חייבת להתעמת איתה. אם אין לי דרך אחרת אלא באמצעות עורכי דין ובית משפט, יהא כך. בגיל עשרים וארבע ידעתי שעכשיו ההזדמנות האחרונה לקבל החלטה סופית אם לפתוח בהליך אם לא. ופתחתי. בשנת 2004 חתמתי על חוזה עם עורך הדין - דורי כספי, והתחלתי בהליך משפטי.

במהלך השנים אחרי שהתחיל ההליך, דורי הציע שנלך לפשרה. זה יהיה הרבה יותר מהיר מבחינת העבודה מול בית המשפט. שוב ושוב הסברתי לו שכל העניין הוא שאני רוצה לשבת מאחורי דוכן העדים - זו הדרך היחידה שבה אצליח אולי לעשות איזושהי סגירה של העניינים שלי עם אמי. ואכן. היא ישבה מאחורי דוכן העדים והכחישה הכול. אני ישבתי מאחורי דוכן העדים, הייתי כנה ולא נתתי לעורך דינם לבלבל אותי. אני שמחה מאוד שכך בחרתי. ושלמה עם בחירתי.

כמו מעגל שחוזר על עצמו - בתקופה הזאת שוב מתן ואני שוכרים דירה. אני משתכרת מהעברת שיעורים פרטיים ושנינו הולכים ללימודים יחד. במהלך השנה המצב שלי שוב מחמיר, שוב לא אוכלת, מצב רוח אפור, ולקראת סוף השנה אני כבר בדיכאון עמוק. גמרתי רק חלק מהקורסים ולא המשכתי לשנה ב'.

פרק שמיני: ניתן למנף את הסבל

יומן:

אתמול מתן אמר לי שבכל פעם שאני מעשנת יותר מדי, בכל פעם שאני מפספסת ארוחה, בכל פעם שאני מזיקה, אני בוגדת בו. הוא אמר שאם הייתי שוכבת עם גבר אחר הבגידה הייתה נסבלת יותר. על זה הוא אומר, אפשר היה להתגבר, להמשיך הלאה. אבל אחרי מה שאני עושה לעצמי, לנו, ספק אם יהיה אפשר להמשיך. אמר שאני טובעת, והוא מנסה להציל אותי, ואני אפילו לא מושיטה לו יד, ואני אומרת לכם, תקשיבו לי, אני כבר מזמן חדלתי מלבחור.

הכאב העמוק על שאימא שלי פגעה בי, ויתרה עליי, השתלט. לא הצלחתי עוד לשמור אותו תחום בגבולות כלשהם, הפסקתי לתפקד ושכבתי במיטה. חתכתי את עצמי, שרפתי את עצמי. עשיתי מעט פעילות גופנית, ובעיקר כתבתי וכתבתי וכתבתי. החלטתי שאני רוצה לשים סוף לחיים.

יומן:

אתמול הרגשתי את הדברים במלוא עצמתם. איכשהו התעוררנו בסביבות שלוש בלילה, בערך שעה אחרי שהלכנו לישון. מתן התחיל לגעת בי. אני הייתי מתה. לא הצלחתי להרגיש כלום. נשארתי יבשה. סבלתי. אבל לא רציתי להפסיק אותו. נאבקתי בין הרצון למות לבין הרצון להיענות לו, כי אני כל-כך אוהבת

אותו. אוהבת אותו נורא, אבל עדיין מעדיפה למות. הוא לא ויתר. למרות שלא שיתפתי פעולה הוא המשיך והמשיך. אני סבלתי נורא. לא רציתי את זה, לא הרגשתי אישה, לא רציתי להרגיש אישה, אבל לא הייתי מסוגלת לרחות אותו, כי אני אוהבת אותו. הוא היה כזה מתוק ומלא אנרגיה ותשוקה ורצון לענג ולהתענג, כששמעתי את נשימותיו, כשהרגשתי את גופו הרועד מהתרגשות, התחלתי להרגיש, וזה היה נהדר. בלילה חלמתי חלומות רעים. אני לא זוכרת אותם, חוץ מאחד. נדף מהם ניחוח מוות.

דיברתי על החלום עם מתן ועם המטפלת שלי. מתן ניסה להניא אותי מכך, ביקש שאשתמש בחכמתי כדי להבין שיכול להיות שעוד ארגיש אחרת. המטפלת שלי הסבירה לי שאני לא רוצה למות, שאני רוצה להפסיק לסבול, והיא מנסה לשכנע אותי שעוד ארגיש אחרת, שיש כזאת אופציה. הכאב העצום הזה מסתובב אצלי בפנים מגיל חמש-עשרה, ועם כל מה שאני עושה או לא עושה הוא לא פוחת במאום. הרגשתי שאני לא יכולה יותר.

יומן:

עוד שמונה ימים בת עשרים וארבע. השפיות רק מתרחקת. אני לא ממש זוכרת מה היה ביומיים האחרונים. הכול מעורפל. ועכשיו, ארבע בבוקר של יום רביעי, אני יוצאת קצת מן הערפול וזה הכי נורא. תנו לי להיות שם עוד קצת. רוצה עוד משככי כאבים לעולם הזה. לא יכולה לשאת את המציאות. הם אומרים לי לא להחליט החלטות כרגע. שהחומרים שלי לא מאוזנים. מי הם האנשים האלה בכלל, איך יכול להיות שהם באמת כל-כך אוהבים אותי? איך יכול להיות שאכפת להם כל-כך, ואיך להסביר להם שאני פשוט לא יכולה להיות עם זה שאימא שלי לא אוהבת אותי. לפני שעה החלטתי שהלילה אני מתאברת. מתן אמר: "לא

מתאים לי שאת ככה, " וכל מה שיכולתי לחשוב עליו זה שדי, צריך לשים לזה סוף, לפני שאחרוט בלב של מתן עוד קו של צער. הרי ממילא בסוף אתאבד, אז לפחות לשחרר אותו כבר. לתת לו לחיות את החיים שלו, לתת לו לממש את הפוטנציאל העצום שיש בו. מאז שאנחנו בני שלוש-עשרה וחצי לא עובר יום שאני לא מנפצת עוד ועוד את התמימות שבו, את התקווה, את השמחה. כל יום שעובר העצב בעיניו מעמיק.

בגיל עשרים וארבע ניסיתי להתאבד בפעם הראשונה. באמצעות חיתוך ורידים. במהלך השנתיים הבאות הייתי באותו מצב. לא מתפקדת. מדוכאת. אבדנית. התמדתי בטיפול אך מצבי לא השתפר. התחלתי ללכת למפגשים שבועיים ב"תאיר", מרכז הסיוע לנפגעות תקיפה מינית באזור מגורי. הסתדרתי עם המנחות ואפילו התחברתי אליהן, אבל לא מצאתי שפה משותפת עם שאר הבנות, ואחרי חודשיים עזבתי את הקבוצה. הדבר היחיד שהתמדתי בו בתקופה הזאת הוא במעט פעילות גופנית וכתובה.

יומן:

חיי נעים בין אובססיות דביקות, לבין דיכאון, הרס עצמי, שאיפה להתרוקן ובין מחשבות אופרטיביות עד מאוד על הדרך להיעלם מכאן. אלף פעמים כתבתי פה ותלשתי. רציתי שחיי יתחילו מחדש ורציתי למחות את כל שכתבתי ב"חיים הקודמים". אפילו הרצון למחות פתטי, כי תלשתי את הדפים מהמחברת אבל... שמרתי אותם במגירה.

בשנת 2005 אח שלי התחתן. הגעתי, אבל באיחור - אחרי החופה. הסתבר לי שאחי מנע מאמי לעלות לחופה. אני מניחה שזו יזמה של אשתו. פגשתי שם את אמי אחרי שלא ראיתי אותה ולא החלפתי איתה מילה כארבע שנים. אמרתי לה שלום. היא הזמינה אותי לשבת איתה

אך סירבתי. אמי המסכנה, איזה אירוע נורא זה בטח היה עבורה. מאוחר יותר ראיתי תמונה קורעת לב של פניה המתייפחות בזמן החופה שהודרה ממנה. בתה אומרת שלום ותו לא.

במהלך אותה שנה ניסיתי להתאבר עוד פעמיים על-ידי חיתוך ורידים ובליעת כמות גדולה של כדורים. מתן כל העת תמך בי, קיווה שהמצב ישתפר, ונקרע ממה שאני מעוללת לעצמי. אחרי ניסיון ההתאברות השלישי החלטתי שאני אוהבת אותו ואני משחררת אותו מהכלא הזה שהוא חי בתוכו. נפרדתי ממנו.

בגיל עשרים וחמש ערכתי קובץ ארוך של כתבי היד שלי ושלחתי את החומרים להוצאה לאור. הלקטורית יצרה איתי קשר. אמרה שמאוד התרשמה מהכתיבה, ועודדה אותי להמשיך לכתוב. היא נשמעה נלהבת והעבירה את כתב היד הלאה, אבל ההוצאה אמרה שאני צריכה לעבוד על זה. מעולם לא ניסיתי שוב להוציא משהו לאור.

יומן:

כותבת מתוך פרץ. מקיאה מילים אל הרף. אפשר אפילו לומר שזה סוג של חוסר שליטה. כתשובה לשאלה שאדם בחברתנו, זמננו, תרבותנו, נשאל תדיר, "מה אתה עושה?" הייתי רוצה להשיב, כשפי ולבי שווים, "אני עוסקת בכתיבה." כשאני עומדת מאחורי תשובתי ואומרת אותה מתוך ביטחון. גם אם לא מלא.

אני רוצה להיות "מישהי" בעיני עצמי לכל הפחות. אני לא יכולה ללכת עכשיו. אני צריכה קודם להיות מישהי, אבל לא רק בעיני עצמי. אני צריכה לָצֵאת לָאֹר. לָאֹר חֶזֶק. החיים מצד אחד כל הזמן נותנים לי אמצעים לשרוד, ומצד שני לא מפסיקים להפיל עוד חומות בטון סביבי.

אני חיה כי אני מפחדת לשוב ולהיכשל בניסיונות התאברות ולהיפגע קשה ולהרע את מצבי. אבל אני פה. ואם אני פה, יש לי צורך עז להעניק משמעות. ואני רוצה, אני רוצה שדבריי יראו אור. ניתן למנף את הסבל ליצירת מופת. אני רוצה.

פרק תשיעי: יוני

יומן:

אני לא מסוגלת לחיות. אני חייבת להתנקות. להתנקות למוות. צריכה להגיד למתן להתראות. רק את חיי שלי אני רשאית ליטול. רציתי שהוא יהיה אבא שלי. הוא רצה אותי גם, אז זה הסתדר. אני אשמה בכול. זה ניצול. אני מנצלת את מתן. אותי ניצלו, עליי ויתרו, ואני לא אוותר על החיים של מתן. אסור לי לקחת כך נעורים שלמים של אדם אחר. אני רוצה לשחרר אותו מהגיהנום הזה שיצרתי. אני כל-כך אוהבת אותו. אני חייבת לו את זה. יהיה המחיר אשר יהיה. רק אז אוכל לממש את ההרס העצמי שבי בלי נקיפות מצפון. לא יהיה לי אף אחד בעולם. אני אהרוס רק את העולם שלי. אני חייבת לצעוק לכל העולם את הכאב שלי. גם עד מוות אם צריך. אני הולכת לצעוק לכל העולם, שיידעו שכואב לי עד מוות. אני אוהבת את אימא שלי עד מוות. אני אצעק את הצעקה הכי חזקה שאפשר.

אחרי ששוב נפרדתי ממתן לא היה לי איפה להיות אז שאלתי את אימא שלי אם אני יכולה לבוא הביתה לכמה חודשים. אבל היו לי תנאים. ביקשתי שהיא תוציא מהבית לא רק את איציק אלא גם כל חפץ שקשור אליו. לא הייתי בבית מגיל שבע-עשרה. עכשיו הייתי בת עשרים ושש. היא הסכימה, ואני חזרתי לגור בחדר הילדות שלי.

התמדתי בטיפול ולאט-לאט המצב התייצב. חזרתי לאכול ולעשות

פעילות גופנית – שחייה וריצה. נרשמתי למרכז יוגה ותרגלתי בקבוצה באופן יומיומי. אפילו יצרתי כמה חברויות חדשות. תפקדתי והייתי יותר פעילה ופחות אכזרית אבל לא היה לי רצון לחיות. ביני ובין אמי התנהל ריב איתנים יומיומי. כמו כשהייתי בת חמש-עשרה, היא כל ערב הלכה להיפגש עם איציק.

באותו זמן נכנסתי לזוגיות עם בחור שהכרתי שנים אחדות קודם – יוני. מישוהו שפעם עבד איתי. הוא התקשר אליי ונשמע ממש במצוקה וביקש שאבוא. אני באתי ודיברנו הרבה. הבאתי איתי בקבוק יין אדום ושתיתי יותר מחצי ממנו. בסוף שכבנו על הספה וזה ממש היה לי נעים.

דיברנו על להיות יחד. על לגור יחד. למחרת הוא בא לבית של אימא שלי ו"עשה לי שיחה". הוא הסביר שהוא גבר קנאי, ואני, שלא הבנתי כהוא זה את המשמעויות אמרתי שאין בעיה. מתתי לצאת מהבית של אימא שלי. תוך יומיים עברתי לדירה השכורה שלו.

יומן:

אחרי חצות. אני מסטולה, יוני לא יודע, מסתירה, משקרת, עולם בדוי, שתויה, את זה הוא יודע, הוא יזם את המהלך. אנחנו משחקים שש בש. הוא כבר מוציא ולי יש שלושה אכולים, "מרס?" הוא שואל, "מרס תורכי?" ואני אומרת: כדאי לך שאני אלחם כי כשאני נכנעת הדיכאון משתלט עליי, שולט בנפשי ובגופי. אני זוגתו של יוני. די במילה חזקה זו, אך ברצוני להוסיף שאני מתחילה להרגיש יותר טוב עם זה, יותר שלמה. יוני ואני, בבועה שלנו, במקום שבו אנחנו יכולים ליצור עולם בצבעים שאנחנו בוחרים, בוחרים, כן, הבחירה היא גם שלי, כן, יש לי שליטה על מה שקורה בעולם שלי, אני לא אתן לסימפטום הזה של הדיכאון, זה שגורם לך לחשוב שאין לך שליטה על מהלך חיך, להביס אותי. קנינו צבעים היום, וביום שבת נצבע, ויש לי את יוני ואני

גורבת גרביים מעולים, ואני שומעת WISH YOU WERE
HERE בפול ווליום באוזניות המעולות שיוני קנה לנו, ואני
מתחממת לצד תנור מעולה, ונעים לי, וקנינו כתום וירוק
וכחול וסגול.

כמשך חודש וחצי שיפצנו את הבית שיפוצים יסודיים. קנינו עציצים.
קילפנו את הקירות משפריץ. תיקוני שפכטל. צבענו את הבית ואת כל
הרהיטים. התחלתי ללמד אותו אנגלית. היינו יחד חמישה חודשים.
בהתחלה היה כיף. אני חושבת שהייתי ממש מאוהבת בו. היום זה
נראה לי מוזר. אפרת, הפסיכולוגית שלי בזמנו, הזכירה לי פעם שגם
נהניתי מהמין בהתחלה. אני לא זוכרת.

יומן:

שרית אמרה לי אתמול שאני יפהפייה. ובכן, מה יוצא לי
מזה? הערות של גברים מגעילים עוברי אורח. אני רוצה מגע
חי, חם, נושם. אומרים לי שיש לי יופי אינדיאני. אני באמת
כל-כך יפה שזה מעורר הדים?
כואבות לי הריאות מרוב עישון סיגריות. אני נזכרת בו, ביוני.
האם הוא קשור איכשהו לדיכאון שלי? הרציונל אומר שהוא
קשור אבל לא הרגש. כל גבר מבוגר שאני רואה מזכיר לי
אותו. מין פלשבק כזה.
יש לי בחילה.

תמיד ידעתי שאין לו אף אחד. אין מישהו שייקח עליו חסות. במצבו
הנפשי הוא היה ילד והיה צורך שמישהו ייקח עליו חסות. אז לקחתי
עליו חסות. את זה אני מבינה בדיעבד. ביררתי אופציות לטיפול
מסובסד. הסקתי שהטיפול היחיד שיקבל חינם לחלוטין הוא דרך
המרכז לבריאות הנפש ברחובות. קבעתי יום והלכנו לשם. אני מילאתי
בשבילו את הטפסים. צריך היה לעשות לו קליטה. קבענו לו תור
לעוד כמה שבועות. כמו בכל הליך ביורוקרטי זה התעכב. הלכתי לשם

בעצמי: "אדם כזה, עד שהוא מבקש עזרה זה נס, בבקשה תיענו לזה מהר אחרת זה יאבד. הוא יותר על זה."

הצלחתי להזיז אותם והוא התחיל ללכת לטיפול. התחיל גם לקחת כדורים, לראשונה בחייו, רסיטל. פחדתי כי זה אחד הכדורים שדחפו אותי להזיק לעצמי, ובשבוע או שבועיים שלקחתי אותו ניסיתי להתאבד. התקשרתי לפסיכיאטרית האחרונה שלי, והיא אמרה שזה אינדיבידואלי.

כשנגמרו לו הכדורים הוא לא קנה חדשים. היה לו מרשם, אבל כשהוא התייעץ איתי אמרתי לו שאם הוא מרגיש שהוא יכול בלי, אז עדיף בלי. אני לא דופקת חשבון לפסיכיאטרים, אני אוגרת כדורים, קונה ולא משתמשת. פה אחת הנקודות שאני מרגישה בהם אשמה.

התחלתי לעבוד כסייעת בצהרון באופן יומיומי. נהייתי מהשהייה במחיצת ילדים. היה לי טוב בעבודה. אחרי חודשיים בעלת הגן הציעה שאלך ללימודים בתחום החינוך ונפתח עסק משותף. בינתיים התחילו מתחים ביחסים שלי ושל יוני. כל דבר כמעט העלה בו חשדות ואני התחלתי להיכנס למסכת של שקרים - דבר שלא קרה לי מעולם, אני מדי כנה. עישנתי גראס וזה לא מצא חן בעיני יוני. הייתי מעשנת ג'וינטים כל הלילה וכותבת ושומעת מוזיקה באוזניות והוא היה צועק כמו ילד ובוכה. הייתי מתעלמת ממנו במפגיע. עושה לו דווקא. אני לא זוכרת למה בדיוק הגעתי לכך. הרגשתי רעה, אבל הרגשתי שכלו כל הקצים. לא יודעת איזה. הוא התחיל להאשים אותי שאני מסתירה ממנו דברים, ואז שמעתי אותו אומר דברים שלפני יום או יומיים הקלדתי בלילה במחשב. מילה במילה. זו מבחינתי הפלישה הכי גדולה בעולם ואין דרך חזרה אם היא התרחשה. התעמתתי איתו והוא הכחיש. טען שלא קרא כלום. הוא התחנן בפניי שלא אעזוב, שלא אוותר עליו כמו כולם - הוא התייפח ושאל בקול את האוויר: "למה כולם מוותרים עליי?" חזר על זה שוב ושוב ושוב, כמו איזו מנטרה. באיזשהו שלב אמרתי לו שאני הולכת. שאני צריכה שייתן לי זמן. התקלחתי, ארגנתי תיק קטן ויצאתי. תכננתי לבוא לקחת את שאר הדברים שלי בהמשך. לקחתי איתי קצת תרופות, אבל המצבור נשאר

בקופסת עץ במטבח. נתקפתי פחד, ובכל זאת נסעתי לחברים בדרום.
רציתי לשים את כל העניין בצד ולהירגע. העברתי את סוף השבוע
בבאר שבע וחזרתי למרכז ביום ראשון.

ירדתי מהאוטובוס בתחנה המרכזית. אני זוכרת היטב את השיחה
הנכנסת ממספר טלפון שאני לא מכירה, את המתח שלי בזמן שענית.
"מורן, זה אבנר." "מי?" "אבנר, השכן מלמטה. איפה את? אני ואשתי
רוצים לבוא להגיד לך משהו." לא אמרו לי מה הדבר אבל זה היה לי
ברור.

כמה דקות מאוחר יותר ישבנו בחוץ, הם סיפרו לי שמצאו את יוני,
שהוא התאבד בבליעת כדורים.

אחרים מצליחים להתאבד בעזרת הכדורים שלי, רק אני לא.
מאז התאבדותו, אני לא מעוניינת בקשר זוגי משמעותי.

פרק עשירי: אשפוז ראשון

שוב בלי דירה, לא היו לי כוחות להתארגן על עצמי. הייתי במצוקה קשה מהמוות של יוני, חוויתי רגשות אשם קשים ולא היה לי מקום להתאושש בו. אני לא זוכרת הכול בבהירות. פה ושם ישנתי אצל נווה. ביליתי כמה ימים אצל הדס בטירת שלום. עישנתי גראס בקצב מטורף באותם ימים. חזרתי לאימא שלי לזמן קצר אבל זה לא עבד טוב. אפרת הייתה תמיד נגד אשפוזים, אפילו כשהייתי פוגעת בעצמי, אבל הפעם היא חיפשה מקום בשבילי ומצאה את 'היחידה של מנוחה והתארגנות לנפגעות תקיפה מינית'. היחידה היא בתוך בית חולים פסיכיאטרי כפר שאול בירושלים. בגיל עשרים ושבע, בפעם הראשונה בחיי, אושפזתי בבית חולים לחולי נפש.

יומן:

התאשפזתי אתמול בפעם הראשונה ב"בית החולים הפסיכיאטרי כפר שאול" בירושלים, או במילים אחרות, בבית משוגעים. אני יושבת עכשיו על המזרן. מגע כיסוי הפלסטיק עדיין מזעזע את ישבני וירכיי. אני שומעת אלניס מוריסט בפול ווליום, באוזניות כמובן. בניגוד לבנות או נשים אחרות פה אני חושבת שאני די מתחשבת. אתמול בלילה לא הצלחתי לישון ואחרי משא ומתן עם האחיות קיבלתי כדור הרגעה בשם קסנקס ועוד שני כדורים אנטיפסיכויטיים בשם אינטומין. המשא ומתן לא היה קל, מה גם שלא קיבלתי את כולם בבת אחת. יש פה מראות לא נעימים. אנשים קצת מעוותים. בקושי-בקושי

הצלחתי ליצור לי איזה רדיוס סביב המיטה בחדר שיש בו עוד ארבע חולות נפש. אחת מהן דוחה באופן מזוויע. פמפרס, גיל חמישים, לא מוציאה את השערות אבל מגלחת את הפנים, מחזור על הבגדים, נפיחות, פסוריאזיס, לא מתקלחת שבועיים, שמנה, רועדת - וזה עולה לי בחלומות על נשים עם שיער שחור ארוך על הפנים ועל כל חלקי הגוף עד מתחת לחזה.

כבר לא ממש הייתה לי ברירה אז הסכמתי. דורי, עורך הדין שלי, הסיע אותי לאשפוז בירושלים. הבנתי מאפרת שאוכל לשהות שם שלושה חודשים. חשבתי לעצמי שכעת אוכל לנוח במיטה שלי, לא כאורחת בבית זר ומבלי להרגיש לא נעים או חייבת. תהיה לי מנוחה, אפילו שזה ביחידה של נפגעות תקיפה מינית, ואפילו שזה בבית חולים פסיכיאטרי. לפני שיוני התאבד התחלתי ללמוד לנגן בגיטרה. לקחתי אותה איתי. קניתי לפטופ זול והעברתי אליו את כל קובצי הכתיבה שלי - הייתי עסוקה בנגינה, קריאה וכתיבה.

יומן:

רגע לפני שהדלקתי את הלפטופ, מיקי באה ונתנה לי חיבוק, איזה כיף. באמת יש לי כאן חברים גם אם הם רק זמניים. אני לומדת על עצמי שאני מתחברת ממש מהר לאנשים ויכולה למצוא חברים בכל מקום. את מיקי הכרתי בזמן שחיכיתי חצי שעה לקליטה אצל הפסיכיאטר. תוך שנייה הפכנו להיות חברות טובות. היא הגיעה לכאן בגלל מכלול סיבות. היא אמרה סמים, אבל התברר לי שזה רק גראס. היא הגיעה בגלל עוד סיבה, בעל הבית שלה מציץ לה במקלחת והיא לא רוצה לגור שם יותר. אז כמוני, היא הסתובבה בין חברים, ואחר-כך החליטה להתאשפז. ועוד דבר שהיא סיפרה לי, אבל היא לא מכלילה אותו בגורמים לאשפוזה - חבר של אימא שלה מתעסק איתה, אבל היא לא רוצה לפתוח את הפה כדי לא להרוס לאימא שלה. עולם דפוק.

אז למה אני פה? האם זה באמת בגלל שיוני התאבד? כן ולא, התאבדותו של יוני היא קש בעל משקל בטון שגרם לכתפיי לקרוס. את שאר הטבעות בשרשרת הנסיבות שהביאו אותי לפה אתם כבר אמורים לדעת. כולם גאים בי על זה שהתאשפזתי, על כך שאני רוצה לעזור לעצמי, אלא שאינני בטוחה שאני רוצה. את זה אני לא מגלה. התאשפזתי כי אני לא רוצה להיות לבד.

היחידה שלי בכפר שאול הייתה פתוחה ויכולתי להסתובב בירושלים ככל שאני רוצה. יצאתי להליכות ארוכות בעיר. אחרי כחודש, הצוות התחיל ללחוץ עליי להסתדר ולצאת. כעסתי. "אמרתם שאני זכאית לשלושה חודשים, לא?" אני בחורה מסודרת, אחראית ומדויקת. "אחרי שלושה חודשים אני נעלמת, בהתחייבות," אמרתי. אבל הם הציקו לי עוד ועוד ובאיזושהי נקודה, באחת הפגישות שנקבעה מראש עם המטפלת, היא הביאה לי את הסעיף כי היא לא ירדה מהעניין אז אמרתי לה "אוקיי, אני אלך עכשיו." יצאתי מהחדר שלה, הלכתי למבנה שלי, ונעלתי את עצמי בשירותים. למה? כי ידעתי שעכשיו תהיה סצינה. שהיא תרדוף אחריי, אז החלטתי שאני פשוט אנעל את עצמי עד שהם יתפזרו, ואכן כך קרה. היא ועוד כמה אנשי צוות ניסו לדבר איתי מבעד לדלת. אמרתי להם שיירדו ממני, שאני הולכת היום. אחרי זמן מה הם אכן ירדו ממני. התקשרתי לנוי. שאלתי אותה אם אפשר לבוא אליה הלילה. היא אמרה שכן. התקלחתי שעה ואז ניסיתי להתארגן. היו לי מלא דברים – בגדים, לפטופ, גיטרה ועוד. יש משהו מאוד לא תקין בהתארגנות שלי, הוא נובע מכך שאני לא יודעת מה יהיה ההמשך, איפה אשים את הראש בלילות. עד שיצאתי נהיה לילה. הם לא הסכימו לשחרר אותי רשמית, אבל יכולתי לעבור בשער חופשי. האוטובוס האחרון מירושלים לחיפה יצא בחצות. לקחתי את כל הציוד שלי ויצאתי מבית החולים אל תוך הלילה הירושלמי. ירושלים היא עיר זרה בשבילי. כשיצאתי גיליתי שפספסתי את האוטובוס האחרון לתחנה המרכזית. מונית עולה הון. אז ישבתי על שפת המדרכה,

בחושך, ופתאום נתקפתי פחד. אמרתי לעצמי שאלך לתחנת דלק, יש אחת קרובה, שם מואר היטב ויהיה לי פחות מסוכן. אשב שם ואחכה לאוטובוס הראשון של הבוקר.

הבחור שהפעיל את התחנה ואני התחלנו לתקשר בינינו. אמרתי לו שבבוקר אני צריכה להגיע לתחנה המרכזית. הוא אמר שבבוקר הוא ממילא נוסע לכיוון והוא יקפיץ אותי בשמחה. הוא הציע שבינתיים אשים את הציוד שלי במכונת שלו מאחור. כשרכנתי לסדר את התיק והגיטרה בבגאז', הוא נגע לי בישבן. קפאתי. ניידת משטרה עצרה כדי לתדלק ואני ניגשתי לשני השוטרים ואמרתי להם שהמתדלק נגע לי בישבן. הם שאלו אם אני רוצה להתלונן, אמרו שהם יכולים לשים עליו אזיקים עכשיו ולקחת אותנו לתחנת משטרה. הרגשתי לא בסדר לעשות דבר כזה, כמו לעשות פיל מעכבר, למרות שאני לא עכבר כזה שאין לי איפה להיות, הלכתי לתחנת דלק כי חשבתי שיהיה שם בטוח יותר ובסוף ננגעתי ללא רצוני. חשבתי על זה רגע אבל בסוף אמרתי להם שלא משנה. אני לא זוכרת איך הגעתי בסוף לתחנה המרכזית.

נני אספה אותי בתחנה בבנימינה וברגע שהתיישבתי במושב המכונת היא אמרה לי, "אני לא רוצה לשמוע כלום על הבית חולים לחולי נפש ואני לא רוצה לשמוע כלום על יוני." אחרי משפט כזה, לא באמת יכולתי לתקשר איתה. איך אפשר לדרוש ממני לא לשמוע כלום על יוני ועל הבית חולים לחולי נפש? את חברה שלי ראבק. ישנתי שם איזה שני לילות ואז אמרתי לה שאני הולכת. תפסתי מונית וביקשתי מהנהג שיוריד אותי ליד המלון הכי מפורסם באזור. כזה על הים, חמישה כוכבים. נכנסתי ושכרתי חדר. ידעתי שאין לי הרבה זמן. כל לילה גזל משהו כמו מחצית מכספי. רוב הזמן מסטלתי את עצמי עם כדורים, אולי גם קצת אלכוהול. ירדתי לבריכה פעם אחת. חוץ מזה אני לא זוכרת משם כלום. רק שהמצעים היו לבנים לחלוטין.

כשנגמר לי הכסף נסעתי לבית של אימא שלי. לא הייתה לי אופציה אחרת. הפסקתי בבת אחת לקחת את כל הכדורים ותכננתי לשכור דירה בהקדם האפשרי. בפגישה עם אפרת היא ביקשה ממני לחכות עם זה קצת. למחרת חתמתי על חוזה שכירות.

פרק אחד-עשר: מאניה

יומן:

אני ערה כבר יממה שלמה. למעשה רק עשרים ושלוש שעות, אבל מי סופר. שש שנים רצייתי רק למות. הרעבתי את עצמי, שרפתי, חתכתי, בלעתי גלולות מרות עד חוסר הכרה. שש שנים התבזבזו להן. אבל לא, אני לא באמת חושבת שהן התבזבזו, אני לא חושבת שזה היה לריק, אני חושבת שהן באו ללמד אותי דבר מה. לפני יומיים בלבד חתמתי על חוזה לדירה הזאת, ואני לא מתכוונת לנדוד ממנה לפחות שנה ושבעיים. זה יהיה ביתי לשנה ושבעיים. מעולם לא היה לי בית משלי. עוד לא ישנתי פה. אני רוצה קודם כול להכין ולעצב את הדירה, לצבוע, לנקות, לחדש, ורק אז לעבור. אבל הנה, כבר יש לי מקום לכתוב.

שכרתי דירת חדר בבניין באזור טוב יחסית ברחובות. יש מין מרפסת סגורה שהיא מטבח, ושם שמתי שולחן קטן ומחשב. כשהמזגן פועל הוא מקרר את החדר, אבל מחמם את המטבח/מרפסת. בכל זאת הייתי מה זה מבסוטה מהדירה שלי. נכנסתי למאניה. מאניה-מאניה. הראשונה בחיי. לא ישנתי בכלל. עישנתי ארבע חפיסות סיגריות ביום, וגם גראס. הראש שלי עבד כל הזמן, אבל לא הייתי ממוקדת. לא זוכרת כלום ממהלך הימים, רק שכל יומיים ניגשתי לבנק והוצאתי אלפיים או שלושת אלפים שקלים. אחרי משיכות ספורות כאלה, אולי שלוש ארבע, נבלע לי הכרטיס בכספומט. נותרתי בלי כסף לחלב. בלי כסף לסיגריות. אין. כזה דבר עדיין לא קרה לי בחיים.

יומן:

אני רוצה ילד, כמה ילדים, בשנים הקרובות. בחורה שמתחילה את חייה לבד צריכה להיות פרקטית. הכנתי היום באנג'ל לבר. שש שנים השתמשתי וראיתי איך עושים, אבל תמיד נתתי ל"גברים" להכין. אני שומעת חדשות בשעון-רדיו שקניתי ותפעלתי בעצמי. עוד קנייה חכמה. לאבא היה שעון רדיו. גאווה על הצורה שבה אני מתנהלת.

חייבת לקום ולהתחיל לארגן את עצמי. היום ערב תשעה באב אז יש לי מקסימום יומיים, פחות החלק הזה של היום שנקרא בוקר, כדי להכין את עצמי למצב יציבות כדי להתחיל לעבוד. אני חייבת כסף בבהילות אבל יש לי כל-כך הרבה דברים לעשות בבית. הלוואי שאמצא מהר כמה משרות בו זמנית. מחר אני הולכת לחפש משרה בעבודה עם בעלי חיים, אתחיל לחפש מחר בכל מקרה.

קניתי פלאפון עם מצלמה. צלמת מתחילה. עד כה תיעדתי במילים, אתעד גם בתמונות. הלוואי שהיה לי כסף לקנות איזה CANON3. אפרת כועסת עליי ששכרתי דירה בשלוש מאות חמישים דולר. היא מבקרת אצלי ורואה שאין לי דברים בסיסיים ואומרת שכך לא ניתן לחיות.

"זרקתי" את השמונים שקלים האחרונים על שני בקבוקי יין טוב ועל צבעי אקריל שחסרים לי *at the moment*. הביטויים באנגלית הם פשוט האסוציאציה שעולה לי לראש, ולא התפלצנות חדשה. נשארתי עם פחות מארבעה וחצי שקלים. נתקעתי בלי מזומן, אוכל, סיגריות, סמים, אלכוהול. אפילו את תעודת הזהות והרשיון שלי הפקדתי תמורת סיגריות ואלכוהול בפיצוציות. אני צריכה להעביר לאפרת שלוש מאות ביום חמישי, באותו יום עליי גם להכין צ'ק על סך שלושת אלפים שקלים לחודשיים שכר דירה.

חשבתי מה עושים מה עושים והחלטתי להתקשר לדורי, עורך הדין

שלי. הוא תמיד חיבב אותי. פעם ישבנו באיזו מסעדה יקרה ודיברנו. הוא גם זה שהסיע אותי לכפר שאול. והנה עכשיו אני מבקשת כסף. התקשרתי ואמרתי לו שאין לי כסף לשכר דירה, הוא העביר לי חמשת אלפים שקלים במקום.

צבעתי את הבית שלי - קיר סגול, קיר כחול, כך כל הבית. הכנתי הרבה ציורים, לא ציורים של משהו, מין ציורים אמורפיים כאלה, עשיתי להם למינציה ותליתי אותם על הקירות. הייתי יצירתית עד אין גבול. גם סבלתי מאי שקט שלא ניתן לתאר, אבל הייתי מבסוטה. יומיים אחרי שעברתי לדירה, באחת הפעמים שיצאתי מהבית, נתקלתי בקבוצה של גורי חתולי רחוב והחלטתי שמי מהם שיצעד לקראת ידי המושטת, אותו אקח. הושטתי ולא ניגש אליי ההכי יפה, האפור המטלי המהמם, אלא גור גדול בהרבה, ג'נג'. הרמתי אותו מהצוואר, כמו אימא חתולה, והוא נכנס לתנוחה הגורית הזאת שלהם. היה קשה לקחת אותו כך כל הדרך. הוא כבר היה גור בוגר, "נער", וזו לא אחיזה נוחה, אני לא חושבת שהוא סבל. קראתי לו ג'ול.

באחד הלילות הלכתי "לקנות" חלב. לא היה לי שקל, אז השארתי את הרשיון שלי. בדרך חזרה שוב נתקלתי בקבוצה, הפעם של גורים קטנים שחורים. החלטתי שאקח אח לג'ול ואקרא לו ג'יל. היה לי קשה לתפוס אותם אז חתכתי את קרטון החלב שבידי כך שגובה ה"קירות" לא יעלה על כמה סנטימטרים, והנחתי אותו לידי. הם מיד באו לשתות ואני תפסתי אחד מהצוואר. הוא נלחם בי. זה היה גור קטנטן ממש. הוא נלחם ושרט ובאיזשהו שלב הביא לי נשיכה חזקה נורא בין האגודל לאצבע. מרוב שזה כאב, כדי לא לעזוב, הידקתי את אחיזתי והוא נרגע. הלכתי מהר־מהר, עם יד כואבת, פתחתי את הדלת ושחררתי אותו טיפה־לה מגובה. הוא נפל, שכב שמוט על הקרקע.

הבנתי שפגעתי בו אבל לא הייתי מסוגלת לחשוב שבמו אצבעותי חנקתי אותו למוות. השעה הייתה שלוש בלילה אבל לא ראיתי ממטר. התקשרתי לאבי, הוטריןר "שלי". הוא לא כעס. הוא היה מותק. התחננתי בפניו שיבוא. הוא הבין את הסיטואציה וידע שהחתול מת. אמר שאם הוא לא יתעורר תוך כמה שניות הוא כבר לא יתעורר. אמר

שאשים אותו בקרטון מתחת לכניין והוא יבוא מחר, ייקח אותו ויקבור אותו.

הייתי בטראומה וגם חטפתי דלקת מהנשיכה. ביקשתי מהוטריןר שילכוד לי עוד גור כשיראה אחד שצריך בית. הוא כמובן לא עשה את זה. הוא ידע שאין לי כסף. הוא לא לקח ממני אף פעם כסף. אבל לא הסכמתי להיכנע לפחד. חיכיתי שתיקרה בדרכי הזדמנות. זה קרה מיד והבאתי הביתה חתול ג'ינג'י נוסף. הוא מעולם לא ניגש אליי. הוא פחד ממני נורא. הנחתי לו ושמחתי שהוא חי בביתי, איתי ועם ג'ול. ג'ול הוא חתול שכל-כך אוהב פינוק, שזה בסדר מבחינתי אם החדש לא רוצה מגע. הם משחקים ביחד. קראתי לו גור, אבל בתוכי אני קוראת לג'ול נסיך ולגור לוחם. כי זו האסוציאציה שאופיים מעורר בי.

קניתי כמה שקי חול לחתולים, כי עכשיו יש לי שניים בדירת חדר. כל הזמן החלפתי חול. מצאתי שברי אספלט גדולים, ממש חתיכות מדרכה כאלה, והבאתי אותם הביתה כדי שירגישו רחוב, רק בתוך בית. זה שקל המון, אבל אז עוד לא הייתי פצועה, הייתי חזקה כמעט כמו גבר.

ג'ול היה חולה מהיום הראשון שמצאתי אותו. כבר כשאספתיו הייתה לו נזלת מוגלתית באף. שום טיפול שניסינו, הוטריןר ואני, לא עזר. הוא אמר שככל הנראה יש לו דלקת ריאות כרונית. עוד לא היה לי מזרן בדירה, אז ישנו יחד, הוא ואני, על ספה. ג'ול כל הזמן התעטש והביא עליי סמוכטות. לא נגעלתי מזה בכלל. עוד לא הייתה לי דרך לכבס והיה חם. אז פשוט התפשטתי וישנתי עירומה כדי שלא ילכלך לי את הבגדים, ובבוקר התרחצתי. מצבנו של ג'ול אף פעם לא השתפר.

יומן:

למה לי לרצות להחזיק חתול בבית. חיה שמבחינתה רוצה רק להרוג. למה אנשים רוצים את החיות הללו בסביבה הכי-הכי אינטימית שלהם. אני מעדיפה את ג'ול באינטימיות איתי, מאשר כל אדם. אדם הוא רע. אדם משחק משחקים, ואני כבר הפסדתי

במשחקים האלה. אני מעריצה את החיות האלה שנולדו להרוג. לכן אני רוצה אותם לידי. אני רוצה להיות כזאת. אבל אני לא. לא נותר לי אלא להסתפק בלצפות בהתנהגותם הנשגבת. איך הן נשארות כה נאמנות לעצמן. להסתכל על הגורים נותן לי חשק לחיות. זה שווה את כל הסיוט שמסביב. אני חייבת לילד חתולה. זה פסיכי. זה פשוט פסיכי מדי. לתעד לידה, מרגש מדי. אני לא מסוגלת יותר להיות אובייקט מיני למישהו בכלל. לא רוצה. אם לא ארצה, אני אגיד לא, אני נשבעת לעצמי לא להכאיב לעצמי.

אפרת נהיית לחוצה ממצבי, היא מבקשת שאראה פסיכיאטר. הלכתי לבית חולים לחולי נפש בנס ציונה, פשוט הלכתי לשם ברגל. זה היה בשעות אחר הצהריים וישבה שם פסיכיאטרית דתייה לאללה, שמנה, לא אסתטית. אבל היא הקסימה אותי. היא שלחה אותי לבדיקות דם והזמינה אותי לפגישה במקום הקבוע שבו היא עובדת - בית חולים מעייני הישועה בבני ברק.

שבועיים לאחר מכן התחלתי לקחת ליתיום. מלאי הליתיום היה אצל אפרת, ואני הייתי מקבלת כל פעם קצת, כי לכאורה קל להתאבד עם ליתיום. אפרת טענה שעם הליתיום המצב קצת יותר טוב, אבל לא חשבתי שהיא צודקת, לקחתי אותו ממש טיפה והפסקתי כי זה ניפח לי את הבטן ולזה אני לא מוכנה. המצב שלי הלך והשתנה, מהמאניה שקעתי בדיכאון רציני וממושך. כבר לא הייתי מסוגלת לטפל בעצמי, ודאי לא בחתולים. ביקשתי מאבי שיוציא אותם. לא הייתה לי אף סכין בבית, בכוונה כמוכן, אז ניפצתי כוס על הרצפה וניסיתי לחתוך את הוורידים. אוף, זה קשה. לא הצלחתי. נזקקתי לתפרים ואושפזתי בבית חולים פסיכיאטרי בנס ציונה. אסון.

פרק שנים־עשר: אשפוז שני

יומן:

חלום: התאשפזתי בבית חולים לחולי נפש בנס ציונה, אבל הוא לא נראה בכלל כמו זה שקיים במציאות. אני מסתובבת בחצר גדולה, אבל לא ברור לי למי מהמאושפזים מותר להתהלך בה. אני מבחינה שיש מספר לא מבוטל של חדרים ריקים. בכל חדר כמה מיטות מוצעות בכלי מיטה לבנים ונקיים. אני לא פוגשת אף אדם. לא רופא, לא אחות, לא מאושפז. ביום השני עובר לי בראש שיש ודאי חדר ענק כלשהו שבו כולם מתקבצים. אני מוצאת אותו. חדר שמסודרות בו בשורות עשרות מיטות וכל החולים ישנים זה לצד זה. הפרצופים שם לא מוצאים חן בעיניי ובכל זאת אני מחפשת לעצמי מיטה. כאשר מגיעה שעת השינה, באה אחות לשמור עלינו ואסור לאף אחד לזוז. ליד כל אחד יש כלי קטן, כמו של קוביות קרח, בכלי יש מרגרינה ומי שאוכל ממנה אחרי שעה מסוימת יורים בו. מי שזו אחרי שעה מסוימת יורים בו. בלילה החולה צריך לישון וגם אסור לו להפריע לאחרים. אני חוטפת כמה ריות. המרגרינה לידי נאכלת אבל אני טוענת שלא אני אכלתי אותה בשעה האסורה והאחות מאמינה לי. דברי ימי האופל.

הצוות הסייעודי התייחס אליי נורא. באיזשהו שלב אחד החולים – זו מחלקה סגורה מעורבת – נכנס לשירותים של הבנות ונגע לי בשד (דרך הבגדים). מיד התלוננתי בפני האחות. אחרי זה, כשסיפרתי את זה לפסיכיאטרית הראשית, היא אמרה שאני משקרת ובאותה נשימה

העבירה אותי לבית חולים באר יעקב כי שם יש מחלקה סגורה לנשים בלבד.

יומן:

חדר גדול, צבוע בצהוב לא נעים לעין. הקירות ריקים לגמרי, דבר שתמיד הציק לי. חשבתי שכדאי לגרום לחדר להיות קצת פחות מדכא. לכן, לפני מספר ימים, שעה שהיה ריק מאדם, ציירתי על אחד הקירות ציור גדול. אישה, עירומה, הנראית מגבה. צבעתי אותה בצבע גוף והוספתי לה צמה חומה ארוכה, המשתלשלת לאורך הגב ונגמרת נמוך יותר מישבנה המלא. האישה יושבת על הסהר האחד והיחיד, רואים אותו חד יותר בלילות מאשר בימים. מאחוריו, ציירתי את כוכב נוגה. הוספתי גם קווי מתאר של חלון מחולק לשלושה חלקים ועץ פורח מאחוריו. היה לי חשוב להוסיף את העץ הפורח, כדי לתת לעצמי תחושה שמשהו יכול לפרוח בחדר הזה, באזור המוגדר כאזור עישון במבנה הנורא הזה. לפעמים יושבים בו חמישה-עשר אנשים ומעשנים. יש רק חלון אחד, מחולק, כדי שלא יהיה מרווח שגוף אדם יכול לעבור בו, ולברוח. הדלת חייבת להיות סגורה. מי שרוצה לעשן יכול פשוט להיכנס ולהסניף. אין באמת הכרח להדליק עוד סיגריה.

אמצע הלילה. ישבה שם ויויאן, בחורה בעלת עיניים כחולות גדולות, שמשוהו בהן כבר אינו נקי, או אולי אלו פניה בכללותן שלא היו נקיות. איני מתכוונת לכלוך שאפשר למחותו במים וסבון. היה לה מבטא צרפתי כבד. שאלתיה לגילה. היא התקשתה לענות, וחשבתי שהקושי שלה נובע מכך שבאותו רגע נשמעה צעקה מפני בחורה אחרת שישבה שם, נחמה שמה, "למה הכוכב שבלעתי לא ממיס לי כבר את השומנים?" אמרתי לצועקת: "נחמה, לא בלעת עדיין את הכוכב. הנה הוא." והצבעתי באצבע המורה על הציור שציירתי. היא הפנתה מבטה אליי, ואז פרצה בצחוק חולני.

היא כיבתה את הסיגריה שעישנה, טיפסה על השולחן והחלה ללקק את הכוכב שציירתי על הקיר.

הפניתי את מבטי חזרה אל ויויאן. היא נזכרה בשאלתי. "מה התאריך היום?" שאלה. לקח לי זמן להתאפס, כיוון שהתאריך כבר חודשים רבים הוא לא פונקציה, לא סימן לבאות. איני יודעת אם בלי תאריכים חיי כאוטיים יותר או פחות. ברגע שהתאפסתי, עלתה אל תשומת לבי העובדה שהיום אני בדיוק בת עשרים ושמונה וחצי. כיוון שהיה לילה, התאריך כבר התחלף, אך כדי לא לבלבל את ויויאן ובשביל להקל עליה, אמרתי: "מחר יהיה ה-25." "אין מחר ואין אתמול, יש רק עכשיו," צעקה לעומתי בחורה שמנה מאוד, שדיים עצומים, בפיה חסרות שיניים רבות. הפניתי אליה את מבטי. היא צעקה לעומתי שוב: "אין מחר ואין אתמול, יש רק עכשיו. אסור לומר מחר. עד שחבלי משיח יבואו ויגאלו את העולם." "אין דבר כזה חבלי משיח, אלוהים זו פסיכוזא." צעקה אחרת לעומתה, בחורה צעירה, יפה, בעלת שפתיים עבות ועיניים תמהות.

לא רציתי לוותר, הפניתי את מבטי אל ויויאן. הפעם ניסיתי להתנסח בצורה שלא תעורר מהומה בין הבנות. "עכשיו ה-25 באוגוסט." אמרתי. ויויאן הבהירה את שאלתה: "מה השנה?" נותרתי תלויה על בלימה. בלי מה.

ימים שלמים עברו ואף רופא או פסיכולוג לא קרא לי לשיחה. לא הרגשתי שאני מקבלת כל עזרה, והכול נראה לי חסר סיכוי. שחררתי את עצמי וחזרתי לדירה שלי. הוצאתי מרשמים, קניתי תרופות לשלושה חודשים ודפלט לארבעה חודשים, סה"כ 180 כדורים, אנטי אפילפטיים, אנטי פסיכויטיים וכדורי שינה. בלעתי הכול. עשיתי זאת כשאני יושבת על הכיסא ליד המחשב. תכננתי לבלוע את כולם צ'ק צ'ק ולעבור למיטה. איבדתי את ההכרה עוד כשאני על הכיסא, זה קרה ממש מהר.

מצאו אותי אחרי שלושים ושש שעות, מיובשת, עם שתן על עצמי. אני בהרעלה, בהכרה חלקית ולא מצליחה לדבר, אי-אפשר לעשות שטיפת קיבה. זה כבר לא בקיבה. נתנו לי קצת פחם לשתות. אחרי כמה ימים חזרתי לעצמי פחות או יותר. שחררו אותי, אבל הייתי במצב כל-כך נורא שלא הלכתי לדירה שלי אלא לבית של אימא שלי.

יומן:

לאחר שהתעוררתי, הרופאים שאלו אותי מה בלעתי והשבתי. הם אמרו שלא יכול להיות שבלעתי את הכמות הזאת, כי עם כמות כזאת הייתי צריכה למות. אז שמישהו יסביר לי בבקשה למה לא מתתי? למה עובד מחפור¹ זרק את עצמו מקומה רביעית, ומת, ואילו אני לא מתה?

בא לי לזרוק את עצמי. בא לי לבלוע מלא כדורים שוב. אני לא יודעת, אין לי דרך יצירתית יותר. אולי לשכב על פסי רכבת.

אבל אחרי שניסיתי כל-כך הרבה דברים אני כבר מפחדת. לא מפחדת למות, לזה אני מייחלת בכל לבי, מפחדת להיות עוד יותר נכה. למה יוני הצליח להתאבד עם הכדורים שלי ואני לא. העולם לא הוגן כלפיי, מה רוצים ממני פה?

שוב התאשפזתי, מרצוני, בבאר יעקב. אמרו שלא יכולים לתת לי כדורים כי אני בסכנה שאבלע את הכול. נתנו לי רק זריקות. רע שם נורא ואין שום תוחלת או תכלית. שוב פניתי לדורי, עורך הדין שלי, וביקשתי עזרה. לא הרשו לי להיות עם הטלפון הנייד אז לא הצלחתי לדבר איתו. סימסתי לו בסתר שאני צריכה עזרה. אחרי זה דיברנו וסיפרתי לו על השבועות האחרונים שלי.

דורי ואשתו שרה נסעו להיפגש עם אפרת ואז באו לבקר אותי בבאר

¹ עובד מחפור, 1971-2009, סוכן שחקנים ודוגמנים. ב-2 בפברואר 2009 נמצא מת בסמוך לביתו שבנתניה, לאחר שנפל מהקומה הרביעית. האירוע, שדווח עליו בתקשורת, התרחש כשבועיים לפני שמורן כתבה את הדברים המצוטטים כאן.

יעקב. הם אמרו שהם טסים ויחזרו בעוד כמה ימים. שהם חושבים איך לעזור, ושאחכה. כמה ימים אחר-כך, מנהלת המחלקה שבה אושפזתי קראה לי לשיחה והודיעה לי שישחררו אותי ביום חמישי. ביקשתי להישאר עד שדורי יחזור. היא אמרה שאוכל להישאר עד יום ראשון אבל לא יותר מזה. נפגעתי. אמרתי לה שאם מתכוונים לשחרר אותי בראשון אז שישחררו אותי כבר בחמישי, כי כך או כך אתאבד. אמרתי את כל זה ולא נתנו לי להישאר.

ביום שישי בשעה אחת-עשרה נפגשתי עם אפרת. הבהרתי לה שאני לא יכולה יותר. אחרי הפגישה הלכתי הביתה. אימא שלי שאלה אם אני רוצה לנסוע איתה לבקר את אחי ואני הסכמתי. היא אמרה שהיא הולכת להסתפר ויצאה מהבית.

פרק שלושה-עשר: הופ

עישנתי סיגריה ליד החלון בבית של אימא שלי, היה שם מעקה כזה עם אדניות, ופשוט שמתתי את הרגל, הופ, על החיים ועל המוות. במובן של מוות זה טוב, אם כי אולי לא, אבל ננסה. לא איברתי את ההכרה כשנחתתי על הרצפה. אני זוכרת את הנפילה ואני זוכרת את הנחיתה ואני זוכרת דברים שקרו עד שהאמבולנס הגיע. לא הרגשתי שום בעיה בגב, שום בעיה באגן, לא הרגשתי ששברתי שום דבר. המוח לא פועל בצורה שאתם מכירים, אני מקווה שגם לא תכירו.

הבן אדם הראשון שרץ אליי היה ניסים הירקן, הכרתי אותו מאז שהייתי קטנה. הייתי שרועה על הרצפה מול המספרה תחת הבניין שבו העברתי את ילדותי. הוא כרע וניסה לומר משהו מנחם ומרגיע. "תראה את הידיים שלי," אמרתי לו, "הן לא נראות כמו ידיים."

אני מניחה שהוא שמע בום גדול ויצא מהחנות לראות מה קרה. גילה, שגרה ברחוב החוצה את הרחוב שלי, מרחק של משהו כמו חמישה בניינים, סיפרה לי אחר-כך שאחיה שמע את הבום. דנה סיפרה שאחותה ראתה אותי באוויר. ניסים הירקן ישב לידי וניסה להרגיע אותי עד שהאמבולנס הגיע.

נפגעת באופן משמעותי מבחינה אורתופדית. ארבע חוליות גביות רצופות עם שברי ניפוץ רסיסים, שברים דו צדדיים באגן, שני שורשי כפות ידיי רוסקו וכן מרפק שמאל. שבר בסטרנום, חורים בריאה וקרעים בטחול.

הובהלתי לבית חולים קפלן ברחובות. עברתי ניתוח חירום שבו קיבעו לי שש חוליות, עשו קיבוע של האגן, הכניסו קיבועי מתכת אל

שורשי כפות ידיי ולאורך האמה השמאלית.

אחרי הפציעה הייתי מתוסכלת אימים, עדיין רצייתי למות. אבל מהר מאוד הבנתי שמוטב שאגייס את כל הכוחות שאני יכולה למצוא, ואלחם, כדי להשתקם. בהמשך הועברתי לבית לווינשטיין, בית חולים שיקומי, אושפזתי במחלקת עמוד שדרה ובמקביל עברתי עוד כמה ניתוחים. המוסד עצמו הציג דרישה שבכל שעות היום יהיה איתי מבקר קרוב כלשהו, ובשעות הערב הם שמו לידי שומר. הטענה הייתה שאני אבדנית ולכן. הייתי אבדנית, אלא שלא יכולתי להזיז את גופי כלל ולכן כל העניין נראה לי מגוחך. אחרי הפציעה צצו כל מיני אנשים. דודיי באו לבקר ובת דודתי חפפה לי את השיער וקנתה לי דברים שאני צריכה. אחי ואשתו הגיעו, חברים מהעבר שבמהלך השנים הקשר איתם התרחק או נותק. בסופו של דבר הקשר עם כל אותם אנשים ש"צצו", שב והתנתק בהמשך. אבל באותה תקופה נוכחותם תרמה לי. גם אמי הייתה מגיעה לבקר והשתתפה בסבבי השמירה עליי. בשלב מסוים, אמרתי לדורי, שלא מעניין אותי כלום, וסליחה שאני מציבה דרישה – אבל אני לא מוכנה שאמי תבוא עוד. דעתי הייתה החלטית, גמרתי אומר בלבי. ואכן, היא לא באה עוד. מעולם לא חידשתי איתה את הקשר. הפעם היחידה שראיתי אותה מאז הייתה בבית המשפט בזמן העדויות, שלוש שנים מאוחר יותר. ולמרות העובדה שבמשך יומיים תמימים שהינו שעות באותו אולם בית משפט קטן, היא מעולם לא הביטה בי.

השתקמתי יפה, למדתי שוב ללכת והייתי מאושרת מכך כמובן, אף שהיה לי נורא לא נעים שכולם סביבי היו קטועי איברים ואני תוך כמה חודשים כבר חזרתי ללכת. לא הצלחתי למות. אז ניסיתי להשלים עם החיים. הייתה לי בזה הצלחה מסוימת. כשהשתחררתי מבית לווינשטיין ירדי עדיין היו חבושות ומוגבלות באופן משמעותי. יכולתי ללכת, אבל מבחינה פיזית עדיין לא הייתי מסוגלת לחיות באופן עצמאי לחלוטין. דורי ושרה, שבינתיים די אימצו אותי, לא ידעו מה עושים עכשיו עם מורן ואני ביקשתי שייקחו אותי לכפר

איזון. דורי ושרה שילמו. המשכתי להתחזק מבחינה גופנית. הקפדתי לעשות הליכות יומיות ולהגיע לטיפולי הפיזיותרפיה באדיקות. מצבי הנפשי היה מורכב אך היה במגמת שיפור והתייצבות. כעבור שישה חודשים הרגשתי שאני יכולה לחיות באופן עצמאי ועזבתי את כפר האיזון. בשנת 2008 עברתי לדירה שכורה בתל אביב עם עוד שני שותפים. קיבלתי קצבת נכות מהמדינה ודורי ושרה המשיכו לסייע לי כלכלית. גרתי בדירה הזאת ארבע שנים. אחת לשנה השותפים התחלפו ואני נשארתי.

במהלך השנים הבאות עברתי עוד ניתוחים בשורשי כפות הידיים עקב כאבים קשים ובניסיון לשפר את טווח התנועה שלהן. פעם הייתי בחורה אתלטית מאוד. מובן שלא חזרתי לעצמי, אבל יכולתי לדאוג לצרכי ולעשות פעילות גופנית מתונה באופן כמעט יומיומי. לאורך כל השנים מאז הפציעה תמיד היו כאבים, אך לא כאבים הורסי חיים, אלא כאלה שאפשר להתמודד ולחיות עמם.

פרק ארבעה-עשר: תל אביב

יומן:

ארבע בבוקר. לב תל אביב.
מזה שבועות שאיני מסוגלת לישון יותר משעתיים רצופות,
ויותר משלוש-ארבע שעות במהלך היממה.
היום התעוררתי מעט אחרי חצות. התחלתי לסדר את החדר
שלי ואת שאר הבית. סדר בסיסי. אני גרה ברירת שלושה
חדרים, עם שני שותפים נוספים. אני גרה כאן החל מספטמבר
2008. אני הקבועה. האחרים מתחלפים. למדתי שאין טעם
להשקיע מעבר לסדר וניקיון בסיסיים מאוד. הדברים
ההכרחיים. החדר שלי לברו הוא אך ורק שלי. וכשכל מה
שיש לי שלי בלבד הוא חדר אחד, וכשאינן אפילו סלון בדירה,
הכרחי שאשמור עליו מסודר.

החיים לצד שותפים זרים הייתה לעתים מאתגרת, לעתים נהדרת. הייתי
מאושרת מכך ששוב יש לי בית, חדר משלי, מכך שחזרתי לעצמאות
שלי. הייתי עסוקה בללמוד מחדש איך לחיות.

יומן:

הלכתי לחוף בוגרשוב. החוף הקרוב אליי ביותר. הלכתי
לאט-לאט. מלצרית הרימה כיסאות בחצר בית קפה. סוף-
סוף אפשר היה ללכת ברחוב הזה. אני מתעבת אותו. צפוף
ומטונף. תמיד זורמים בו על המדרכה מים מלוכלכים.
הגעתי. הים היה רגוע מאוד. יש! כמו שאני אוהבת. החוף,

באופן יחסי, לא היה הומה. לא היה חם מדי. נכנסתי להתרחץ. כשיצאתי, נשכבתי על הלונגי שלי. היה לי נעים אך עם זאת הייתי חסרת סבלנות. ניסיתי לחשוב למה. חשבתי שאולי זה בגלל האנשים שאני לא יכולה ליהנות מהים, השמש, החול, הרוח, מהתחושות שהם מעוררים בגופי ובנפשי. תהיתי, אם הייתי מחוץ לעיר והחוף היה נטול אדם, האם הייתי מגיעה לאורגזמה הזאת שאני מפנטזת עליה? היא כן נכחה אצלי בעבר. זו לא פנטזיה הבאה משום מקום.

סמוך אליי, מעט מאחוריי, מבלי להתבונן, זיהיתי את הסיטואציה. בחורה שהגיעה בגפה, ובחור שהגיע בגפו, מדברים. חשבתי האם גם אני הייתי רוצה שמישהו יפנה אליי. לא עברו חמש דקות ובחור נעמד לידי. הוא שאל אם אפשר לשבת לידי. מתוך שהייתי באי שקט עם עצמי הסכמתי. אמרתי לעצמי, נראה מה הסיטואציה הזאת תעשה להלך הרוח שלי. אמרתי לו מראש שהוא יכול להתיישב לידי כל עוד הוא מבין שהוא לא ישכב איתי ושסור לו לגעת בי. הוא התיישב. הוא היה מטומטם לחלוטין לדעתי וגם לא הבין את דבריי כפשוטם. אחרי משהו כמו שבע דקות אמרתי לו שאני רוצה להיות לבד עכשיו. הוא נעמד, ולפני שהלך עוד שאל אם יש מצב לראות אותי פה בשישי־שבת. אמרתי לו שאין סיכוי.

מתוך ניסיון שלא לשפוט בחומרה כל זכר צעיר, דגש על צעיר, המנסה את מזלו איתי, אני פשוט מסתכלת עליהם כעל רובוטים של האבולוציה. כעל חיות, שברגע שהם רואים נקבה שהם רוצים לזיין החלק של מותר האדם משתתק. אני מסתכלת עליהם כך לא מנקודת מבט מעליבה, אלא מתוך ויתור, כדי לא למחוק אותם כליל.

מבחינה נפשית שמרתי על יציבות. דאגתי לעצמי. הקפדתי להתאמן ולחזק את גופי. הכול היה שונה אחרי הפציעה, דרש הרבה יותר קשב,

כי הגוף שלי נהיה מאוד פגיע. יצאתי להליכות מדי יום ובהדרגה חזרתי לשחות ולתרגל יוגה. קראתי הרבה, למדתי באופן עצמאי. כתבתי.

יומן:

אתמול הייתי במצב רוח ממש טוב. ביקרתי את ארז בחנות שלו, ברחוב אבן גבירול. פעם קודמת שראיתיו, באקראי, היה ביום שישי לפני שבועות ספורים. המבט שלי היה למטה. פתאום הרמתי את הראש וראיתי אותו. הייתי אז על הקצה של הקצה, וידעתי שהוא מבין.

יצאתי אז לסיבוב בשדרות רוטשילד. לבשתי חולצה קצרה, ולא היה מספיק חם בשביל חולצה קצרה, אז כפות הידיים שלי היו קפואות. איך שראיתי אותו, כמו שאני נוהגת לעשות לעתים לגברים שהיה או שיש לי בהם איזשהו עניין מיני, הנחתי את כפות ידיי על עורו. על הלחיים.

"אחח!! זה טוב, אני בוער. אני מסטול ושיכור."

"איך לי כוח לשמוע את זה, אולי עדיף שאני לא אתקשר היום עם אף אחד." המשכתי ללכת.

אתמול, הצצתי פנימה והראש שלו היה למטה. ידעתי שהוא שקוע במלאכתו. צלצלתי בפעמון. הוא פתח.

"מי זאת, מורני?"

"אל תגיד שאתה כבר לא מזהה אותי!"

"אני לא מזהה אף אחד בלי משקפיים. אני כבר זקן."

בכל מקרה, פטפטנו קצת. אמרתי לו שבאתי לקצר ושאלתי אם יש לו משהו להגיד לי. ארז בחר לדבר על איזה מגעיל זה כבד אוו. מפטמים אוו שלם בשביל כבד אחד. ובכל מקרה, הוא לא אוכל כבדים. אמרתי לו שהוא יודע שאני סולדת, מתעבת את מה שקורה סביבי בעולם, בחברה שלנו, בתרבות שלנו. הוא סיפר שאתמול הוא היה ביום הולדת, ובאותו שולחן ישבה בחורה שהעידה על עצמה שהיא מיזנתרופית,

ושהיא הייתה מוכנה שכל העולם הזה ייכחד, יישרף, יתפוצץ. כולל היא עצמה. מרוב שהיא נגעלת מהאדם. ממה שהוא עושה בעולם.

אני כרגע, לצורך הדיון הנוכחי עם עצמי, מניחה הנחה, שכמו כל הנחה, עשויה להיות שגויה. שהבחורה הזאת לא אמרה את הדברים הללו מתוך כך שהיא אבדנית.

"האדם הוא החיה האכזרית היחידה."

ואז דייקתי את עצמי, "אכזרית שלא מתוך צורך הישרדותי פרופר."

"כן, ארו אמר, 'אני שונא אנשים שכשהם רואים טרף הם מסובבים את הראש ואומרים: 'אני לא מסוגל לראות את זה, זה כל-כך אכזרי', ואז יושבים במסעדה ודופקים כבד אווז." "יש גם אנשים אחרים, ולאט-לאט מוצאים אותם. אני הולכת." אמרתי והתכופפתי כדי לתת לו נשיקה.

הוא חדל ממלאכתו, נעמד, חיבק, נישק, ואמר: "כל-כך טוב לראות שקצת טוב לך."

אחרי כמה שבועות דורי התעקש ועמד על זה שאהיה בליווי פסיכיאטרי. לא רציתי. הוא הציע את ד"ר קרון אבל אני לא הייתי מוכנה לגבר וגם לא היה לי כסף. הוא אמר שהוא ידאג לזה. לא היה לי נוח שאצטרך לבקש ממנו עוד כסף אבל דורי שכנע אותי ואני הלכתי לפגישת היכרות. טוב, ד"ר קרון זה כבר סיפור ארוך. זה מינימום שלוש טרילוגיות. התחלנו להיפגש אחת לשבוע לפסיכותרפיה.

מכתב לד"ר קרון:

היי,

לפני משהו כמו רבע שעה שלחתי מייל בצירוף קובץ קצר. כתובות בו שורות בודדות בלבד. רק לומר לך שללא קשר לכך שאתה המטפל שלי, ללא קשר לתפקידים הנוספים שאתה לוקח על עצמך בהקשר אליי, בין אם בבחירה בין אם

לאו, אני מודה ליקום, אם כבר אני חייבת לשהות בו עם לב פועם, שהפגיש אותי איתך.

אני מקווה שאתה לא חושב או מרגיש שאני כפויית טובה על כך ששתקתי בתגובה לכך שאמרת שאתה מצטער שהפגישת התפספסה. התכווץ לי הלב. אתה יודע שאני לא מפספסת פגישות.

לא יעזור שום דבר, תמיד אשאל את עצמי מה היה קורה אם לא הייתי בטיפול. תמיד תהיה קיימת בי השאלה הזאת. לי, כלום לא ברור.

ויחד עם זאת שכלום לא ברור, אי-אפשר שלא להרגיש שאני תופסת בחייך מקום גדול יותר מהמטופל הממוצע. יש לך הסיבות שלך. אני יכולה לשבור על כך את הראש. אולי אנחנו גם יכולים לדבר על זה. אבל נדמה היה לי פעמים רבות שזה מכניס אותך לאי שקט ניכר. עבר זמן מאז וגם לי לא נוח לפתוח את השאלה. מולך. ביני לביני היא פתוחה תמיד.

ויחד עם כל מה שאתה עושה בשבילי, שזה לדעתי הצנועה בכלל לא ייאמן, ואי-אפשר לבקש יותר כי אין יותר, ועם האהבה הרבה מאוד-מאוד שיש לי אליך, הערכה, הכרת תודה – אף אחד אף פעם לא דאג לי כמו שאתה דואג לי – אני מבקשת לשמור על מקומי כאילו כל זה לא היה. אחרת אכנס למקומות שאינם נכונים לי.

יומן:

מעיינ אומרת שד"ר קרוץ הוא מעבר למטפל שלי, שיש לנו מערכת יחסים שונה, קצת יותר ממטפל-מטופל, ושזה בסדר. שאין לי משפחה, ושאני צריכה את זה, ושזה בסדר לחלוטין, ושנאשים מהצד לא כל-כך יכולים להבין זאת. אני לא חושבת שיש עם זה משהו לא בסדר. אני חושבת, שהוא יודע שאני זקוקה להמוץ, ושהוא מוכן ורוצה לתת המון, וזהו.

בשנת 2009 שוב תקף אותי דיכאון קשה. כבר נהייתי מיואשת מהמחלה המטלטלת הזאת והייתי חסרת כוחות להילחם. שוב רציתי למות אבל הפעם הפחד להיפגע גבר על הדחף האבדני ומנע ממני מלנסות שוב. ד"ר קרון לחץ עליי להתאשפז.

יומן:

חלום: נערך משפט לאימא ולאייציק. משפט שדה. היה שם שופט מכובד מבית המשפט המחוזי. אפילו קלדנית הייתה שם. הוא נערך בחצר של לאה'לה, בלעדיה אמנם, כי היא אינה עוד בין החיים.

המשפט התרחש בסוכה שאבא שלי היה מקים מדי סוכות. כמו ידיו הכין את מוטותיה ותפר את בדיה. המוטות היו מצופים תכלת ואילו הברדים לבנים לחלוטין. לרוב היינו עושים זאת בחצר הקרובה לבית. חצר אחורית גדולה. פראית, חולית, אחרים יאמרו זנוחה. כה יפה היא הסוכה המקושטת בשרשראות אשר הכנו חברתי גילה ואני מגזרי עיתונים ישנים.

כולם היו שם. המון אנשים. אני לא יודעת לומר מי היו כולם אבל היו שם כל האנשים החשובים לי, וגם כאלה שלא חשובים לי אך היה לי חשוב שישתתפו במשפט השדה הזה. היה שם דוכן לשופט ולצדו הקלדנית. היו שולחנות כמו של בית ספר וכיסאות לעדים שייחקרו. לא היו עורכי דין. העדים נחקרו על-ידי השופט. כל הקהל ראה ושמע ולעתים רחש ורעש בתגובותיו.

מעט אחרי שהתחיל המשפט הייתי עייפה והלכתי לישון. כשקמתי כבר הסתיים הכול אך הקהל טרם התפזר. חיפשתי את גילה. רציתי להיות איתה. באיזשהו שלב רציתי להחליף חולצה וחיפשתי סוג של פינה כי פתאום זה לא היה חצר אלא אולם אירועים כזה שאני לא אוהבת. אז חיפשתי והתכוונתי להחליף חולצה כששדיי פונים לאותה פינה ולכן רק את גבי

החשוף ניתן יהיה לראות ואף זה רק להרף. אבל לא הייתה לי חולצה נוספת. היה לי קר ורציתי להחליף לחולצה ארוכה. אז אמרתי למישהו שקר לי והוא אמר שרואים, והציע לי חולצה אבל היא הייתה לבנה. וידעתי שהוא מתנקם בי על כך שאיני לובשת חזייה.

אחת השכנות אמרה לכולם שלא משנה כמה נשתדל לעזור למורן, יכול להיות שהתמיכה תישא פרי זמן מה, אבל אז משהו קטן יטלטל, ומורן שוב תצלול. היא אמרה זאת בהאשמה.

ראיתי את ד"ר קרון עומד ומדבר עם קבוצת אנשים שמאוד מאוד אכפת להם ממני. שרה ודורי היו שם, אבל היו עוד. לא שמעתי את חילופי הדברים, אבל ידעתי שהוא אומר להם שהוא ממליץ לי כעת להתאשפו לזמן מה, כי הוא לא בטוח שאוכל לשאת את הטלטלות שאחווה בעקבות האירוע הזה. שמחתי שהוא אומר את זה. רציתי שייקחו ממני כל עול שניתן לקחת ורציתי גם שייזמו זאת.

התאשפוזתי בבית חולים לחולי נפש "שלוותה" בהוד השרון. כעבור חמישה חודשים הרגשתי יותר טוב, לפחות כך היה נדמה לי. בדיעבד הבנתי שהייתי אז בתחילתו של גל מאני חריף. ביקשתי להשתחרר. הפעם הרופאים שלי היו אלה שהתנגדו אבל לא שעיתי לעצתם. שמחתי לחזור הביתה. כשיצאתי, הפסקתי לקחת תרופות מיד. הפער העצום בין האווירה בבית חולים לחולי נפש לבין מרכז תל אביב שלהבו אותי עוד יותר. בנוסף, אחרי חמישה חודשים של התנזרות מקנאביס – בעיקר יחס של כבוד אל חוקי המקום ואל האנשים שמנסים לטפל בי – חזרתי לעשן ללא הפוגה. התחלתי לטפס גבוה ועברתי למצב מאני-דלוזיוני. זו הייתה הפעם הראשונה והיחידה בחיי שהפכתי פסיכוטית. למרות שזיהיתי שאני במאניה, כי זו כבר הפעם השנייה שלי, לחלוטין לא הצלחתי לזהות שמשהו בחשיבה שלי שגוי. ארבעה ימים אחרי שהשתחררתי הוחזרתי לבית החולים, הפעם

בכפייה. אחרי טיפול, המצב הפסיכוטי והמאניה ירדו מיד ונותרתי שרויה בדיכאון שהלך והתמתן. אחרי חודשיים השתחררתי במצב יציב. הייתי נחושה לשמור על יציבות בכל מחיר. לא רציתי לחיות אבל התחלתי להפנים שאין ברירה ואין לי אופציה אחרת. נטלתי תרופות בקפידה. התנזרתי מאלכוהול. אחרי תשע שנים רצופות של עישון קנאביס הפסקתי לחלוטין. חיפשתי דרך לחיים. חיפשתי מלגה על מנת לשוב ללמוד והשגתי.

יומן:

בספר "ציפור-ציפור" של אן למוט, היא מצטטת שם, לדבריה, חבר סופר שלה, שאומר: "זה לא כאילו שאין לך ברירה, כי יש לך – אתה יכול או לכתוב או להתאבד." אני מזדהה לחלוטין עם המשפט הזה. אלא שאני, כאמור, לא מצליחה להתאבד. אז אני כותבת בליט ברירה. אני כותבת מתוך פרץ. מקיאה מילים, הולמת בדרך. אפשר אפילו לומר שזה סוג של חוסר שליטה. אני כאן כדי לכתוב. עליי לפסוע למרכז הבמה ולעמול בה בכל רגע ורגע על הדבר החשוב באמת. על מי שאני. מלבד היותי חיה, אני כותבת. אני לא חושבת שיש לי ברירה.

הבנתי שאני חייבת למצוא מסגרת שתעניק לי משמעות כדי לשרוד מנטלית בחוץ. התחלתי ללמוד כתיבה אמנותית ב"מנשר", בית ספר לאמנויות בתל אביב, במשך חמישה ימים בשבוע. נהייתי למדתי ורכשתי ידע וכלים, הרגשתי מוערכת, והטקסטים והעבודות שלי קיבלו פידבק חיובי מאוד. רבים מהשיעורים אינם פרונטליים אלא בנויים כקבוצת דיון. נוכחותי בלטה. יצרתי הרבה קשרים חדשים. הצלמתי אליסייה שחף צילמה אותי לתערוכת פורטרטים של נפגעות תקיפה מינית. אחרי שמעט בגרתי והתרחקתי משנות הטראומה, הרגשתי שחובתי היא לא להתבייש. בסוף אפילו לכנסת הגעתי – או לפחות הפרצוף שלי. התערוכה, ששמה "גיבורות", הוצגה במשכן (לא

שכנסת ישראל היא כזה מקור גאוה, אבל בכל זאת). גמרתי את השנה הראשונה שלי בהצלחה רבה.

אחרי שהתערוכה יצאה, התקשורת שוב ושוב פנתה אליי (ואל כל המשתתפות) בבקשה להתראיין. תמיד סירבתי. לא רציתי להגיע לתקשורת בחסד. אם כבר, בזכות.

יומן:

זה מתחיל עכשיו. בוער בי לכתוב, לכתוב ספר, שנים רבות זה מה שאני רוצה, ואם לא אממש זאת, לא רק אחיה עצובה. גם אמות כזו.

מחר ימלאו לי שלושים ושתיים שנה ושמונה חודשים על פני אדמה זו. אין יותר זמן לישון, לדחות, לוותר. הרצון שלי למות, אסור לי שישקיע אותי, אלא אם כן אחליט לנסות שוב. ואני לא. אז קדימה, לעבודה. אין עוד רגע לבזבז. אני מתחילה עכשיו לעבוד על ספר שיראה אור בהוצאה מכובדת!

שביל פיטות אבן על אדמה ירוקה. כפות רגליים ברות עליו צועדות. מריצה חלודה. פיטנגו יבש. עלים יבשים. ראשה מורם אל על. אש סוערת בעד עננים. האש האצורה בקרבה.

שבועות אחדים אחרי תחילת שנת הלימודים השנייה הפסקתי ללכת לבית הספר. החברים הקרובים שמרו איתי על קשר וניסו לעודד אותי לחזור, אמרו לי שאני חסרה.

פרק חמישה-עשר: גיבורה

יומן:

אני לקראת סיום השנה השלושים ושלוש לחיי. אלה לא מעט שנים, אף-על-פי שרבים יכנוני ילדה. מעולם לא סיימתי תואר או לימודי תעודה. אך אני חושבת על עצמי שאני בחורה מאוד-מאוד חכמה. נבונה. חדה. רגישה. מבחינה בפרטים שהרוב לא מבחין בהם. בעלת יכולת הסקת מסקנות טובה. אולי הייתי גאה אם החלק השיפוטי והביקורתי בי לא היה נותן לי כל רגע מכות על הראש. אני מאוד עצובה. ביום כיפור חברה שאלה אותי למה אני כל הזמן כועסת. השבתי: אני כועסת על שנולדתי. אני כועסת על שלא הצלחתי למות. אני כועסת על שלא עושים לי המתת חסד. לא ייאמן כמה לעולם קשה לקבל שבחורה סופר אינטליגנטית ומצודדת רוצה למות. ואני לא מצליחה להסביר. וד"ר קרון אומר שזה קשה להסביר.

לפני כמה חודשים ראיתי תכנית על בחורה בסביבות גיל ארבעים שעברה התעללות מינית קשה מאוד מצד דודה במשך המון-המון שנים. מגיל ארבע עד עשרים פלוס. ובכל פעם שמנסים לדבר איתה על מה היה שם מבחינת העובדות היא נכנסת למצב של דיסוציאציה והיא נראית ומתנהגת ומדברת כמו ילדה בת ארבע. אז הנפש, יש לה התנהלות משלה.

אני מרגישה עכשיו בודדה. אני לא נמצאת בשום מסגרת חברתית וגם אין לי הרבה חברים. ימים שלמים אני עם עצמי,

שכן אין לי עזר שכנגד, לא הורים, לא ילדים, לא משפחה כלל. יש לי מעט מאוד קשרים חברתיים. בימים האחרונים אני בבית של זוג חברים במושב. הם בחו"ל ושאלו אם אני מוכנה לשמור להם על הבית – והאמת שלא הכי התאים לי, אבל שמחתי שאני, מורן, סוף-סוף יכולה לעזור למישהו במשהו. טוב לי עם הדממה, אבל גם מוזר לא לראות נפש חיה אחרי ארבע שנים של מגורים בתל אביב עם עוד שני שותפים. זה קשה. אבל זה לא נורא. הבדידות איננה מחסור בקשרים. אני יכולה לבלות ימים שלמים עם עצמי ולא להרגיש בודדה לרגע. בדידות היא כשאת עוברת חוויות קשות וכואבות ואת לא יכולה לדבר עליהן עם הזולת כיוון שאין ביכולתו להבין. ובגלל חוסר ההבנה, עם כל הכוונות הטובות, התגובות שלהם רק מגדילות את הפצעים ואת מרגישה שלעולם אף אחד לא יבין. זה גורם לניכור גדול בינך וביני כל מי שלא יכול להבין. אני לא מאמינה בשיחות סרק. בדברים שמן הפה אל החוץ. הם לא מעניקים לי דבר, ההיפך. הם לוקחים, מכאיבים, מפחיתים ממשמעות החיים גם כשנראה שלא ניתן להפחית ממנה עוד.

הרחפים האבדניים שלי התחזקו, אבל כל-כך רציתי לא להיות במקום הזה. ד"ר קרון הציע שננסה טיפולי E.C.T – שוק חשמלי. העדפתי שלא להתאשפז, רציתי להחזיק מעמד באופן עצמאי. שלוש פעמים בשבוע נסעתי מתל אביב להוד השרון וחזרה – תוך החלפת כמה אוטובוסים בדרך, כדי לקבל את הטיפול.

יומן:

לפני יומיים, כשישבתי באוטובוס לרעננה בדרך לקליניקה של ד"ר קרון, סבלתי נורא. הייתה לי בחילה, כמו פעמים רבות, ובכל מקרה אני שונאת לנסוע באוטובוסים. ואז נזכרתי שגם למחרת אני צריכה לנסוע לרעננה. ושיום קודם נסעתי

להוד השרון. ושגם בחמישי אני צריכה לנסוע להוד השרון.
עברה בראשי המחשבה: כמו אנשים נורמליים. כל יום
נוסעת לאנשהו וחוזרת, באוטובוסים. זה מה יש. מספיק
להיות מפונקת.

רגע אחר-כך עברה בראשי מחשבה נוספת. ממש
כמו אנשים נורמליים. יום ראשון, טיפול חשמל. יום שני,
פסיכיאטר. יום שלישי, טיפול בהפרעות אכילה. יום חמישי,
טיפול חשמל.

כשהאוטובוס התקרב לתחנה שבה הייתי צריכה לרדת,
הלכתי לעמוד ליד הדלת. בחור שרצה לעבור אמר: "סליחה",
ונגע לי בגב. אמרתי לו: "שומעים את הסליחה שלך, אתה
לא צריך גם לגעת." "סליחה, אני מתנצל," ותוך כדי נגע לי
בכתף. "אתה שוב נוגע." ופתאום היה לי נדמה שכל הנוסעים
שמעו, ברור להם שעברתי תקיפה מינית.

כשהגעתי ליחידה (E.C.T), בשונה מתמיד, לא הייתי ידידותית
לסביבה. הרופאים דיברו איתי ולא הייתה לי אנרגיה לדבר.
אז אמרתי להם שלא ידברו איתי. כשהתעוררתי מההרדמה,
כיסיתי את כל הפרצוף שלי בשמיכה. אחת המטפלות אמרה
שהיא דואגת לי. אחר-כך היא שאלה מתי יש לי פגישה עם
ד"ר קרון. ואני, כיוון שאין שום תועלת בכך שהיא תדאג לי,
ולא שהאמנתי שיש מצב שפתאום לא ייתנו לי לצאת אבל
אף פעם אי-אפשר לדעת, פשוט הכרחתי את עצמי להיות
ידידותית. כלומר, לבשתי את הפסדה הזו שלי. ולמה אני לא
יכולה להרשות לעצמי לא ללבוש אותה?

זה טיפול קשוח – הזיכרון והאוריינטציה נפגעים. הראש כואב. היה
מאוד קשה לעשות את הדרך חזרה אחרי הטיפול. המצב שלי לא
השתפר והוחלט להפסיק לי את הטיפולים. רק אז הבנתי את המובן
מאליו – רק אני יכולה להתגבר על זה, בכוחות עצמי. אם מישהו או
משהו יכול לעזור, זה בנוסף. זו רק תמיכה. אבל תכל'ס, זו רק העבודה

שלי עם עצמי, דקה אחרי דקה.

נלחמתי קשות עד שהצלחתי להשתחרר מהגל הדיכאוני הזה. מאז ועד היום, מצבי הנפשי משתנה, אבל לא הייתה לי מאניה, לא היפו-מאניה ולא גל דיכאוני עצמתי. היו התקפים של דיכאון למשך כמה שבועות, אבל לא הייתה לי כוונה לפגוע בעצמי. היו פעמים שהדחפים האבדניים התחזקו ואז הייתי מתאשפזת לימים אחדים, פשוט כדי לסגור את עצמי שם עד שהדחפים מעט ירדו.

יומן:

יום אחד, אותו לא אשכח, אולי כן, מי יודע, אולי אם איאות לקבל שוב E.C.T, כשהייתי מאושפזת בשלוותה, בהיתי בחלון. קצות הענן זהרו. הייתי במצב טוב. כנראה טוב מדי. בכל אופן, בהיתי לי בחלון, וקצות הענן זהרו. וכשאני נפעמת ממראות כאלה, אני חושבת ומרגישה, שכן, שלחיה המכונה אדם, וגם ספציפית למורן, יש סיבה להיות פה, על פני הכדור. שאולי כן, זה נכון להיות פה. ולגמרי שכחתי מטקס יום הזיכרון שארגן ד"ר קרון. כשראיתי אותו הוא הזכיר לי, ביקש שאבוא. אמר שהוא עומד להקריא שיר של לאה גולדברג.

יצאתי מהמחלקה לכיוון החצר. האמת שלא הבנתי שאפשר להשתמש במאורע לטובתי. אני לא אוהבת ללכת לטקסים. ועוד פה, בכלל לא נראה לי. לראות את כל החולים, את הסגורים, הקשורים, או למשל אלה שכרגע הגיעו באמבולנס, בניידת משטרה או ברכב של שירות בתי הסוהר. אזוקים. מלווים באנשים לבושים מדים כחולים כהים. רבים מאותם אנשים שבאים לא מתוך בחירה, כך נדמה לי, מגיעים במצב מאוזן, מוסעים למחלקה, קשורים.

אחד המטופלים הציק לי, אמר לי שהוא רוצה לזיין אותי או משהו בסטייל הזה. הלכתי במסדרון לכיוון הקבלה. נתקלתי באחות. אמרתי לה.

"תשמרי ממנו מרחק, אני אומרת לך את זה כאילו היית הבת שלי. את יכולה לצאת עכשיו. הוא לא. צאי."
 ראיתי היכן מכונסים כולם. התמקמתי בין איה וגל, שני מטופלים שהתחברתי איתם. הם נראו נורמליים לגמרי, צעירים ממני בשנים ספורות.
 לקראת הצפירה נעמדו כולם. אנחנו, בשורה הראשונה, ישבנו על אבנים גדולות. איה ביקשה שאעזור לה לקום. היא הייתה עכשיו על קביים.
 התחיל הטקס. יזכור. ואז, כל השירים האלה, שמהללים את הלוחמים שנפלו. התחיל להיות לי קשה. רציתי סיגריה. קמתי והלכתי והתיישבתי מאחורי כולם וקצת במרחק. הצתתי סיגריה. הרגשתי את הקנאה גואה בי בפנים, בכל האנשים האלה, הנופלים, שכבר בגיל צעיר נפטרו מהחיים האלה. עשו זאת בשבילם. ולא רק שלא כועסים עליהם, מהללים את שמם. רואים בהם גיבורים. הלוואי שלי זה היה קורה.
 ד"ר קרוין הקריא את השיר "האמנם", ויש מי שמעדיף לקרוא לו "את תלכי בשדה". לאה גולדברג היא המשוררת שאני קוראת כשאני שואלת את עצמי שאלות מורכבות. היא עצמה לא נתנה שם לשיר. חתכתי משם לפני שהתחיל.

*

האִמְנָם עוֹד יְבֹאוּ יָמִים בְּסִלְיָהָ וּבְחֶסֶד,
 וְתִלְכִי בְשָׂדֶה, וְתִלְכִי בּוֹ פְּהֶלֶךְ הַתָּם,
 וּמִחֲשׂוֹף כַּף-רִגְלֶךְ יִלְטֹף בְּעֵלֵי הָאֶסְפֶּסֶת,
 אוּ שְׁלֵפֵי-שְׁבָלִים יִדְקְרוּךְ וְתִמְתַּק דְּקִירְתָם.

אוּ מָטָר יִשְׁיגֶךָ בְּעֶדֶת טְפוֹתָיו הַדּוֹפְקֶת
 עַל כְּתֻפֶיךָ, חֲזֵה, צְוֹאֲרֶךָ, וְרֹאשְׁךָ רֵעָנָן.
 וְתִלְכִי בְשָׂדֶה הַרְטֹב וְיִרְחֹב בְּךָ הַשֶּׁקֶט
 כְּאוֹר בְּשׁוּלֵי הָעָנָן.

וְנִשְׁמַתְךָ אֶת רִיחוֹ שֶׁל הַתְּלָם נְשׁוּם וְרָגַע,
וְרֵאִית אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּרֵאֵי-הַשְּׁלֹולִית הַזֹּהָב,
וּפְשׁוּטִים הַדְּבָרִים וְחַיִּים, וּמֵתָר בָּם לְנִגְעַ,
וּמֵתָר, וּמֵתָר לְאַהֲב.

אֶת תְּלִכֵי בִשְׁדָה. לְכַדְךָ. לֹא נִצְרַכְתָּ בְּלֵהֲט
הַשְּׁרָפוֹת, בְּדַרְכִים שֶׁסָּמְרוּ מֵאִמָּה וּמִדָּם.
וּבִישׁוּר-לֵבָב שׁוֹב תִּהְיִי עֲנוּה וְנִכְנַעַת
כְּאֶחָד הַדְּשָׁאִים, כְּאֶחָד הָאָדָם.

פרק שישה־עשר: שגרה

חזרתי למגשר לסמסטר ב' של שנה ב', לקורס אחד, שלוש שעות שבועיות. החברים והמורים שפתאום "נעלמתי" להם שמחו מאוד לקראתי. חוץ מזה התחלתי לעבוד בעבודה קטנה. רציתי שתהיה לי מחויבות, מצומצמת, כזו שאצליח להתמיד בה. הפכתי להיות דוגי ווקר. כל יום לקחתי לטיול שני כלבים מבתי שונים, בשעות הארוכות שבעליהם נמצאים בעבודה. היה לי קשה להחזיק רצועה עם הידיים שנפגעו באותו ניסיון, אבל מצאתי כלבים קטנים שיכולתי להסתדר איתם. ידעתי שכל צהריים הם יחכו לי, ושאם לא אבוא הם יהיו אומללים. ידעתי שהם יהיו שם – צוהלים לקראתי. התמדתי כעשרה חודשים.

יומן:

"מה את עושה?" או, "במה את עוסקת?" ואם אני גם לא לומדת, אז בכלל, לכי תני הסבר. אז לדעתי, אלה כולן שאלות חטטניות. או מדויק יותר, שיפוטיות. אבל האמת, אני לא חושבת שכל אותם אנשים ששואלים אותי את השאלות הללו הם חטטניים ושיפוטיים. לאכזבתי הרבה, הייתה פגישה עם ד"ר קרון – לפני כמה חודשים טובים – שבה דיברתי על יוחאי. היה ברור לד"ר קרון שיוחאי לומד איתי, כלומר, שיש לו שגרה שבועית מסוימת, ודאי לא דלילה, ועם זאת הוא שאל אותי מה הוא עושה או במה הוא עוסק, בכל מקרה, במשמעות של תעסוקה. האנשים האלה, אלה ששואלים את השאלות שציניתי, הם "נורמליים", במובן שהחיים שלהם נורמטיביים במידה שלא

גרמה להם לחשוב ולהיות רגישים דיים לכך שזו עשויה להיות שאלה שיפוטית.

כאבי הגב, האגן, הרגליים, כולם הלכו והחמירו. לא הצלחתי לעשות כמעט בכלל פעילות גופנית מעבר לעבודה, כאב לי נורא אפילו לשטוף כלים. צמצמתי את העבודה כך שאעבוד כשעה ביום.

יומן:

פקחתי את עיניי מוקדם. כאבי גב עזים היורדים עד לכפות הרגליים, פרק יד ימין ביקש להזכיר שגם הוא התרסק. אצטרך להיות חזקה כדי לא לתת לכאבים לשבור את רוחי לחלוטין. עליי לשאת את הכאב בגבורה, הלא אני היא זו שגרמתי לו באופן יזום. אז, אשמתי, לא כן?

בכאב אין הקלה. נחים בארון כמה כדורים שיכולים לסייע לי. ועניתי לעצמי שלא! הזלפתי מעט מים חמים על איברי הצועקים לנחמה, זכרתי לומר תודה על שיש לי את המים החמים הללו הזורמים משפופרת המקלחת. התנגבתי מול המראה הגדולה מדי, שהייתה פה עוד לפניי. הבטתי בגופי, בפניי. על אף מורת רוחי מכרס קטנה מבצבצת, חשבתי שיש שם גם דברים יפים. תווי פנים מחוטבים. צורת עין מעניינת. מבט נוקב. שדיים יפים.

צחצחתי שיניים. אכלתי תפוח ירוק.

יום שלם של מאבק ניצב לפניי. אני שומרת על תקווה. אני מוכרחה, גם אם היא נטולת יסוד סביר, גם אם היא מופרכת.

התחלתי לעבור בין אורתופדים, לנסות תרופות שונות, זריקות סטרואידים ושלל בדיקות. אף רופא לא היה מופתע מהכאבים שלי אבל גם לא ידע להצביע על הגורם להחמרה מלבד התנוונות של המקומות הפצועים. לא מצאו דרך להקל עליי.

פרק שבעה־עשר: התביעה

בגיל שלושים הגיעה לסיומה התביעה האזרחית שהגשתי בגיל עשרים וארבע. לאורך השנים דורי היה שב ומדבר על פשרה. אמר שסביר מאוד שאקבל פיצוי ושוזה ייקח פחות זמן. אבל אני חזרתי ואמרתי לו שאני לא רוצה פשרה. לא רוצה. אני רוצה להגיע לבית משפט ולעמוד מול אמי. זה המניע שלי. לא הכסף. אם אתה מבקש, אמרתי לו, אני מוכרחה להסכים, הרי אתה מממן אותי כרגע. דורי אמר שלא זה מה שמעניין אותי, יש לו מספיק כסף, כך או כך הוא לא רוצה שאחזיר. שלדעתו לי יהיה יותר קל כך. לא רציתי ולא הלכנו על פשרה.

תצהיר:

[עדותי הראשית בת.א. 2642/04 בביהמ"ש המחוזי בת"א]

"...אני יודעת שלהגיש תביעה כנגד אימא זהו מעשה חריג ולא מקובל. העניין הוא שההתנהגות של אימא שלי, שתעמוד סוף־סוף למבחן במסגרת תביעה זו, היא חריגה ונדירה עוד יותר. אימא שלי לא התנהגה כלפיי כאימא. היא בגדה בי בגידה נוראה שמנוגדת לאינסטינקט האימהי הבסיסי ביותר, שמשותף אף לחיות - להגן על הגור שלהן בחירוף נפש."

העדויות התנהלו בספטמבר 2011. הדיונים ארכו שלושה ימים מורכבים.

ביום הראשון היו עדויות מטעמי, היום השני הוקדש לעדויות מטעמם של אמי ואיציק, וביום השלישי הסיכומים. הייתי נוכחת בכל השעות

באולם. אמי לא הביטה בי פעם אחת. היא שיקרה והכחישה הכול. השופט, בערכאה של בית המשפט המחוזי (ערכאה שנייה) פסק כי אמי ובן זוגה, שניהם יחד וכל אחד לחוד, אחראים למלוא הנזק הנפשי ובהמשך הפיזי שנגרם לי, ושהקשר בין האירועים שבגינם נשפטו ובין הנזקים שנגרמו לי הוא סיבתי. הוא שיפה אותי בכל רכושם.

מתוך פסק הדין של השופט עמירם בנימיני:

"הארכתי בפירוט גרסאות הצדדים, על מנת להבהיר עד כמה מהימנה היא גרסת התובעת, למול גרסתם המופרכת של הנתבעים. עדותה של מ' הייתה כנה ללא דופי. לעתים לא קרובות נתקל בית המשפט בעדות כל-כך מהימנה של בעל דין, שהיא כנה עד כדי כאב – גם בנקודות שהן קשות ביותר עבורו. נותן אני אמון מלא וללא סייג בעדות התובעת, לכל פרטיה, מה גם שעדותה מתיישבת עם הודעותיה במשטרה ועם מכלול הראיות שפורטו לעיל – בעיקר עם הודאתו של י' במשטרה בעיקר המעשים המיוחסים לו ע"י התובעת. ניכר בדברי מ', הן במשטרה הן בתצהיר והן בבית המשפט, כי היא נזהרת לדייק עד מאוד בדבריה, ונמנעת מלהגזים או מלייחס לנתבעים דברים שאין היא בטוחה בהם. מ' הקפידה לדייק בדבריה, גם כאשר הדברים היו מאוד מכיכים מבחינתה ולא נוחים לגרסתה, והיה בהם כדי להמעיט מאחריותו של י' למעשים. מ' לא עשתה לעצמה הנחות. היא לא הסתירה במשטרה ובתצהיר את העובדה, אשר גורמת לה מאז לרגשות קשים של בושה ואשמה [...]"

זה היה תהליך מאוד חשוב וטוב בשבילי. אני שמחה עליו ולבי שלם עמו.

יומן:

אני לא רודפת בצע. היו שאמרו לי: "מצצת ממנה כל מה

שיכולת. " מטומטמים. לא עשיתי כלום בשביל הכסף. המניעים היו אחרים. אבל זהו הסעד היחיד שבו אני יכולה להתנחם. ולא, הוא לא מנחם. אלא שנכותי גדולה מכפי שיכולה הייתי לשער אז, וכן, אני זקוקה לכסף הזה. הייתי מעדיפה להיות מורן שלפני הפגיעה ושלא יהיה לי ההון הזה, ושלא יכאב לי בשורש כף היד כשאני כותבת ביומן שורות אלה. ברור, לא?

איני רוצה להרע לה. אבל כן, אני רוצה שיהיו לי אפשרויות כלכליות מעבר למינימום. למה לא? וכשהיא תמות, הן יגדלו. אז שתמות. אני רק מקווה שאם תזדקק בכוא היום לסעד שמשמעותו היא כלכלית, לא יצפו ממני למאום. שילכו להזדיין.

מרגע שהתחלתי להפנים את הסיפור שלי עם אימא שלי, בגיל חמש-עשרה, הרגשות שלי כלפיה היו אמביוולנטיים. אני מניחה שהאמביוולנטיות כלפיה היא בעצם סיפור חיי. סוגי רגשות כה סותרים, קורעים, שהרגשתי שחיי הם אבסורד.

לאורך השנים חסתי עליה, חשבתי שהיא אמללה אותי אבל גם חשבתי שהיא עצמה אישה אומללה. וזה כואב שאמי היא אישה אומללה. הרבה פעמים כשכן הייתי מדברת איתה זה היה מתוך רחמים. ריחמתי עליה, שהבת שלה ניתקה איתה קשר. ריחמתי עליה, על כך שזו הסיטואציה שהגיעה לחיות בה. כל הזמן הייתה בידה האפשרות לכל הפחות להפסיק לפגוע, אבל היא מעולם לא הייתה מסוגלת לבחור בה.

בתום התביעה, מיוזמתי, חתמנו על הסכם שעל פיו אני מתירה לה לגור בדירה שלה (הדירה שבה גדלתי) עד סוף חייה מבלי לשלם. הדירה עברה לבעלותי. אני עדיין מרחמת עליה ששולחן האוכל שעליו היא אוכלת עומד ליד החלון שממנו קפצתי. היא אף פעם לא התנצלה. כשהייתי נערה והגשתי את התלונה

הראשונה במשטרה, היא צעקה עליו בנוכחות העובדת הסוציאלית שאני מנסה להפריד בינה ובין איציק ועליו לדעת שלעולם לא אצליח. אמרה שלעולם לא תבקש סליחה. כמה ימים לפני שקפצתי מהחלון, היא באה לבקר אותי בבית החולים הפסיכיאטרי בבאר יעקב ואמרה לי שלעולם לא אשמע את מה שאני רוצה לשמוע. היא עמדה במילה שלה.

יומן:

כל הלילה, לפחות כך הרגשתי, חלמתי שאני גרה בבית של אימא שלי, והיא לא מתנהגת אליי יפה, ואין לי כסף לצאת ואני לא יודעת איך אי פעם יהיה לי, אני הרי אף פעם לא אצליח להשתכר ממש. ובכל פעם שהתעוררתי, חשתי הקלה כי "נזכרתי" שכבר יש לי בית משלי. ואני לא גרה איתה. ואני לא צריכה לשלם כל חודש שכירות. ושוב נרדמתי. ושוב חלמתי את אותו הדבר.

לאחר הזכייה בתביעה האזרחית, מצאתי את עצמי בפעם הראשונה בחיי הבוגרים כשיש לי כסף בשביל דברים שהם מעבר לצרכים הבסיסיים ביותר. היה חשוב לי להשתמש בכספים הללו בשביל לבנות את עצמי ואת העצמאות שלי. הדבר הראשון שעשיתי בכסף הזה היה לקנות מכונית ולחדש את רשיון הנהיגה שלי.

יומן:

אתמול הייתי במבחנים של משרד הבריאות. הרשיון שלי מותלה כבר שנים. כשנכנסתי, לא הייתה לי דרך לדעת שהאדם שיושב מולי הוא פסיכיאטר, באופן ודאי. הדבר הראשון שהוא אמר זה שהוא רואה שאולי אני צריכה לראות רופא עיניים. שהוא לא יודע. בכל אופן אמרתי משהו כמו: "אני לא יודעת מה אתה אמור לדעת ומה לא, אני לא יודעת מי אתה ומה תפקידך."

"אני פסיכיאטר. אני לא יודע למה את פה. אולי לך יש מושג?"

"הבאתי מכתב."

"ד"ר קרון, אני מכיר אותו. הוא בעצמו כתב את המכתב?"
"הוא המטפל הפרטי שלי."

וכיוון שהמכתב של ד"ר קרון הוא בעדי, מה שנקרא, הרגשתי די בטוחה בעצמי. אבל כשהוא שאל אם אין לי מחשבות אבדניות, נאלצתי לשקר, הרי למה לי לבוא למבחנים ולומר: "כן, יש לי מחשבות אבדניות", וכיוון שאני לא יודעת לשקר, לא יכולתי לעשות זאת בשוויון נפש. אז הכי פחות גרוע, נראָה לי לחייך. והוא שאל שאלות כמו האם אני וד"ר קרון מרוצים מהמצב וכו', אז פשוט, בין היתר, חייכתי. וכשהוא שוב ניסה לברר למה אני מחייכת, השתהיתי, והשבתי, שוב: "יש מקום לשיפור."

הוא אמר שהוא מניח שהם יאשרו לי. ויזמנו אותי עוד שנה כדי לברוק מה קורה עם הנהיגה. אמרתי שאני לא צריכה לבוא לכאן כדי שהם יעקבו אחרי הנהיגה שלי. הרי אם אתה נוהג בצורה לא סבירה, יש על כך תיעוד.
"אנחנו רוצים לראות אותך. מה יש? בחורה צעירה, רגליים טובות."

שתיקה.

חייכתי ויצאתי. לכי תיכנסי בפסיכיאטר שבו תלוי האישור שלך לרשיון נהיגה. מגעיל.

בהמשך רכשתי גם דירה קטנה עם נוף לים. לא עבדתי ולא למדתי. רק ניסיתי לדאוג לענייניי וגם זה סחט אותי מכאב.

פרק שמונה-עשר: כאב

יומן:

אני, ששכבתי מרותקת למיטה בין כרותי איברים שלעולם לא ישובו להתהלך. אני, שהייתי סגורה במחלקה עם אנשים שיהיו סגורים שם לעד. אני, שיצאתי משם, ולכאורה לא נראה שהייתי שם. אולי לכן קל לי יותר לראות. אולי לכן יש לי האומץ והאפשרות לראות. ולזכור.

היום הבנתי לראשונה את המשמעות של לגור ממש ליד הים. הים לא היה מאוד סוער, אבל אפשר היה לטבוע בו בקלות. בפעמיים שנכנסתי היה לי קשה לצאת. הרגשתי את הכוח הסמוי שלו, ופחדתי. ובמקביל חשבתי כמה קל לתת לו פשוט לסחוף אותי למעמקים.

נתתי לגלים לטפוח עליי לכיוון החוף ואז התחלתי ללכת. יצאתי סחוטת, החלפתי ליבש ונשכבתי על הלונגי. השמש הייתה לא יותר מחצי שעה לפני שקיעה (על סף היעלמות). שכבתי והבטתי בשמיים והכול התחיל לקבל גוון מהפנט. זו הייתה שקיעה מאחורי קבוצת עננים והשמיים היו ורודים כתומים. מעט מערבה למרכז הרקיע נראה חצי ירח. התבוננתי בו ארוכות. ממש יכולתי להבחין בתלת הממדיות שלו.

שכבתי וחשבתי שלו הייתי מעט פחות זהירה, לא הייתי חוזה בכל היופי הזה, שיש לו נוכחות חזקה המגיעה ללבו של כל אדם, אני בטוחה.

פעם, היה רק יופי כזה. היום, כדי להרגיש בעצמתו צריך

להתרחק. למה אנחנו מסתירים מעצמנו את האמת. זו היא האמת. השמיים. הירח. החול. הים. הלכתי לשטוף אבן שאספתי, כשהתרוממתי, והשמש הייתה כבר נמוכה מאוד, חטפתי פלאשבק: חוף הים בראשון לציון, אחי ואני, עטופים במגבות, סחוטים מהשתוללויות, אוכלים פיתה עם חביתה ומלפפון. עומדים, כך שהגלים נוגעים לא נוגעים בכפות רגלינו. והן שוקעות, ושוקעות. מיד התמלאו עיני דמעות. מיד חשבתי על אימא. שהיא הייתה גם טובה. וטיפלה בנו וכיפה איתנו ואיך אני גומלת לה?

יומן:

אני מה שמכונה "מאוד אבדנית". זה נוח, המושג "אבדנות", הוא מבטא את העניין במילה אחת. אבל בשבילי, הוא חלש מדי. "רוצה למות". זה מה שאני רוצה. בימים האחרונים, התחלתי לחשוב במלוא הרצינות איך מנהלים חיים בצורה הזאת. אין כל-כך מה להפסיד. מלנסות לטפל. יש מה להפסיד מלנסות להתאבד שוב ושוב. כי בפעם האחרונה, לפני יותר משלוש שנים, איבדתי המון. לא נותר לי אלא לחיות. ובינתיים, ונכון לעשור האחרון, ונכון לכעת, אני רוצה למות. אז איך מנהלים כך חיים?

אבל המשכתי לתפקד. למדתי להסתדר עם המצב. החיים לא נעצרו. היה גם כאב פיזי. זה חייב אותי לשכב יותר במיטה. הקפדתי לנוח, חילקתי את עבודות הבית למנות קטנות. היה לי קשה לדאוג לעצמי אבל חרקתי שיניים והצלחתי לחיות. נפגשתי עם חברים, קראתי, כתבתי, הלכתי הרבה לים, לטיפול, בחלק מהימים עדיין הצלחתי לעשות הליכה ושחייה. תרגלתי יוגה בקבוצה לנשים בהיריון וגם לבד בבית. לפעמים אחרי התרגול הרגשתי פחות כאב, לא תמיד זה הצליח,

אבל התמדתי. מבחינה נפשית הגעתי למצב הכי יציב זה שנים. היו לי אפיוזודות דיכאוניות והיו לי גם דחפים אברדניים. שכבתי במיטה עד שזה עבר. לא חשבתי שזו אופציה אמיתית לנסות שוב לשים לזה קץ, גם אם אני נורא רוצה.

יומן:

"אני אמצא דרך. אני אמצא דרך. אני אמצא דרך."
כך אני אומרת לעצמי ללא הרף. עשור שלם, ניתן לומר שכל חיי הבוגרים, רק רציתי למות. אבל הנחתי את הרצון בצד לעד.

לאחר ה"עשור שבו רק רציתי למות" ולאחר שהנחתי את הרצון הזה בצד, במשך שנתיים הרצון לא נתן לי מנוח, דחפים אימפולסיביים פחות ויותר תקפו אותי, גרמו לי לחוש זרמים בגוף, בעיקר בכפות הידיים. היום, נדיר שהמצב מגיע לידי כך.

אז נכון שאמש שוב הלכתי לישון מבלי לצחצח שיניים והסבל לא ידע גבולות ורק רציתי שייגמר ושלא יהיה מחר! שלא יהיה יותר! אך מתוך ידיעה שיהיה גם יהיה, אמרתי לעצמי, כמו הייתי אימא שלי, "מחר תתעוררי עם כוחות מחודשים."
שרה קופצת לי אל תוך הראש. אני שומעת אותה: "הכול כואב? נסי להרגיש משהו שלא כואב עכשיו." זה מדהים, אנחנו פשוט לא מרגישים את מה שלא כואב. ואז מיד התודעה שלי פונה אל בוהן רגל ימין. היא לא כואבת. וכשהתודעה משוטטת לי בין האיברים אני מבינה שהרבה מהם אינם כואבים. זהו, אני צריכה להתארגן, אני לא קוראת את מה שכתבתי ולא עושה הגהה.

לא נתתי מקום למוות, התמודדתי עם חוסר היציבות הנפשית, ובאופן טבעי נכנסו יותר חיים והיה לי גם טוב. שאפתי לחזור לעבוד, ללמוד ולעשות עוד אינסוף דברים. אפילו קטנים.

יומן:

לא נולדנו שווים. לי לא חסר כלום אבל במהלך שלושים השנים הראשונות של חיי נפגעתי ואחר־כך פגעתי בעצמי. ומאז אני נאבקת - נלחמת. אני חייבת למצוא ערך מוסף לכל זה. כי ערך החיים לבדו ממש לא מספק אותי. הייתי מעדיפה לא לחיות. אבל אני חיה. אני חייבת למצוא עוגן ממלא ומספק בתוך עצמי. נגזר עליי להמשיך. אם כך, אני לא מוותרת על צאצאים. אין טעם להמתין עוד. האמת, אני בטוחה שאני מבייצת בזה הרגע.

חלמתי להביא ילדים לעולם, אך הכאבים הלכו והחמירו. עכשיו, כשהייתה לי עצמאות כלכלית, יכולתי להוציא על עצמי כסף. התחלתי ללכת לטיפול פרטי אצל אוסתרופטית. התמדתי חצי שנה ותרגלתי בבית באדיקות, אך לא הרגשתי שזה עוזר.

במהלך שנת 2013 קבעתי תור במרפאת כאב כדי לבקש קנאביס רפואי. ד"ר קרון נתן את אישורו לעניין, אבל ברגע האחרון ביטלתי את התור. לא רציתי לחזור לעשן קנאביס. לא רציתי לקחת סיכון, חששתי שזה יערער את יציבותי הנפשית. מאז שהפסקתי לעשן ב־2009, אני אדוקה בעניין.

יומן:

הגעתי להכרה די ברורה, שאין זה מתפקידו של אדם ליטול את חייו שלו כמו ידיו. אין זה מתפקידו גם לבקש מאחר לעשות זאת למענו. ואין זה מתפקידו לבחור מתי זה יתרחש. וההבנה הזאת עמוקה. אסור לי יותר לנסות ליטול את חיי.

ההחמרה ההדרגתית נמשכה אבל הצלחתי לחיות, לעשות, לקוות - הכאבים לא פגעו בתפקוד שלי באופן משתק - לא הבנתי אז שיש מגמה בהחמרה. לא עלה על דעתי שלא אמצא דרך להקל על הכאבים. כנראה הייתי אופטימית.

יומן:

אמש שחררתי את עצמי משלוותה. הלכתי לשם כי הייתי באמוק של אבדנות. אבל אמוק. העדפתי לא לעשות שטויות. ברגע שיצאתי מהשער ראיתי בחור יפה, שידעתי שאני מכירה, ולא משם, לא משלוותה, ולרגע עברו בי בלבול ומבוכה, כי ידעתי שלא משם אני מכירה אותו וישר עבר לי בראש שאפשר לשקר. להגיד שבאתי לבקר חברה. אבל אז חשבתי – במה חטאתי שעליי להסתיר את מצבי? לא עשיתי רע לאף אחד. העולם הוא שעשה לי רע. וגם בלי להיכנס לזה, קשה, וזהו. מה יש להסתיר. מה יש להתבייש.

“את מורן ממנשר, מורן בורנשטיין?”

“וורנשטיין.”

“אל תיעלב, אני לא זוכרת את השם שלך.”

“לא נעלב. פשוט יש לי זיכרון יוצא דופן. אחיעם.”

“מה קורה איתך? אי-אפשר לשכוח אותך, את הסיפור שלך. היינו מדברים פה ושם. למדנו יחד אצל הגר ינאי. פתאום בשנה ב' נעלמת, בלי שום התראה, ואף אחד לא הבין לאן. העצמות בסדר?”

“האמת שממש לא. נעלמתי כי המצב שלי מאוד התדרדר. ועשיתי טיפולי חשמל, פה. אתה יודע מה זה טיפולי חשמל?”

“לא.”

“כמו בסרטים בערך, נותנים לך שוקים חשמליים לראש. מה אתה עושה כאן?”

“באתי לבקר את אח שלי. באיזה מחלקה היית?”

“טיפה במיון, שעה ב-ב' ואז שחררתי את עצמי. הייתי באמוק להתאבד אבל בסוף זה לא קרה.”

“אל תתאבדי. אח שלי ב-א'.”

“אה.”

“תחת השגחה.”

"מה יש לוי?"

"סכיזופרניה. כל פעם הוא מפסיק את התרופות, הוא מפחד שהן יעשו לו סכרת. גם כשהוא הולך עם הכלב שלו לווטרינר הוא לא נותן לכלב תרופות כי הוא מפחד שהן יזיקו. אז מה את עושה?"

"אני לא עובדת או לומדת מאז שעזבתי את מנשר."

"אז את קמה בבוקר, ואיך את מעבירה את היום?"

"לא נוח לי לענות על השאלה הזאת."

"אוקיי."

"אל תתאבדי. בואי נחליף מיילים. נתכתב קצת. אולי גם תחזרי לכתוב. אבל את כותבת ראשונה."

"לא, אתה כותב ראשון. אני יכולה לתת לך גם את הטלפון שלי אם ברור שאף אחד פה לא מתחיל עם אף אחת."

"מייל זה יותר נוח. החיים שלי עמוסים עכשיו בכל-כך הרבה דברים, שלדבר בטלפון זה יותר מסובך. יש לי יותר מדי בחורות."

"טוב, אז אתה בטוח לא צריך אותי."

"זה לא קשור, את נראית לי בחורה מדהימה. בסוף תבוא לך ההארה. אם צריך אז מהכיוון של הסבל."

"אני יודעת שאני מחייכת ונראית לך שמחה, אבל כמו שאמרה בחורה שהייתה איתי בחדר במיון, שוב ושוב ושוב היא הייתה אומרת: 'החיים שלי מרים, החיים שלי מרים'."

"אבל זה מה שיפה אצלך, שאת סובלת, אבל יודעת גם להיות שמחה. את תעשי בסוף את מה שאת רוצה."

חיבוק.

להתראות.

אני "לא עובדת" כי אני מטפלת בכל רגע נתון, ללא הפוגה,

בילדה שנפגעה וננטשה וחשקה שיניים כדי לשרוד והסתירה

ובלעה, ובינתיים הפצעים הזדהמו ועכשיו כבר לא זורם

בגופה דם אלא מוגלה וכל תנועה מכאיבה. מבחון זה אולי נראה שאני כל היום מאוננת, מה שנקרא. מהיכן שאני מביטה - אין לי רגע מנוחה.

בעשרה במרץ 2014 קמתי בבוקר עם כאבי גב, אגן ורגליים נוראיים שמאז למעשה לא עזבו אותי. שאלתי את עצמי איך לעזאזל אשרוד את היום הזה. הלכתי לשיעור יוגה ולחלוטין לא הצלחתי לתפקד. חשבתי שלמחרת, או בעוד יומיים-שלושה, זה יעבור. במחצית השנה שלאחר מכן, עדיין ניסיתי, בוקר-בוקר, לתרגל יוגה ולו בצורה העדינה ביותר. זה לא עזר. רק נהיה יותר ויותר בלתי אפשרי. המפרקים שלי כאבו והשרירים שלי היו קשויים. פתאום מצאתי את עצמי בחוסר יכולת להכין לעצמי אוכל, לשטוף כלים. אבל גם אז עדיין לא העליתי בדעתי שהכאבים הללו הם משהו קבוע. התחלתי לכתת רגליי בין כל מיני רופאים, אורתופדים ומומחי כאב.

יומן:

אתמול עשו לי זריקות תחת שיקוף ואלחוש מקומי עם חומר ניגוד אל תוך מפרק הֶעֶצֶה וְהַפֶּסֶל באגן. זה מוכרח לעזור. בבקשה. אני לא מסוגלת להמשיך לחיות עם הכאבים הללו. ד"ר קרון אומר: "מוכרחים לעזור לך, אי-אפשר להשאיר אותך ככה," - אבל מה זה ומי הם אלה שלא יכולים להשאיר אותי כך? אותי פשוט זרקו לפה, אפילו בלי תיבה. ובכל זאת אני צפה, אבל לא מעבר לזה. ודי, כך עברו מחצית החיים, אני לא רוצה עוד רק לצוף - זה לא שאני צפה בסכבה - אני צפה בייסורים. אני חייבת לעשות הכול כדי לעזור לעצמי. סחרור ההוצאות הכלכליות אליהן נכנסתי בחודשים האחרונים לא יכול להימשך לעד. עד לפני שנתיים - לא היה לי גרוש על התחת. היום, כשהקצתי, הייתה לי מועקה גדולה בחזה שאומרת - הנושא הזה לא יכול להישאר ללא התייחסות.

פעולות יומיומיות נהיו לי קשות מאוד. דברים כמו לצחצח שיניים, לשבת על אסלה, להביא את המזלג מהצלחת לפה, לנקות ולקלח את עצמי. כעת, כשאני כותבת את המילים האלה, אני קרובה לנקודה שבה לא אהיה מסוגלת לדאוג לענייני ההיגיינה שלי. מפעולות פשוטות בלבד הכאב מתעצם, ובעיקר צד ימין שלי הופך להיות יותר ויותר נוקשה, עד שלפעמים אני מתקשה לבצע תנועה. ד"ר צור, האורתופד שניתח אותי אחרי הקפיצה, הציע לעשות ניתוח חוזר להוצאת הברגים. הוא לא נשמע מאוד אופטימי לגבי היכולת של זה לעזור, אבל גם לא היו לו, ולא לאף רופא אחר, רעיונות אופרטיביים אחרים, אז החלטתי ללכת על זה. הרגשתי שכבר אין לי מה להפסיד.

יומן:

אתמול הייתי אצל ד"ר צור בבית חולים תל השומר. שאלתי אם יש לו הצעות. "כדור נגד כאבים". הבהרתי כי אין לי כל טענה, הרי אמרנו שלא ברור אם הניתוח יעזור, ואם אין לו הצעה אני מבקשת מכתב שיכיל את ההיסטוריה, האבחנה, הפרוגנוזה. הוא חיך ואמר שמכתבים לא יעזרו לנו. הוא מתייחס אליי כאדם, ללא שמץ זלזול או התנשאות. יש רופאים שברגע שהם מבינים שקפצתי מהחלון מפסיקים להתייחס אליי כאל אדם "שלם" שניתן לשוחח איתו. אם בא איתי מישהו, הם עוברים לדבר איתו. ד"ר צור לא עושה את זה. אני לא יודעת אם הוא קלט למה אני כל-כך לוחצת על המכתב, אבל קשה לי להאמין שזה לא עבר במוחו. אני חושבת שהוא היה מבואס מזה שהוא לא יכול לעזור. בסוף הוא לא נתן לי את המכתב שרציתי, ואני לא לחצתי. הוא אמר שנעשה MRI נוסף, כעת כשהברזלים אינם, אם כי הוא לא מאמין שיהיה שם ממצא שיחדש. אמרתי שעייפתי מבריקות ומניסיונות ומרופאים, אבל אשתף פעולה עם מה שיציע.

אחרי שחזרתי מתל השומר כאב לי נורא. שכבתי בתנוחה הקבועה. הראש היה תחוב מתחת לשמיכה. היה מואר. ראיתי שתי זרועות מונחות, הולכות ומתרחקות זו מזו. וברוח הזוה היו מוטלות ירכיים, זו על זו. בין ברך ימין לשמאל חצצה כרית נוספת. הרגליים כאבו אימים והרגשתי שלא אוכל להזיז אותן עוד לעולם, ודאי לא לשאת עליהן אותי. אז עכשיו אני צריכה לטפל ב-MRI. ולהמשיך לטפל בעצמי. ולצאת מהיכן שאני נמצאת. ולהיות חזקה. אני לא יודעת מה אתם חושבים עליי. אני בחורה קשוחה. היה לי פה סיבוב קשה.

מאז הופעת הכאבים, כיוון שאיבדתי יכולת לדאוג לכך בעצמי, לקחתי עוברת שדואגת לצורכי הבית: ניקיון, בישול, קניות. על אף שיש לי מכונית, נאלצתי להפסיק לנהוג. נהיה לי קשה להחזיק את ההגה יציב, לסובב את הצוואר כדי להסתכל במראה. נהייתי תלויה לחלוטין באחרים.

פרק תשעה־עשר: דיגניטס

יומן:

אתמול הייתי אצל קרון. בתגובה לאמירה שלי, אמר: "אני נחרד למחשבה שככה... לא בתור פסיכיאטר." "אני יודעת," השבתי. "כי אני יודעת. ולא יודעת. לא יודעת להשלים את המילים של בתור מה. חבל שלא שתקתי פשוט. אני יודעת שהוא נחרד. בחצי השעה הראשונה, עד שאמר את המשפט הזה לפחות, הוא נראה קטן כל־כך בכיסאו, מכווץ."

אחרי שהניתוח הוכח ככישלון מוחלט וראיתי שהכאבים רק הולכים ומתגברים, חזרתי לחשוב על המוות כאפשרות הטובה לי ביותר, אלא שהפעם המחשבות היו שונות. זה לא היה דחף אבדני אימפולסיבי, היה ברור לי שהפעם אני חייבת לעשות את זה "כמו שצריך". שאני חייבת להצליח. שמעתי על הארגון השווייצרי דיגניטס, שעוזר לאנשים במצבים קשים לשים סוף לחייהם, והחלטתי שזה יהיה נתיב המילוט האחרון שלי.

יומן:

לפני הכניסה למעלית עמד עמית. "יאאלה, בואי לסיכוב עם מוקה." עמית תמיד עושה עליי רושם של טיפוס מפוקפק, אבל מי אני שאתנשא, אני, שחיי הם מוות גדול ובדידות. הנה הוצעה לי מיני הרפתקה, ספונטנית, אז קדימה, איפה ההתלבטות.

דיברנו על כל מיני דברים, כשאמרתי שכבר שנה וחצי לא עשיתי סקס, זה הכי הרג אותנו.

“אז מה, ויתרת על החיים?”

בעניין הזה החיים ויתרו עליי. ומה הם בכלל החיים? היקום נתן לי הכול ובו בזמן גרם לכך שהעניין הזה לא היה מיועד להיות ממומש מלכתחילה. לא אצור חיים. לא ייווצרו בתוכי חיים. לא יהיו לי צאצאים. אז עכשיו ככה ללכת? בלי שום תוצר משלושים וחמש השנים האלה, בלי שום חותם?

כדי לקבל את שירותם של דיגניטס, צריך להירשם בארגון. כתבתי להם מכתב וצירפתי את דמי החברות. רוב ה"מטופלים" שלהם חולים סופניים, אבל הם מוכנים לעזור גם לאנשים הנופלים תחת קטגוריה של "סובלים סבל בלתי נסבל" – unbearable pain. ידעתי שכדי לעמוד בקריטריונים הנוקשים שלהם, אצטרך לכסות את עצמי מכל הכיוונים. יצאתי לדרך במלאכה הסיזיפית של המצאת כל המסמכים הדרושים.

יומן:

אני מחכה למכתב של ד"ר צור, שאיני יודעת מה ייכתב בו, אבל אולי אחר-כך לא אצטרך יותר אף רופא. יש סיכוי כזה. ולצערי, לא תאמינו כמה דברים, אפילו ממש קטנים, הייתי רוצה להצליח לעשות לפני שאני נפרדת מהעולם. חשבתי בימים האחרונים מעט על חיי הסקס שלי. או אולי מות הסקס שלי. אני כועסת על הפסיכיאטרים האלה. לפני שבלעתי את הכדורים שלהם, מה שבטוח הייתי מגיעה לאורגזמה. עם הכדורים זה הפסיק. איזה שש שנים לא גמרתי. גם כמעט לא ניסיתי. הפסיכיאטרית הראשונה שהייתי אצלה בחיים, אני אפילו לא זוכרת את שמה, אחרי שכבר לקחתי כמה חודשים את הכדורים, שאלה אותי אם יש לי קשיים לגמור. רק אז הבנתי סוף-סוף למה כבר כמה חודשים אני לא מצליחה לגמור. הייתי אז בת עשרים. עכשיו אני בת שלושים וחמש. אז עוד באתי

במגע מיני, בין אם נהניתי ממנו ובין אם לא, עוד עשיתי סקס עם כמה בחורים, מעט, אבל בסוף חדלתי. גדי. למה גדי פתאום עולה לי בראש. זה הזוי. הוא בטח לא זוכר אותי.

יומן:

מחר אנסה לתפוס את ד"ר צור. אני חושבת שהדבר הכי חשוב בשביל שדיגניטס יסכימו לטפל בבקשה שלי, זו פרוגנוזה חסרת תוחלת לגבי מצבי, מפיו.

אין הקלה בכאבים. כואב לי. קשה לי להחליט שזהו, אני מסיימת אחת ולתמיד. לא אוכל לבנות סיפור קוהרנטי. להערכתך, לא אצליח אפילו לסדר את כל כתביי. שאלתי את יוחאי אם יהיה מוכן לעשות זאת. הוא הגיב בבהלה. בהלה מזה שאמות. הוא שאל איך קרון מגיב לזה. סיפרתי שהוא "נחרד למחשבה". החיים שלי בתשעת החודשים האחרונים, בכל שנייה ושנייה, הם ייסורים גופניים נוראיים. וזה מה שבאמת מחריד.

אסדר מתוך קבציי את המעט שאצליח ואדאג שלפחות זה יפורסם. לכל הפחות אשאיר קלסר על השולחן ובקשה מסודרת.

עכשיו אני כמעט לא יוצאת מהבית. עד לפני כמה חודשים הקפדתי לעשות הליכה קצרה, לפחות חמש דקות אחת ליום-יומיים. בעברי עסקתי תמיד ורבות בספורט. חשוב לי להזיז את הגוף לפחות מעט, להזרים את הדם, לעורר בו מעט חיות. לראות שמיים. בחודשים האחרונים לצערי קשה לי מאוד ללכת ודי נדיר שאני יוצאת את דלת ביתי.

ד"ר קרון,

אני לא יודעת. תגיד מה אתה חושב. לאור השיחה שהייתה לנו הבוקר ולאור כל הדיאלוג בינינו לפחות מאז אחרי הניתוח.

אני לא רוצה שתזיז אותי מדיגניטס. זה מה שאני הולכת לעשות. ניסיון להזיז אותי מזה משמעותו מאבק בי. אין לי כוח להיות במאבק איתך. אתה יכול לעזור לי בלהיות שם, ללוות. או שאולי אתה באמת לא יכול.

אז אגיד, שאני מרגישה שזה לא פייר לעזוב אותי ככה, ככה, כשקשה לי לצאת מהמיטה ואני בכאבים נונסטופ. אבל זה בסדר. העולם לא פייר. אני בהחלט יכולה לקבל ולהבין שאתה לא מסוגל שלא להיאבק בי עד הדקה האחרונה לפני שאבלע את הרעל. זה גומר אותי מכאב, אבל נראה לי בלתי אפשרי לעשות עכשיו חיתוך לקשר הזה איתך. אז מה, זהו? אתה רוצה להגיד משהו? אתה רוצה לעשות את זה מסודר? כי אם זה זהו, אז עדיף שכבר זהו ודי, כי זה גם ככה מכאיב לי מספיק. לא צריך גם שנדבר.

מורן,

אני לא נאבק בך.

אני גם לא מוכן להשלים ולקבל ייאוש וחוסר אונים. אני מבין שזה משתלט עלייך אבל אני לא חושב שזה נכון להצדיק את זה.

את רוצה שאקבל אותך כפי שאת. זה מובן, ובמידה רבה אף הוגן. אבל יש בך חלקים שעדיין נמשכים לפתרונות של הרס עצמי ואותם קשה מאוד לקבל.

אני לא מנסה לשנות אותך, אבל הייתי רוצה להשפיע עלייך. אני מתרשם שאת רוצה משהו אחר. שאת רוצה את הנוכחות שלי כעד לכיליוןך. רק אדם מנוכר היה יכול לשאת זאת בשוויון נפש.

ד"ר קרון,

הרצון למות עקב הכאבים נבחן שוב ושוב לאורך חודשים,

וכך החלטתי. לא מתאים לי לחיות עם כאבים כאלה. זה לא דְּמָה. אני לא חושבת שמשככי כאבים יעשו את זה נסבל מספיק וזה גם לא פתרון לחיים שלמים מבחינתי. זה לא רק כאבים. מתנוון לי. מבחינתך, גם אם אהיה כאובה ומרותקת לכיסא גלגלים זו הרי לא סיבה למות, נכון? בפועל אתה נאבק בי. לא אכפת לי איזה שם אתה נותן לזה. בכוונתי לקנות את הלידיקה, כמו שאתה מציע. לא יודעת איך אני אצליח. אבל תדע גם, אני משתפת אותך, כי אני מכירה את עצמי, שאם היא תגרום לי סבל גדול ולא תספק הקלה ולא אסתגל אליה, אני אהיה במצב פחות ופחות ופחות טוב. לא חייב שוויון נפש. תמצא לך את הדרך שלך. אם אתה קורא לזה להטיף לי – אז לא, אל תטיף, אני לא רוצה את זה. אני לא רוצה ככה. וזו זכותי. אז רק שתדע לך. שאני לא אחיה כשאני כזו חלשלושה. לא רוצה. כן, יש אינסוף דברים מעניינים ומרתקים בחיים וזה לא שהם לא מושכים אותי גם ואתה יודע את זה. הסכמתי לחיות עם הפציעה. עכשיו זה מסתבך וד"ר צור לא היחיד מבין הרופאים שבדקו אותי שהרגיש את החולשה בעצמות. לפחות אף אחד מהרופאים שהייתי אצלם לא פקפק בכך שכואב לי. זה לא מובן מאליו עבורי.

לא רציתי שמישהו יחיה איתי. פיזית זה כמעט בלתי אפשרי לי לשרוד בלי עזרה, אבל נפשית, אני רוצה להישאר עצמאית. אני רוצה שחיי הפרטיים יישארו שלי. הפרטיות שלי מאוד חשובה לי מבחינה מנטלית ואני מתאמצת לשרוד כך. זה חשוב לי מאוד. הסבל בלתי פוסק, ומייצר גם קשיים ותסכולים נפשיים. לצערי הרב אני כבר לא רואה דרך להמשיך ולחיות עם הכאבים. אלה חיים שלא ראויים לחיותם. המצב הולך ומחמיר ואני מפחדת מהרגע שבו לא אקום עוד מהמיטה, גם לא לשירותים. אני מייחלת למותי. כל רגע שאני חיה הוא סבל אין קץ, סבל מיותר.

יומן:

תמיד הלכתי עם האמת שלי, אפילו אם הייתה מורכבת להבנה. "ניצחתי" איתה שוב ושוב במלחמות הבודדות שנלחמתי. אני צריכה לזכור שאני צודקת. אני מקווה שהם יאשרו לי, ואם לא, יכול להיות שאהיה חסרת כוחות ופשוט אגש להיכן שהרכבות נוסעות מהר. זה נורא מפחיד. ביום שישי לפני שבועיים, כשהלכתי לבדוק, עברה רכבת שהרעידה את המסילה. זה היה מצמרר.

יומן:

לא השארתי דבר מאחוריי. אני כבר לא מדברת על צאצאים, אני מדברת בעיקר על דבר אחד. כבר לא אצליח לפרסם טקסטים בהוצאת ספרים "נחשבת" ואפילו לא בהוצאה עצמאית - אז לפחות דבר אחד אני רוצה - ליצור תיקייה מסודרת, בה ערוכים כל הקבצים שלדעתי חשוב שמישהו יקרא בהם - זה ייתן לי הרבה, גם אם כבר לא אהיה בין החיים, וכולי תקווה שזה ייתן משהו גם להם. כעת יותר מכול - המשימה הזאת, מבחינת הגוף הפיזי, נראית כלא אפשרית - וכעת יותר מכול, עליי לדבוק בה עד שתגיע לסיומה. לפחות את זה אני חייבת להצליח לעשות לפני מותי. היום ה־01/09/2014, לקראת חצות - "יום הולדתו ה־70 של אבי שסיים את חייו בטרם מלאו לו ארבעים ושבע - אני מתחילה לקחת את המשימה הזאת כמשימה של חיי. המשימה תושלם כל עוד נשמתי באפי, זו המשימה הקדושה של מורן.

מאז שאני זוכרת את עצמי השתמשתי בגוף. השקעתי בו. חיזקתי אותו. נהניתי שהוא חזק ואני יכולה לעשות הכול, לטפס על הרים, לשחות מאה בריכות ברצף. נהניתי מהדרך ונהניתי בסוף, מהסיפוק. זהו. הגוף שלי גמור. אני לא יכולה להשתמש בו והוא גם נראה אחרת. הוא כל-כך התנוון שזה נורא לי לחוות את זה. אני רוצה כבר לא לחוות את זה.

בחצי השנה הראשונה חיפשתי פתרון והקלה מבלי לנוח, עד שהבנתי שאולי אין. שהגוף הזה נהרס בעמוד השרדה וזה המחיר. הבנתי שזה תהליך שהתחיל מזמן, רק לא ראיתי שלשם זה הולך. אדם זקוק לאופטימיות ותקווה כדי להמשיך ולא ליפול. ואני הרי נפלתי שוב ושוב. והנה, זו רק אינדיקציה בשבילי כמה באמת מצבי הנפשי היה טוב, טוב מדי, עד כדי כך שהאמת נסתרה מעיניי. וכשכאב לי, אמרתי לעצמי שקפצתי וזה המחיר, אמצא דרך להתמודד. מסתבר שלא. הגוף שלי לא יכול לשמש אותי ובנוסף לכול הוא נטל, כי אין ביכולתי להמשיך לקיים אותו.

אני כל הזמן חוזרת ושואלת ובודקת עם עצמי אם יש דרך אחרת. אני לא רוצה למות. עשיתי כבר דרך כדי לא לרצות למות. בתחושה שלי אבדן החיים שלי הוא אכזרי. הייתי רוצה לחיות. אבל אני לא יכולה. אלה החיים שלי, אז אני מחליטה.

חשוב להבדיל בין משאלת מוות הנובעת מהפרעה נפשית לבין החלטה עצמאית, שלמה ועקבית. הייתי אבדנית פעמים רבות בחיי. וכן, ניסיתי להתאבד כמה פעמים. נסיבות חיי היו לא קלות וכתוצאה מכך התפתחו אצלי בעיות נפשיות קשות. שנים רבות חייתי בצלן. בהמשך, למדתי לקבל אותן ולחיות איתן. השתקמתי, לפחות ברמה מסוימת. בעבר, המצוקה הנפשית שלי גרמה לי לרצות לשים סוף לחיי, וניסיונות ההתאבדות שלי היו אימפולסיביים.

לא כך הפעם. כשהכאבים הקשים פרצו, לא עלה בדעתי כי לא אמצא פתרון כלשהו כדי להקל עליהם ולשפר את המצב הגופני. עשיתי כל שביכולתי כדי למצוא את הגורם להחמרה האקוטית. וכשלא הצלחתי בכך וגם הרופאים לא, חיפשתי כל טיפול או תרופה שפשוט יקלו וישככו את הכאבים. אחרי חודשים רבים של חיפושים וניסיונות, אחרי שמיציתי כל אפשרות שהציעו הרופאים, ואחרי שניסיתי אפשרויות רבות בתחום הרפואה המשלימה, הבנתי שאצטרך לחיות עם הכאבים האלה לתמיד. היה לי ברור שזה לא בא בחשבון בכלל. אף-על-פי-כן, שקלתי רבות ובכובד ראש האם אוכל להמשיך ולחיות במצב הדברים הנוכחי. כבר גמרתי אומר שלא, אך השתהית,

שהרי לא מדובר בהחלטה קלה. חיי אינם חיים עם הכאבים הללו. החלטתי, לאחר מחשבה רבה, שאיני מעוניינת בהם והאופציה הטובה ביותר היא לסיימם. לסיימם בדרך בטוחה ומכובדת. לכן, אני מבקשת לעבור התאבדות בסיוע.

הרבה פעמים בשנתיים האחרונות, כשאני שוכבת במיטה, רעבה ולא מסוגלת לקום כדי לאכול, יש לי פלשבקים לימים שאחרי הקפיצה, לתקופה בבית החולים השיקומי לווינשטיין. שם לא יכולתי אפילו לקחת מים לבד וכדי לשתות הייתי צריכה שמישהו יקרב קש לשפתיי. אז הייתה מגמת השתפרות. עכשיו יש מגמת החמרה. גופי לא יכול עוד לשרת אותי. הוא כבר לא יכול להיות שם עבורי והוא מייסר אותי שנייה אחרי שנייה, משום כך החלטתי שצריך לסיים. לא היה לי די מהיופי בחיים, הטעם לא תם, אך די לי לכאוב.

פרק עשרים: פרק אחרון

יומן:

שלום. אני מרגישה נורא. אני מקווה נורא שיוחאי יעבד את כתביי למשהו. משהו. מוותרת על דרישה מסוימת. ואם לא הוא אז אחר. לי, ככל הנראה, כבר לא יהיה זמן לפתוח כל קובץ ולהחליט מה מתאים, שמישהו אחר יפתח. יש בטח המון קבצים שאין שום סיבה שמישהו אחר יפתח, כי הם לא ייתנו לו כלום חוץ מפרטים מאוד אישיים ואינטימיים שאולי הייתי מעדיפה שלא יידע.

עדיין, חשוב לי מאוד להמשיך לכתוב כל קובץ כאילו אף לא אחד יפתח אותו. כאילו הוא רק רק שלי ואף אחד לעולם לא יראה אותו אם לא ארשה. אין לי דרך אחרת לכתוב. זה מין ניגוד, אני רוצה לעשות מהקבצים האלה איזושהי יצירה שלמה שראוי לקוראה. אבל אני רוצה שכתובתי "הבתולית", הראשונית, כתיבה מתוך תחושות, מחשבות, הרהורים, אני רוצה להשאיר אותה זכה. אני רוצה להמשיך לכתוב ביני לביני. אני לא רוצה ללבוש פסדה.

האפשרויות שלי לתנועות הן מוגבלות. קשה להסביר. כל תנועה מוסיפה כאב והתקשחות והתכווצות ותקיעות. האפשרות להחזיק את הגוף שלי במנח ישיבה מוגבלת. ודאי להחזיק את הכתפיים ולהקיש עליכן, אותיות. כדי להחזיק מעמד, הבנתי שעליי לפעול בכל יום למען קירוב היעד שלי. "accompanied suicide", זה היעד. אין דרך אחרת. אני היא היחידה היכולה לנהל את חיי. אם לא –

אשכב מסריחה ומסוממת בבית שאינו ראוי למגורי אדם. זה כך או כך. אני בקושי יוצאת החוצה. אין לי אוויר. הייתי מעדיפה להיות ציידת-לקטת ולא מורן וורנשטיין שנולדה במאה העשרים. הייתי מעדיפה לא להיוולד. אני רוצה לקחת כדורים וללכת לישון. כואב לי. רע לי בנשמה. אני חייבת לטפל ככל יכולתי בכל שכבה ושכבה בפירמידת הצרכים של מורן, אבל אין לי יכולת פיזית. מכוח חוקי הפיזיקה זה בלתי אפשרי. אלא שמורן חייבת לעשות זאת, אחרת אומללותה תגבר והיא לא תצליח להגיע ליעד.

אני מורן. אני בן אדם ככל אדם ויש דברים המייחדים אותי, והייתה בי תשוקה ולהט וסקרנות לעשות הכול מהכול. והיא עדיין כאן, התשוקה. והיא מכאיבה. והיא מרפת ידיים, כי אי-אפשר.

ב-4 בפברואר, לפני עשרים וארבעה ימים, פתחתי קובץ. אני צריכה לכתוב מכתב אישי לדיגניטס.

יומן:

ויתרתי על הכתיבה כבר מזמן.
לא כי לא היה לי צורך, לא כי לא היה לי מה לכתוב.
אלא כי גופי כה דואב שאין בי משאבים יותר לכלום. רק לזחילה אטית, והלוואי שאצליח, לרוץ מהר אל האבדון.
לפני שבע שנים וחצי הרסתי אותו, את הגוף, אך עד לפני שנה היה אפשר לחיות בקרבו. לא עוד.
אז רציתי למות. לא מתתי, אבל נפצעתי קשה.
השתקמתי במידת מה מהפציעות. האמת, מהר וטוב.
חייתי מאז שבע וחצי שנים קשות, אך נלחמתי יום-יום להרגיש טוב יותר.
לפני שנה הגוף שלי התחיל להתפרק במידה כזאת שאני כואבת אימים בלי הפסק. אז די.

אני מאושפזת בשלוותה מיום שישי. היום יום שלישי.
אתמול שלחתי אס.אם.אס לד"ר קרוץ, להלן:
אני בוכה; אני נורא נורא עצובה שקשה לי ללכת;
קשה לי שזה המצב; שאלה פני הדברים; שנלקחה ממני
האופציה לבחור בין חיים או מוות. כשקפצתי לא הייתה בי
אמביוולנטיות. מאז דברים השתנו. עובדה שאני בוכה שוב
ושוב מזה שכוונתי לסיים את חיי.

אני מתה מפחד שבדיגניטס יסרכו. להערכתך, ל-case שלי
יש סיכוי "טוב" אצלם.
אבל כשרופא שלהם "יבדוק אותי", יביט בי, החזות הכללית
שלי עשויה להכשיל אותי. וזה יהיה הגרוע מכול. כי שוב
אצטרך לנסות למות לבד. ברור שאין טעם כרגע להרהר בזה.
ברור שפשוט צריך לנסות ואם... אז.

זה קורע את לבי ברמות שאני לא יודעת לתת להן ביטוי בכתיבה.

העצב לא מבוקר בשום צורה ואני לא יכולה להכילן, אני הופכת
להיות אברנית. ואז אני צריכה השגחה. לכן אני פה. אבל אין לי
ברירה, אני חייבת לאסוף כוחות ולצאת. הכאבים קשים, כאן או
בבית. זה כנראה לא ישנה היכן אהיה, כל עוד אהיה.
אבל כאן יש כמה "יתרונות": השגחה, אני רואה אנשים
ומתקשרת איתם.

יש איתי בחדר אישה בת שישים ושבע שמבחינות מסוימות
נראית מבוגרת יותר. בקיצור, היא נראית זקנה. יש לה
פרקינסון. 98% מהזמן היא נראית נורא אומללה וחסרת
אונים. היא כל הזמן מבקשת עזרה, גם בדברים שהיא כן
יכולה לעשות לבד. אני מספרת את זה בלי שום שיפוט. אין
בי שיפוטיות על כך. היא באמת מסכנה. זה באמת עצוב.
היא אומרת לי שקשה לה, היא לא לגמרי בסדר בראש, אני

לא יודעת בדיוק מה הבעיה. אבל מטיפ טיפת ההיכרות שלי עמה, אני מתבוננת, ואני רואה אישה שיש לשער כי חיה את חייה. הביאה לעולם חמישה ילדים. עבדה בהוראה. ועכשיו, זה לקראת הסוף.

היא הולכת כפופה ולאט, וזה נראה לי סביר ומתקבל על הדעת. לא נראה לי סביר ומתקבל על הדעת שאני אחיה במצב גופני רע שככל הנראה לא ילך וישתפר. בטח רק ילך ויחמיר, איכשהו, עם כל הפציעות הקשות, שתכל'ס לא נרפאו. וכל ה"שינויים הניווניים" הללו, לא נראה לי שצפוי להם עתיד מזהיר.

היום בבוקר אמרתי לשכנתי בחדר: "את אוהבת אותי קצת, נכון?"
והיא ענתה: "למה קצת?"

מהן המצוקות שגוברות בבית לעומת פה? שקשה לי לדאוג לעצמי. שקשה לי להתמודד עם הכול. שאני בוודדה מדי. לו רק הייתי רואה חברים, נגיד פעמיים בשבוע, כל פעם שעתיים וחצי, זה היה עולם אחר. לו היה מישהו ששואל אותי אחת לעשרה ימים, מורן, למה את זקוקה, והיה עוזר לי שהדברים יטופלו. קניות, טסט לרכב, ללכת להוציא שערות ברגליים, מה שלא יהיה. בשילוב המצב הגופני והנפשי, אני לא יכולה עוד לעשות הכול לבד. אני צריכה תקשורת פנים מול פנים עם אנשים שאוהבים אותי.

יומן:

יוחאי היה כאן ביום שני ואמר שהוא חושב שאוכל למצוא דרך לחיות עם הכאבים, הוא אמר גם, "אוקיי, את כנראה אף פעם לא תהיי לגמרי בריאה." זה הכה בי עכשיו, זכרתי את זה כל הזמן, אבל עכשיו זה נתן לי מכה, כשיצאתי לעשות הליכה קצרה כדי להזיז קצת את הגוף.

אני לא רוצה להיות מישהי שלא תהיה שוב בריאה. אני סובלת מכאבים עזים בכל רגע שאני ערה. סליחה, או לא סליחה, אבל אני לא רוצה ככה. זה נתן לי מכה והתחלתי לבכות. טיפה, כי הייתי בחוץ.

ולך, ארון יוחאי, יש מושג מה זה לא להיות בריא עוד? לבלות את כל חייך בקושי עצום לצחצח את שיניך ולשטוף את פניך? אני, אתה יודע, נולדתי לאב שכבר היה חולה במחלה אוטואימונית קשה וגדלתי כשהוא הולך וגווע מול עיניי במשך שנים-עשרה שנה. אבל לא היה לי שמץ של שמץ של מושג. גם כשראיתי אותו יושב על שפת האמבט ומקיא, גם כשבשנתיים האחרונות לחייו הוא היה מכוסה פצעים פתוחים ולכלך את המצעים והכרית בדם.

אלה החיים שאתה מאחל לי על פני האפשרות to get out?

To: DIGNITAS,
P.O Box 17, 8127 Forch, Switzerland

Date: 09/08/2015

Dear Dignitas,

My name is Moran Vorenshtein, thirty five years old, unmarried and with no children. I am requesting assisted suicide from Dignitas [..]

יומן:

כעת, אחרי ששלחתי באופן רשמי את הבקשה ל-assisted suicide, בתקווה ובנהייה, הדבר נותן תוקף ברור לכך שישנם דברים שאם לא אעשה היום, לא יהיו קיימים לעולם: תודה גדולה לכבוד השופט עמירם בנימיני.

שלושה ימים נכחנו, הוא ואני, באותו חלל של אולם בית המשפט, בין בריות נוספות. הוא השופט. אני התובעת. החוויה שהוענקה לי בשלושה ימים אלה, חלקו של השופט בדנימיקה שהתרחשה שם בין תצופת הנוכחים, ובסיכומם בכתב, הייתה גדולה וטובה. זכורה לי, כך נרמה לי, המימיקה של עמירם בנימיני, או בעיקר הדרך שבה פירשתי אותה, אשר קיבלה חיזוק מאוחר יותר בכתובים. אולי אצליח להעביר לו את תודתי. לכל הפחות, הבעתי אותה בכתב והשחלתי לבקבוק.

יומן:

אז התחלתי לעבור על כתביי. נתקלתי בדברים שכתבתי על ד"ר קרון ורצייתי שישמע אותם. חשבתי שמה שכתוב שם יעשה לו טוב. התקשרתי אליו. הוא לא ענה. בזמן שנכנסתי למייל כדי לשלוח לו הוא חזר אליי. ושוחחנו. ובסוף הקראתי לו רק מעט. ואז הייתה שתיקה, והייתה לי תחושה שהצד השני מעבר לקו מצוי בקושי. אז עשיתי "פו" חזק על השפופרת, כמו שאני עושה לבעלי חיים כשאני רוצה לעורר אותם להגיב. זה לא עזר. חיכיתי שתי שניות ושאלתי, "אתה שם?" וגם שאלתי אם להמשיך לקרוא. התשובה הייתה לא. ואז, אחרי עוד איזה עשר או חמש עשרה שניות ארוכות, ד"ר קרון אמר: "זה הביא אותי לידי דמעות." וידאתי שהוא זוכר שאני דבקה ברעיון למות עקב המצב הפיזי שלי. זה לא עזר, הוא אמר שהוא נכשל. שהוא לא הצליח לגרום לי לרצות לחיות מספיק. אחרי השיחה חשתי אימה. עבר בי רעד - כאילו פתאום הבנתי שמה שאני הולכת לעשות הוא דבר נורא. אבל זה הכי פחות נורא מבין האפשרויות הקיימות. ד"ר קרון, סליחה שככה יצא.

יומן:

ניסיתי לא מעט לחפש את אלוהים. זה קורה כשאני שוכבת שעות במיטה, מתפתלת מכאבים ותוהה. לפני העידן הנורא הזה שפקד את גופי, לא האמנתי שיש משהו מעבר. כמו איש מדע טוב, חשבתי שברגע שמפסיקים החיים, ואין עוד ייצור, העברה וקליטה של חומרים, אין כלום. היום הרגשתי המעבר. ללא ספק. הוא השתרש שם חזק. יש משהו שאולי לא ימות עם גופי.

התקלחתי, אחרי יומיים. התיישבתי במרפסת, מה שנמנע ממני כבר איזה שבוע – הים, אני רואה אותו נרגע מהסערה. בסמוך לחוף צבעו הטורקיז משתנה לירוק-חום. סוף-סוף יש שמש והים לא שחור, הוא מנצל את השמש ותופס לו את הגוון המהמם הזה.

והכול בסדר. באמת. השיער שלי אסוף בפקעת למעלה. הייתי יפה מאוד במראה. הבוקר התעוררתי ובמחשבתי ניקר משפט: "היום אני מנקה את הנשמה שלי; היום אני מנקה את הנשמה שלי." לראשונה בחיי, מבלי שניסיתי, לפחות לא ביודעין, חשתי אותה. היא נמצאת, הנשמה. היא קיימת. בתוכי היא מעונה, אבל אני חושבת שהיא תוכל לפרוח במקום אחר. אם לא יפגעו בה יותר מדי.

והבוקר קיבלתי. כמעט יומיים לפני. לרוב הווסת מגיעה כמה שעות לפני, גג שתיים-עשרה, עד כדי כך זה כמו שעון, ומדהים איך הגוף פה לא מוותר, הוא ממשיך, כן, אפשרי להוציא אדם חדש ממערכת הרבייה הזאת – אבל לגנים של מורן לא יהיה המשך.

אלוהים, אנא ממך, מי שאתה, מה שאת, אני מחפשת מהיכן לשאוב השראה ויודעת שאסור אסור לי לנסות לחפש

זאת באנשים. זה מקור למפלה. לא אמרתי לא לתקשר עם אנשים, לא לשתף, לא לשוחח, רק לא לקוות שמשם תבוא ישועה כלשהי. כי לא תבוא. רק מתוכי. אבל איפה לחפש בתוכי. הכול בכאוס ובכאב. עדיף כבר לפנות לאלוהים מאשר לדמות אנושית ספציפית. כי אלוהים שוכן פה איפשהו, וגם בתוכי. ואני צריכה להתחבר אליו. אין כל דרך אחרת. מזור, הנח לי למצוא אותך. בוא אליי. כואב לי לשבת פה על הכיסא במרפסת.

יומן:

ימים שלמים איני מחליפה מילה עם אדם. לא שומעת את קולי. שבועות. אחת לארבעה ימים במקרה הטוב שיחה קצרה. ריקה מתוכן. איני רואה פנים של חברים. של אוהבים. רק זרים. ביניהם "זרים מופרים", עובדים במקום. כבר יממה וחצי שהמצב קצת פחות גרוע ואני בבהלה מוחלטת – אז אני עומדת למות או ממשיכה לחיות? אחד הפחדים: איך אחזור להיות חברה של חבריי. יושבת במרפסת, שומעת קולות של אחרים, צחוק צווחני שוב ושוב עולה מרחוק. האם שוב יחפוץ עולמי עולם של אחר?

יומן:

שכבתי במיטה ודמיינתי את הזמן אחרי שאבלע את כוס הברביטורט. חשוב שיהיה לידי מישהו אהוב. חשוב שאראה פנים אהובות ואוהבות לפני שאני נרדמת. מאז שקמתי היום, וזה היה מזמן כי הקצתי בשלוש בלילה – שוב ושוב עולה בי חיזיון פני הקרובים לי סביב קברי. לא נעים לי מהם בכלל. אמי לא שם, פתאום אני קולטת. קבר אבן פשוט מן הפשוט, וקומץ חבריי ועוד כל מיני אנשים שאכפת להם ממני עומדים שם והבעת פניהם – לכל אחד הבעה שונה. אבל כולם יודעים שזה מה שרציתי.

העצב הוא על עצמם. ועל חיי, אלה אשר היו, שאבדו – אבל על מותי אין כל סיבה להיות עצובים. סוף כל סוף זה בא על סיומו.

יומן:

חלום: אימא ואני נוסעים לבקר את אבא. עכשיו. בגיל הזה. הוא בעצם לא מת, הוא חי באיזשהו מוסד – הוא מאוד חולה כבר הרבה שנים ולכן הוא שם. זה היה לגמרי הוא. אחד לאחד. אותו הקול, החלש מפאת מחלה, אותן כפות ידיים, כפות הידיים הרחבות.

באיזשהו שלב אימא ואחי יוצאים מהחדר ואני נשארת רק איתך, אבא. אני מספרת לך על מה שאיזיק עשה לי ועל איך אימא הגיבה. אני יושבת על המיטה שלך, אתה מכוסה שמיכת צמר חומה מחוספסת, ישנה, קצת מגעילה. באיזשהו שלב אני מגלה שאני לא לובשת כל חלק עליון, אתה לא אומר על כך כלום. ואז אני בלי חלק תחתון – עירומה לגמרי. אתה לא מודע לכך כי אני קצת מכוסה בשמיכה. אתה שוכב במיטה ואני יושבת בינך ובין הקיר. באיזשהו שלב אני יוצאת מהמיטה ולובשת תחתונים ואתה אומר לי, בכעס: "היי, מה את עושה בלי תחתונים? מה את חושבת, שגם פה יהיה מה שהיה לך עם איזיק?!" אתה מאוד כועס ואני מבקשת סליחה ושלא תכעס, אני מבקשת סליחה בקול של ילדה ואתה כועס עליי שאני מתנהגת כמו ילדה קטנה. אני מבקשת הרבה סליחה ועומדת עם הגב אליך ומתלבשת לחלוטין ואפילו שמה חזייה כדי להיות בסדר ממש.

אני יוצאת מהחדר ויורדת למטה. אני מפחדת שלא אדע איך לחזור אליך. אני יודעת שאני צריכה להגיע לקומה הרביעית. כשאני חוזרת לקומה, מסתבר לי שפגעת בעצמך. אני חושבת שאתה הולך למות, ואימא אומרת שרק פצעת את עצמך אבל טיפלו בכך.

אנחנו דופקים בדלת ואתה משיב "לא", ואני אומרת: "אבא זו אני" ואתה מסכים שאיכנס אבל אז אתה רואה את אימא ואומר: "מה את עושה פה?" בנימה המבהירה שאינך מעוניין לראות אותה יותר. אני אומרת לאימא שסיפרתי לאבא על איציק. אז היא אומרת שסיפרתי לו רק חלק, לא סיפרתי לו שאני ביקשתי, שהתחננתי, שרצייתי. אתה מעיף אותה החוצה. ואז שואל אותי בקול חמור: "מה את רוצה?" בנימה של, "טוב, מה את רוצה? גם אותך אני לא צריך פה", ואני אומרת שחשבתי שמעכשיו אוכל לבקר אותך לפעמים, אולי נקבע יום בשבוע, יש לי מכונית עכשיו ואני יכולה לבוא מתי שאני רוצה. מתעוררת.

הקשר עם אמי נותק בשנת 2007. לא דיברנו מזה עשור וכבר לא נדבר שוב לעולם.

יש מעט מאוד אנשים שחזקים דיים לתת ולתמוך ולהיות שם לצד בחורה שעייפה לחלוטין מן החיים. רוב רובכם מפחדים כשאתם שומעים שקפצתי מהחלון, שחתכתי את הוורידים. הרבה חברים טובים שהיו לי התרחקו. אף פעם לא כעסתי עליהם. תמיד הבנתי כמה זה מעייף להיות חבר של היצורה המדוכאה הזאת, שפשוט אי-אפשר לעזור לה וזה כל-כך מתסכל כי היא "כזו חכמה ויפה ומוכשרת..." ובמקום היא שוב ושוב מנסה להרוג את עצמה, שוב כוזה עצמה, שוב מאושפזת, אבל פתאום אני קצת כועסת - אני יודעת, אי-אפשר להיות חבר אם פתאום לא מרגישים את זה יותר בלב, אבל עכשיו, כשאני מנסה להעביר לציבור את החשיבות של תמיכה מתמדת, לא פוסקת, לא מתעייפת, מאמינה, מיידית, בקרבנות החיים - אני פתאום חשה כעס.

הלכתי לרופאת משפחה חדשה. היא העבירה את הכרטיס המגנטי, ואז, צמצמה עיניה, התחילה לקרוא שם את הרשימה. ואז, באה השאלה הקבועה: "מה זה, הייתה לך תאונה?" מכיוון שמראש היא לא נראתה לי כמי שכדאי לדבר איתה בדרך של רמזים מברחים, אמרתי ביובש: "קפצתי מקומה רביעית." מרגע זה ואילך היא לא הביטה לי בעיניים. גם לא שאלה שאלות.

אז כשאתם מתנהגים כך, דעו לכם שבלי להתכוון אתם מתייחסים בביטול מחריד, כאילו לא קיימים אנשים שמנסים להרוג את עצמם. כשאתם שואלים אותי מה קרה לי ברגל, ואני עונה פשוט את האמת, ששרפתי את עצמי עם מצית, אז זה בסדר אם זה מזעזע או מעציב, אבל אלה מכם שמסתכלים עליי מוזר, דעו שאתם בורים או פחדנים או אולי שניהם גם יחד. ואל תתרחקו. אני אנושית כמותכם. רק פגעו בי יותר. גם לכם זה יכול היה לקרות. גם לבתכם זה עשוי לקרות. לנכדתכם. לבת אחותכם.

ילדה שנפגעה בתוך ביתה, אולי אם תאספו אותה מיד לבית אחר ותיתנו לה את כל כל מה שלו היא זקוקה, תצליח אולי לחמוק מן הגיהנום שאני חיה בו. הפחד, הבורות והרתיעה שלכם הולכים ומעמיקים את הנזקים, ואז אתם בשוק כשאתם שומעים שנערה בת ארבע־עשרה התאבדה. "בלי סיבה". אספו את שכמותי אל לבכם. לא פעם. לא שלוש. תמיד. עד הסוף. כי הכאב שלי ילך איתי עד הסוף. ואתם, אל תפחדו.

מורן וורנשטיין

1980-2017

אחרית דבר

בשנה האחרונה לחייה, מורן הפסיקה לכתוב. היא הקדישה את כל כולה לתהליך שסופו במותה. את הספר המובא כאן ליקטתי וערכתי מתוך אלפי עמודי יומן שהשאירה אחריה, וזאת על פי בקשתה המפורשת שאוציא את סיפורה לעולם. במקרים מסוימים שיניתי שמות ופרטים מזהים כדי להגן על פרטיותם של המעורבים, אבל הסיפור אמיתי לגמרי. אמיתי מדי.

סיפורה של מורן רווי בקושי ובטרגדיה, אבל אני הכרתי אותה באחת התקופות היפות בחייה. היא הייתה בת עשרים ותשע, ושנינו בדיוק התחלנו ללמוד במכללה לאמנות מנשר. היא גרה אז בדירת שותפים בתל אביב, היה לה חדר קטן משלה. היא הייתה בסוף תהליך שיקום ארוך ואינטנסיבי מהפציעות הרבות שספגה בעקבות הקפיצה שלה. כמפגש ראשוני לא היה ניתן לנחש מה עבר עליה רק שנה וחצי קודם. מורן הלכה והתנועעה רגיל לחלוטין, היא הייתה יפה, ספורטיבית, וקומתה גבוהה. כמה פעמים הצטרפתי להליכות הליליות שלה שבהן הייתה חוצה את רחוב דיזנגוף לכל אורכו הלוך וחזור – בקצב מהיר. חייכנית וחברותית, מורן השתלבה בקלות בהווי המכללה. תלמידה "רגילה".

מצד שני היא גם מעולם לא ניסתה להסתיר דבר. תמיד הייתה כנה וישירה. חסרת גינונים, חסרת טקט, פתוחה לגמרי לגבי עברה. אני נמשך לתכונת האופי הזאת של כנות בלתי מתפשרת, אולי משום שלי עצמי חסר לפעמים האומץ. כמעט מיד נהיינו חברים, מורן ואני.

מורן הייתה מוכשרת כשר, מלאת ביטחון עצמי, היא מיד התבלטה ככוכבת. היה לה קול ייחודי ולחבריה לכיתה לא היה ספק שתצליח להגשים את עצמה כאמנית וככותבת, לטקסטים שבהם שיתפה אותנו היה אפקט מטלטל.

אבל הזמנים הטובים לא האריכו ימים. לקראת תחילת השנה השנייה ללימודינו מצבה הנפשי הידרדר. בעצת המטפלים שלה היא עברה טיפול בשוק חשמלי (עליו היא כותבת גם ביומנה). היא נטשה את הלימודים אבל החברות בינינו הייתה חזקה מספיק ונשארנו בקשר. מדי פעם, כשהרגישה שמתגבר בה ה"צורך", מורן הייתה מאשפזת את עצמה בבית חולים פסיכיאטרי עד חלוף הסערה, כשזה היה קורה הייתי משתדל לבקר אותה. באותם ביקורים עלה תמיד נושא המוות. היא הייתה מדברת על כמה היא רוצה כבר למות ומפליגה בפנטזיות ותיאורים מפורטים על הדרך שבה תתאבד. אבל בסוף תמיד סיכמה ואמרה שהיא יודעת שלא תעשה את זה. שהסיכון בעוד ניסיון כושל לא שווה את הנזק. בתשובה למבטים המודאגים שלי הייתה מנסה להרגיע אותי ואומרת שעצם העובדה שאשפזה את עצמה, כאמצעי זהירות, אמורה לעודד אותי.

יום אחד הייתי בצפון באימון מילואים עם המחלקה שלי. עמדנו לגלוש לתוך מחילה עמוקה בבטן האדמה, לכושים במסכות גז וביגוד מגן מלא, כדי לתרגל עבודה בסביבת גזים רעילים. בדיוק העברתי תדריך בטיחות אחרון כשהטלפון צלצל. הצצתי בצג וראיתי שהשיחה ממורן. יש משהו מלחיץ בלא לענות למורן, אז ביקשתי מסמל המחלקה שלי שימשיך את התדריך במקומי והלכתי הצידה כדי לדבר איתה.

נסערת, מורן ניגשה ישר לעניין ללא גינוני נימוסין: "רציתי לבקש ממך משהו", היא פתחה. "אני רוצה שתבטיח לי שלאחר מותי תפרסם את כתביי." זה היה רגע שלעולם לא אשכח. מבלבל, מפחיד ומחמיא בו זמנית. פעמוני אזהרה מחרישי אוזניים צלצלו במוחי והדופק שלי עלה בפתאומיות. דמיינתי את מורן יושבת לבד בדירה, על השולחן מולה מונחת קערה מלאה כדורים ולצדם כוס מים גדולה. בקיצור

- פחדתי שמדובר בשיחת פרידה. בלי לחשוב הרבה קטעתי אותה ואמרתי לה שאני מסרב, שזה לא משהו שאני יכול להתחייב אליו ככה בספונטניות ושנחנו צריכים להיפגש ולדבר. לדבר הרבה. לאחר כמה ניסיונות שכנוע, היא ניתקה את השיחה - מאוכזבת. החזרתי את הטלפון לכיס ונשמתי עמוק. ידעתי שאעשה את כל שביכולתי כדי לממש את בקשתה וקיוויתי בכל לבי שלא אדרש לכך.

בהמשך נפגשנו ובאמת דיברנו בלי סוף על אותה בקשה. בהתחלה ניסיתי לשכנע אותה שנעשה זאת יחד. אני אעזור לה למצוא מו"ל מקצועי ואם תרצה אתן גם יד בעריכה. אפילו שכנעתי אותה לפנות לכמה סופרים וכותבים שהעריכה כדי לקבל מהם הכוונה. באותם ימים כבר החלו אצלה הכאבים החזקים שחשה כתוצאה מהפציעות הישנות. אחת הרופאות סברה שאלה כאבים מסוג אחר וכינתה אותם - מניפסטציה פיזית של דיכאון נפשי. מורן דחתה סברה זו מכול וכול. מורן קיוותה שמדובר בכאבים חולפים. היא הלכה לרופאים מומחים, למטפלים הוליסטיים, תרגלה פילאטיס ופולדנקרייז, הצטרפה לקבוצת יוגה של נשים בהיריון. בעצת אורתופד היא עברה ניתוח להסרת ברגים שנותרו בעמוד השדרה שלה - מזכרת מאותה קפיצה מהקומה הרביעית של דירת ילדותה. אבל לאחר שיקום מהניתוח, משהרגישה שהכאבים לא רק שלא חלפו אלא אף החמירו, התעצמה בה הנחישות לסיים את חייה. היא החליטה שהפעם תעשה זאת באופן מסודר. היא פנתה לדיגניסט - ארגון שווייצרי שמגדיר את עצמו כ"ארגון הנלחם באופן מיליטני למען זכותו האחרונה של האדם: הזכות למות בכבוד". הארגון מציע לחולים סופניים ולאנשים שסובלים מנכות או מכאב בלתי נסבל סיוע בסיום חייהם באופן מבוקר. קבלת הסיוע כרוכה בתהליך ארוך ומורכב הכולל המצאת אישורים משפטיים ורפואיים, הגשת מסמכים ופגישות אישיות.

מורן הייתה אדם כותב, לאורך כל חייה הקפידה על כתיבה כמעט יומיומית, ברשותי תיעוד של כתיבתה מאז גיל שתיים־עשרה. בשנה האחרונה לחייה חדלה לכתוב כמעט לגמרי ומיקדה את כל התשומות והאנרגיה שלה בתהליך של דיגניסט. מעבר לדברים שמורן הייתה

חייבת לעשות כדי לקדם את בקשתה, לרוב שכבה במיטה והייתה עם עצמה. לצורך ניקיונות, סידורים וסיוע פיזי בבית היא שכרה את שירותיה של בחורה צעירה, גילי הנאור, שעזרה לה בכל מה שלא יכלה לעשות לבד. בחודשיה האחרונים, המחויבויות של גילי ללימודים גברה ונופר ינקלביץ החליפה אותה בתפקיד הקשה – הגיעה לדירתה של מורן כמעט כל יום כדי לבשל, לשטוף ולסרק. שתיהן טיפלו בה במסירות והתמודדו בסבלנות רבה עם מצבי הרוח הלא פשוטים של מורן באותה תקופה.

מורן הייתה אדם אהוב בצורה בלתי רגילה. אני לא מיוחד בכך שהתמגנתי אליה. אבל היא הייתה יכולה להיות גם קשה – להתנתק מאנשים באחת כשהרגישה פגועה, או סתם כשלא התאים לה.

לאורך השנים התקבצו סביב מורן דמויות שונות שהיא עוררה בהן חמלה, אהבה ואמפתיה. המון אנשים טובים שאספו אותה לכיתם ואל לבם. אבל מורן לא הצליחה להתמלא מהנתינה העצומה שהקיפה אותה. כמה מאותם אנשים טובים הוזכרו ביומניה של מורן, על אחרים היא אפילו לא כתבה. בקריאה בדיעבד, קשה שלא להתרשם מעד כמה מורן הייתה מרוכזת בעצמה.

האנשים הטובים בחייה של מורן – אני לא רוצה לציין שמות, יש יותר מדי, אני מפחד להחסיר, כמה מהם ביקשו ששמם לא יוזכר. בכל זאת חשוב לי לעצור לרגע ולהוקיר את כל האנשים רחבי הלב שניסו לעזור למורן לאורך הדרך, הם עשו זאת מתוך אהבה ואמונה גדולה. רבים מהם המשיכו וממשיכים לסייע לנפגעות ונפגעים.

מורן הייתה נדיבה וטובת לב, אבל כמו שאמרה לי אין ספור פעמים – החיים לימדו אותה לא לסמוך על אף אחד. הנאמנות שלה הייתה קודם כול כלפי עצמה. משהחליטה שהיא הולכת במסלול של דיגניטיס עד הסוף, רבים מחבריה התקשו לקבל את זה. כל מי שלא התיישר עם התכנית, נחתך. בין ה"נחתכים" היו הרבה אנשים טובים, חלקם מלאכים ממש.

באשר אליי – החלטתי, לאחר לבטים, לתמוך בה ולעזור לה לממש

את רצונה. מהנחישות שלה הבנתי שהתכנית תמומש איתי או בלעדיו, וידעתי שאם אמשיך לנסות לשכנע אותה לשנות כיוון היא פשוט תפסיק לדבר איתי. הרגשתי שהתנגדות במקרה הזה תהיה כמו נטישה. רציתי שלפחות בסוף תרגיש כמה שפחות לכבד.

גילי הנאור ואני ליווינו את מורן לשווייץ פעמיים. בביקור הראשון, בתחילת הסתיו, המדינה הייתה ירוקה ונעימה. הגענו לסדרת פגישות מקדימות שבהן, בין היתר, מורן הייתה צריכה לעבור אבחון פסיכיאטרי מטעם הארגון. מעבר ללו"ז ההכרחי, מורן לא רצתה לעשות כלום. סיור במפעל שוקולד, טלסקופ על פסגה מושלגת, טירות עתיקות ומסעדות פונדו לא עניינו אותה. בין הפגישות שנקבעו לה היינו פשוט נוסעים, מעבירים שעות על גבי שעות בכבישים קטנים שחיברו בין כפרים. בוהים בשדות, ביערות ובאגמים החולפים על פנינו.

הקליניקה של הפסיכיאטרית השווייצרית הייתה ממוקמת בקומה השנייה של מרכז מסחרי קטן בפאתי ברן. מורן לא הייתה מסוגלת לעלות במדרגות ומכיוון שלא הייתה בבניין מעלית, הזמנו משקאות קלים והצטופפנו סביב שולחן פלסטיק צהוב בפיצה למטה ברחוב – מורן, הרופאה, נציג דיגניטס ואני. בסוף אותה שיחה מורן קיבלה "אור ירוק" ונקבע לה תאריך למפגש שני ואחרון – 16 בינואר, 2017. מורן קרנה מאושר.

כעבור ארבעה חודשים, כשנחתנו בציריך בפעם השנייה, שווייץ כבר לא הייתה ירוקה – היא הייתה לבנה לגמרי. סופות שלגים פקדו את אירופה. בחודשים שחלפו מאז הביקור הקודם שלנו, מורן רותה מאוד והתקשתה ללכת בכוחות עצמה. שאלתי בשבילה כיסא גלגלים מיד שרה, ומדי פעם הייתי לוקח אותה לטיולים קצרים סביב ביתה, אבל היא שנאה את הכיסא, הוא הזכיר לה את אביה בימי מחלתו האחרונים והיא דרשה שיאוחסן מחוץ לבית. הכיסא הזה ליווה אותנו גם בשווייץ. בביקור השני, למרות מצבה הפיזי הגרוע, מצב רוחה היה מרומם. שכרנו מכונית גרמנית טובה, עם מערכת הנעה מלאה

ומושבים מחוממים. כמו בביקור הראשון, בילינו שעות על הכביש. אותם כפרים, שדות ואגמים נעטפו בפתיתי שלג וקרח. מדי פעם מורן הייתה מבחינה בעוף דורס בשמיים ומציינת את שמו. הגוף שלה כבר היה גמור, אבל העיניים היו חדות. הקלטתי כל רגע מהנסיעה האחרונה הזאת, וכשחזרתי להאזין לאותם רגעים, הופתעתי לגלות עד כמה השיחות שלנו היו רגילות. רכילויות, שיחות על עיצוב בתים, קשקושים חסרי משמעות של חברים בטיוול.

בבוקר יומה האחרון, אחרי קפה הפוך ועוגת גבינה עם אוכמניות – זו הייתה בקשתה לסעודה האחרונה – יצאנו לדרך. רגע לפני שהגענו ויצאנו מהמכונית ורגע לפני שכיביתי את מכשיר ההקלטה, שאלתי את מורן אם יש עוד משהו שחשוב לה להגיד. מילים אחרונות.

“איך לי מה לומר. הבנת?” מורן השיבה, “אני מוכנה.”
לרוב, כשהייתי דוחף את מורן בכיסא הגלגלים, הייתי צריך להקפיד על תנועות עדינות, עגולות, כדי לא להכאיב לה. אבל כשהיא ראתה את הביתן הכחול המפורסם של דיגניטס, היא פקדה עליי “רוץ! אני רוצה שתרוץ!” האצתי, תוך כדי שאני מתזז פתיתי שלג לצדדים.

את פנינו קיבלה אחות כסופת שיער בעלת עיני תכלת רכות וטובות. היא הסבירה למורן את התהליך ועזרה לה לשכב על מיטת בית חולים רחבה מכוסה בסדינים ורודים. על הקירות מסביב היו תלויים ציורי שמן של נופים פסטורליים, והחלון הגדול מול המיטה השקיף אל גינת זן מושלגת שבה זרם נחל אל אגם מלאכותי קפוא למחצה. מורן הכינה פלייליסט במיוחד לאירוע. הנחתי רמקול קטן על השידה לחצתי פליי, וקולה של ג'ניס ג'ופלין מילא את החדר –

Tomorrow never happens, man

It's all the same fucking day

האחות הביאה למורן כוסית עם נוזל שקוף המכיל תרופה נוגדת בחילה, ואז, כמה דקות לאחר מכן, כוסית עם נוזל אדמדם – מנה קטלנית של סם ההרדמה פנטוברביטול.

שלוש פעמים שאלה אותה האחות, "האם את בטוחה שאת רוצה למות היום?"

לא היה צל של היסוס בקולה של מורן.

החלפנו מילים אחרונות – מבחינתה של מורן, זה היה בעיקר מתוך נימוס. היא, כאמור, הייתה מוכנה. המשקה היה מר, אבל היא הייתה מחויכת ושלווה. אחרי כמה דקות מורן נרדמה, ומתה מוות – שבניגוד לחייה – היה לחלוטין בלי כאב.

מביתן המוות הפסטורלי מיהרתי לשדה התעופה. רציתי לעוף משם. בדרך קיבלתי קנס על מהירות מופרזת. הסתובבתי לכד בטרמינל עם כיסא גלגלים ריק שעוד הייתי צריך להחזיר ליד שרה ולב כבד מצער.

אין לי ספק שמורן הייתה אוהבת את השם "סוף טוב", שנתתי לספרה. היא לא ראתה בעצמה דמות טרגית המובלת כנגד רצונה אל סוף אכזר ובלתי נמנע, אלא אישה אמיצה שהחליטה לדבר על מה שקרה ולהיאבק על צדקתה בפני החוק, אישה שנלחמה בעיקשות במחלת נפש, ולבסוף – גם אישה צעירה, צלולה ונחושה, שעמדה על זכותה למות בכבוד, בזמן ובתנאים שהיא הכתיבה.

הלוואי שלא הייתי צריך לערוך את הספר הזה ומורן הייתה פה לעשות זאת בעצמה.

לצערי, לא היו לה הכוחות ונותרתי אני עם האחראיות הכבדה לפרסם את כתביה ולהביא את סיפורה, בקולה, לעולם.

יוחאי מיטל, ניו יורק, אוקטובר 2020

איש שלא הבחין בשום דבר / רוברט ואלזר

מגרמנית: רן הכהן

ילדה עם שיער מוזר / דיוויד פוסטר וואלאס

מאנגלית: אלינוער ברגר (סיפורים), אסף גברון (מסות)

למעלה שָׁקֵט / חרברנד באקר

מהולנדית: רחל ליברמן

מטאטא וסיפורים אחרים / לאוניד פקובסקי

מרוסית: טניה חזנובסקי ותומר שריג

טירזה / ארנון גרונברג

מהולנדית: רחל ליברמן

משהו כיפי לכאורה שלא אחזור עליו לעולם / דיוויד פוסטר וואלאס

מאנגלית: אלינוער ברגר

חרב הסרטן / הנק פרופר

מהולנדית: רחל ליברמן

עיר המלאכים, או המעיל של ד"ר פרויד / כריסטה וולף

מגרמנית: רוני לוביאניקר

ראיונות קצרים עם גברים נתעבים / דיוויד פוסטר וואלאס

מאנגלית: אלינוער ברגר

החבר שלי, האָנס / ריטה פאלק

מגרמנית: דפנה עמית

פאדרה פדרונה – אבי, אדוני / גווינו לדה

מאיטלקית: מירון רפפורט

אני וקמינסקי / דניאל קלמן

מגרמנית: רחל ליברמן

הדרשה על נפילת רומי / ז'רום פרארי

מצרפתית: רמה איילון

פייר וז'אן / גי דה מופסן

מצרפתית: רמה איילון

אקספרס הדיבור הישיר / דיוויד פוסטר וואלאס

מאנגלית: דבי אילון

אָמון: סבא שלי היה יורה בי / ג'ניפר טָגה, ניקולה זְלִמְיֵיר

מגרמנית: דפנה עמית

האיש ללא מחלה / ארנון גרונברג

מהולנדית: רחל ליברמן

איטליה, ענן / מרקו לודולי

מאיטלקית: ארנו בר

ההחלטה / בריטה בוהלר

מהולנדית: רחל ליברמן

כבוד / אָליף שאפאק

מאנגלית: עידית שורר

פרבולה של הצלחה / לאוניד פקובסקי

מרוסית: טניה חזנובסקי ותומר שריג

האחים גרים לצעירים ולבוגרים / פיליפ פולמן

מאנגלית: אברם קנטור

אז ככה: סיפורי אלף לילה ויום מחדר המיון / בטיסט בולייה

מצרפתית: רמה איילון

הסְרָטָאוּ הגדול / ז'ואאו גימְרָאָס רוֹזָה

מפורטוגזית: ארז וולק

צל השרביט / מאורו קורונה

מאיטלקית: ארנו בר

מיסטר סקווישי / דיוויד פוסטר וואלאס

מאנגלית: אלינוער ברגר

ז'קוב, ז'קוב / ולרי זְנָאטי

מצרפתית: רמה איילון

אוגוסט / כריסטה וולף

מגרמנית: אברם קנטור

מדליונים / זופיה נלקובסקה

מפולנית: רינה גינוסר, דוד וינפלד

דייק / ה"מ ון דן ברינק

מהולנדית: רחל ליברמן

אלו הם מים / דיוויד פוסטר וואלאס

מאנגלית: אסף גברון

מלון המולדת / יוסוף אטילגן

מטורקית: שרון שדה

על סוף הברידות / כנדיקט וֶלְס

מגרמנית: ארו וולק

נזירה / מרקו לודולי

מאיטלקית: ארנו בר

חיים שלמים / רוברט זטהאלר

מגרמנית: דפנה עמית

עץ הקזוארינה / סומרסט מוהם

מאנגלית: יהודה פורת

נופש מופלא / מיכאיל זושצ'נקו

מרוסית: יואל נץ

טבעו של הכיף / דיוויד פוסטר וואלאס

מאנגלית: דבי אילון

השנה הארוכה ביותר / דניאל גרנייה

מצרפתית: רחל ליברמן

צריך לעשות את זה יותר / אודי שרבני

עשר אגורות / לאוניד פקרובסקי

מרוסית: טניה חזנובסקי ותומר שריג

מר פֶּלֶומֶר / איטאלו קאלווינו

מאיטלקית: גאיו שילוני

הדברים הראשונים / ברונו ויירה אֶמְרֶל

מפורטוגזית: ארו וולק

סדר היום / אריק ויאר
מצרפתית: רמה אילון
הכל אודות ליהמן / סטפנו מאסיני
מאיטלקית: ארנו בר
קוקולֶקָה / לאנה לוקס
מגרמנית: אברם קנטור
היעלמותו של יוזף מנגלה / אוליביה גז
מצרפתית: יהודה פורת
נבדה / מיטל זהר
הערים הסמויות מעין / איטאלו קאלווינו
מאיטלקית: גאיו שילוני
סתיו / אלי סמית
מאנגלית: דבי אילון
הציפורים / טאריי וסוס
מנורווגית: דנה כספי
מוות מאושר / אלבר קאמי
מצרפתית: ניר רצ'קובסקי
לא אזוז מכאן / מרקו בלצאנו
מאיטלקית: ארנו בר
הולכים לפגוש את האיש / ג'יימס בולדווין
מאנגלית: זהר אלמקייס, יואב רוזן
קוריגדורה / גייל ג'ונס
מאנגלית: תמר משמר
במקום ייאוש / יאיר אסולין
ספר הנשים / שירה פנקס
אין דבר / אדוארד סנט אובין
מאנגלית: דבי אילון
חדשות רעות / אדוארד סנט אובין
מאנגלית: דבי אילון
להלל את החול / שרון מולדאבי

הר הקסמים / תומאס מאן

מגרמנית: רחל ליברמן

אל האבדון / אריך קסטנר

מגרמנית: אילנה המרמן

כמעט גאוני / בנדיקט ולס

מגרמנית: אברם קנטור

זמלווייס / לואי-פרדינן סלין

מצרפתית: רמה איילון

ילד אחד מההר / אברם קנטור

מלון אדלון / רודיקה דנרט

מגרמנית: אברם קנטור

אומללות שאינה מבקשת דבר / פטר הנדקה

מגרמנית: אילנה המרמן

שום דבר לא יסתיר את השמש / ארז שוייצר

ספר האקסיות / יאיר אגמון

ארמון הקרח / טאריי וסוס

מנורווגית: דנה כספי

